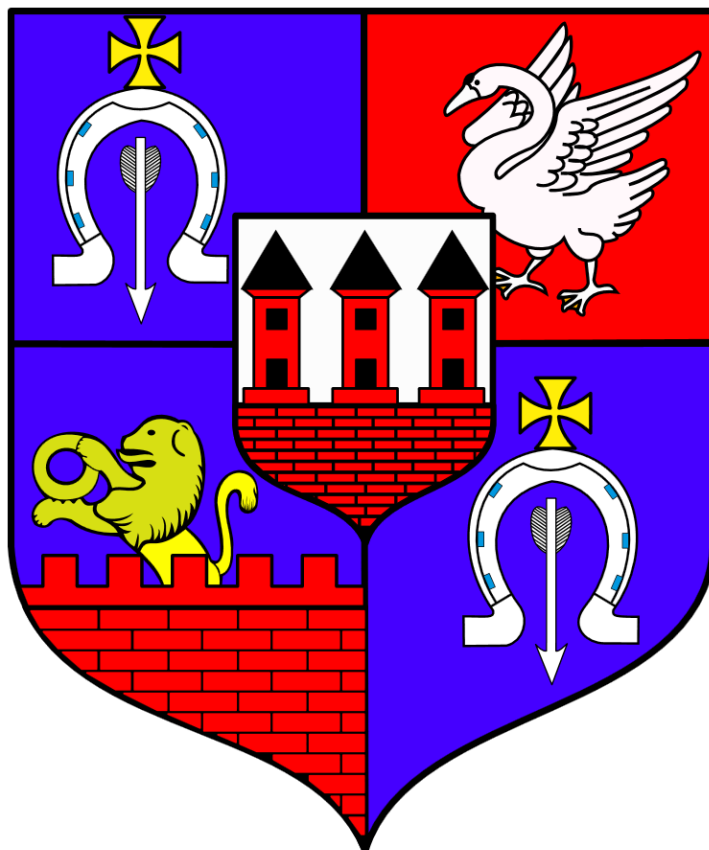

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PRZASNYSZ

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Gminy Przasnysz

przyjęte Uchwałą Nr XXXII/242/2017

Rady Gminy Przasnysz z dnia 31 października 2017 r.

wykonawca:	BUDPLAN Sp. z o.o. ul. Kordeckiego 20 04-327 Warszawa tel. 22 870 42 62 e-mail: kontakt@budplan.net
zespół autorski:	
główny projektant:	mgr inż. arch. Anna Olbromska-Matusiak
zastępca głównego projektanta:	mgr inż. Anna Bereś
zagospodarowanie przestrzenne :	mgr Anna Suchodolska mgr Ilona Izdebska-Jóźwik inż. Monika Nasiłowska mgr inż. Izabela Szymańska mgr Ewelina Skirzyńska inż. Adam Potapowicz inż. Agnieszka Szaniawska
środowisko przyrodnicze:	inż. Zuzanna Górecka-Gąbka mgr inż. Małgorzata Kopka
komunikacja:	inż. Monika Nasiłowska
infrastruktura techniczna:	mgr inż. Tomasz Jedynak inż. Anna Wojtczuk

ELEMENTY OPRACOWANIA

stanowiące załączniki do Uchwały Nr XXXII/242/2017
Rady Gminy Przasnysz z dnia 31 października 2017 r.

załącznik nr 1 – część tekstowa studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego

załączniki nr 2a-2b – część graficzna studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego, stanowiąca rysunki w skali 1:10 000:

załącznik nr 2a. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego

załącznik nr 2b. Kierunki zagospodarowania przestrzennego

załącznik nr 3 – rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych do studium
uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

CZĘŚĆ A – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

I	WPROWADZENIE.....	13
II	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU ORAZ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA.....	16
1.	KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU.....	16
2.	PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.....	19
III	LOKALIZACJA GMINY WIEJSKIEJ PRZASNYSZ I RYS HISTORYCZNY REGIONU.....	22
1.	POŁOŻENIE I CHARAKTERYSTYKA.....	22
2.	RYS HISTORYCZNY GMINY PRZASNYSZ I JEJ ROZWOJU PRZESTRZENNEGO.....	27
IV	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.....	32
V	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU, STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.....	42
1.	STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY.....	42
2.	OBECNY STAN PLANISTYCZNY.....	46
VI	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	51
1.	ANALIZA I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	51
2.	ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA.....	61
3.	STAN ŚRODOWISKA I ZAGROŻENIA.....	65
4.	WSKAZANIA DLA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WYNIKAJĄCE Z OPRACOWANIA EKOFIZJOGRAFICZNEGO.....	69
VII	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	71
VIII	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	82
IX	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	84
1.	ANALIZA ZAPOTRZEBOWANIA NA PODSTAWOWE USŁUGI Z ZAKRESU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ.....	84
2.	GŁÓWNE PROBLEMY DO ROZWIĄZANIA.....	87
3.	ANALIZY EKONOMICZNE, ŚRODOWISKOWE I SPOŁECZNE.....	88
4.	PROGNOZY DEMOGRAFICZNE.....	91
5.	BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ.....	97
6.	OKREŚLENIE MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY.....	120
7.	OKREŚLENIE POTRZEB INWESTYCYJNYCH GMINY WYNIKAJĄCYCH Z KONIECZNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH, ZWIĄZANYCH Z LOKALIZACJĄ NOWEJ ZABUDOWY.....	123
8.	PODSUMOWANIE.....	125
X	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW.....	127
XI	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	129
XII	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	130
XIII	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	130

XIV	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMU KOMUNIKACJI.....	131
XV	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	138
1.	ZAOPATRZENIE W WODĘ.....	138
2.	ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW I WÓD OPADOWYCH.....	142
3.	CIEPŁOWNICTWO.....	143
4.	ELEKTROENERGETYKA.....	143
5.	GAZYFIKACJA.....	144
6.	GOSPODARKA ODPADAMI.....	144
7.	WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII.....	144
XVI	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....	145
XVII	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ.....	145
XVIII	POLITYKA PRZESTRZENNA JAKO ELEMENT POLITYKI ROZWOJU GMINY PRZASNYSZ.....	149
XIX	KIERUNKI WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA TERENÓW.....	154
XX	KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.....	155
1.	KIERUNKI I WSKAŹNIKI ZAGOSPODAROWANIA DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA WYODRĘBNIONYCH TERENÓW.....	155
2.	TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.....	168
3.	TERENY Z OGRANICZENIAMI ZABUDOWY.....	169
XXI	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU.....	170
1.	POLITYKA DOTYCZĄCA OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU.....	170
2.	PREDYSPOZYCJE TERENÓW DO PEŁNIENIA OKREŚLONYCH FUNKCJI Z UWAGI NA WALORY I STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	172
3.	KIERUNKI DZIAŁAŃ PROEKOLOGICZNYCH.....	172
4.	EKOLOGICZNA STRUKTURA OBSZARU.....	175
XXII	OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	177
XXIII	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACJI.....	185
XXIV	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	196
1.	ZAOPATRZENIE W WODĘ.....	196
2.	SIEĆ KANALIZACYJNA.....	197
3.	ZAOPATRZENIE W GAZ.....	198
4.	CIEPŁOWNICTWO.....	198
5.	ELEKTROENERGETYKA.....	199
6.	UNIESZKODLIWIANIE ODPADÓW.....	200
7.	WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII.....	201
XXV	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO.....	202
XXVI	OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ.....	204

XXVII	OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE LUB NIELEŚNE.....	205
XXVIII	KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	207
XXIX	OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.....	208
XXX	OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.....	209
XXXI	OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY ICH STREF OCHRONNYCH.....	210
XXXII	OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.....	210
XXXIII	OBSZARY ZDEGRADOWANE.....	211
XXXIV	GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.....	213
XXXV	OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100 KW.....	215
XXXVI	INTERPRETACJA ZAPISÓW STUDIUM.....	216
XXXVII	UZASADNIENIE I SYNTEZA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM.....	218
	SPIS RYSUNKÓW.....	221

Spis tabel 222

CZĘŚĆ A.

UWARUNKOWANIA

ZAGOSPODAROWANIA

PRZESTRZENNEGO

I WPROWADZENIE

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073) zastępująca ustawę z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 ze zm.), a także dokonane zmiany w innych przepisach regulujących politykę przestrzenną – powodują zasadność przystosowania zapisu studium do aktualnych wymogów formalno-prawnych.

Wymieniona wyżej ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. jednoznacznie stwierdza w art. 9 ust. 4; „Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych” a w art. 20 ust. 1 „Plan miejscowy uchwała rada gminy, po stwierdzeniu, że nie narusza on ustaleń studium...”.

Cytowana ustawa podnosi więc rangę studium jako aktu kierownictwa wewnętrznego w stosunku do zapisu ustawy z 1994 r., według której wymagano jedynie spójności pomiędzy studium a planem miejscowym.

Elementem ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest stwierdzenie, że w ramach polityki przestrzennej gminy istnieje wymóg określenia „... lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego ...”. Uzupełnienie to jest bardzo istotne i ma swoje konsekwencje w cyt. art. 9 o wiążącym znaczeniu ustaleń studium przy sporządzaniu planów miejscowych.

Rada Gminy Przasnysz podjęła Uchwałę Nr XV/103/2012 z dnia 21 marca 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przasnysz. Zgodnie z powyższą uchwałą studium ma obejmować teren zawarty w granicach administracyjnych gminy Przasnysz. Dotychczas obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz przyjęte zostało uchwałą Nr XXXVII/211/01 Rady Gminy Przasnysz z dnia 4 grudnia 2002 r., a następnie było zmienione Uchwałą Nr IV/18/2006 Rady Gminy Przasnysz z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073) nakłada obowiązek dokonywania oceny aktualności studium. Wyniki analizy mają być przekazywane radzie gminy po uzyskaniu opinii właściwej komisji urbanistyczno-architektonicznej. Rada gminy zgodnie z art. 32 ust. 2 podejmuje uchwałę w sprawie aktualności studium i planów miejscowych, a w przypadku uznania ich za nieaktualne w całości lub części

podejmuje działania, o których mowa w art. 27 w brzmieniu: „zmiana studium lub planu miejscowego następuje w takim trybie, w jakim są one uchwalane”.

Zasadność opracowania nowego studium wynika z:

1. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073), określającej szczegółowe wymagania dotyczące zarówno zapisu problematyki studium, jak i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
2. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r. Nr 118, poz. 1233);
3. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. z 2003 r. Nr 164, poz. 1587);
4. potrzeby posiadania przez gminę aktualnej wersji studium, służącego jako podstawa do opracowywania kolejnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, nie naruszających ustaleń aktualnej wersji studium, o czym mówi cytowana ustawa w art. 20.

Projekt studium ma za zadanie uwzględnienie powyższych procesów, w celu uzyskania zapisu określającego aktualną politykę przestrzenną gminy Przasnysz, obejmującą jej obszar w granicach administracyjnych.

Ustawa podtrzymuje zasadę, że studium nie jest aktem prawa miejscowego oraz, że takim aktem jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Studium stanowi akt polityki przestrzennej, którego ustalenia obowiązują zarówno radę gminy, jak i organy i jednostki podlegające radzie. Decyzje rady podejmowane w trybie jej uchwał nie mogą być wzajemnie sprzeczne lub niespójne.

Obowiązujące przepisy ustalają konieczność uwzględnienia w studium polityki przestrzennej o ponadlokalnym charakterze – nakładają obowiązek zawarcia w studium rozwiązań przyjętych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju i planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Niniejsze Studium obejmuje teren zawarty w granicach administracyjnych gminy. Zakres opracowania obejmuje uwarunkowania i kierunki określone w art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zarówno część

tekstowa, jak i część graficzna studium stanowią nową edycję opracowaną zgodnie z aktualnym stanem prawnym.

Opracowanie swym zakresem obejmuje uwarunkowania – część A, zawierającą analizę stanu istniejącego (zagospodarowanie przestrzenne, systemy komunikacji i infrastruktury technicznej, dziedzictwo kulturowe i środowisko przyrodnicze), a także odnosi się do obowiązujących planów i programów wyższych szczebli. Część B zawiera kwestie kierunkowe opracowania – politykę przestrzenną gminy, sposób kształtowania struktur przestrzennych i zasady zagospodarowania terenów. Ponadto określono kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, a także wytyczne rozwoju systemu komunikacji i infrastruktury technicznej.

II UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU ORAZ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

1. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju

Przyjęta w grudniu 2011 r. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju definiuje wizję Polski w 2030 r. jako kraju o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowanego, sprawnie zarządzanego i bezpiecznego. Stan ten ma być rezultatem procesów gospodarczych, społecznych, przestrzennych oraz cywilizacyjnych. Cechą kraju ma być spójność społeczno-gospodarcza i terytorialna – silne regiony, których rozwój oparty będzie na endogenicznym potencjale i przewagach konkurencyjnych, kreować mają ogólnokrajowe impulsy rozwojowe, przyczyniając się do osiągnięcia celów ogólnej polityki regionalnej i przestrzennej.

Wizja Polski w 2030 r. opiera się na pięciu pożądanym cechach przestrzeni: konkurencyjności i innowacyjności, spójności wewnętrznej, bogactwie i różnorodności biologicznej, bezpieczeństwie oraz na ładzie przestrzennym.

Schemat 1. Główne cechy polskiej przestrzeni 2030 wskazane w Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.

Źródło: Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Celem strategicznym polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w horyzoncie roku 2030 jest **efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności,**

zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Wśród celów szczegółowych tej polityki znalazły się też te dotyczące obszarów wiejskich, tj.:

- Wspomaganie restrukturyzacji obszarów wiejskich

W ramach polityki przestrzennego zagospodarowania i polityki regionalnej restrukturyzacja obszarów wiejskich ma podstawowe znaczenie dla Polski. Niezbędne jest wzmocnienie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich także w wymiarze lokalnym (gminnym, powiatowym i subregionalnym) i rozszerzanie oferty lokalnych rynków pracy, z uwzględnieniem uwarunkowań lokalnych. Obszary wiejskie pełnią wiele funkcji o zasadniczym znaczeniu dla zrównoważonego rozwoju kraju zarówno w sferze produkcji (rolniczej i pozarolniczej), konsumpcji, jak i dostarczania dóbr publicznych, są miejscem życia, pracy i wypoczynku większości społeczeństwa. Jednocześnie na obszarach tych znajduje się zdecydowana większość form ochrony przyrody oraz prowadzone są różne rodzaje aktywności gospodarczej, z których najbardziej powszechne i charakterystyczne jest rolnictwo. Dlatego szczególnie istotne jest wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich z wykorzystywaniem ich potencjału endogenicznego oraz wykorzystywanie i wzmocnianie efektów dyfuzji procesów rozwojowych miejskich centrów rozwoju.

Konieczne jest ułatwienie mieszkańcom dostosowania się do zmian strukturalnych poprzez wykorzystanie innych walorów tych obszarów (np. w zakresie ekologii, rozwoju turystyki, produkcji energii w oparciu o lokalne źródła surowców) i zwiększenie możliwości znalezienia zatrudnienia w bardziej produktywnych sektorach gospodarki. Nastąpi to dzięki wsparciu rozwoju zasobów ludzkich, kapitału społecznego oraz inwestycji w infrastrukturę techniczną (transportową, telekomunikacyjną, energetyczną niskich napięć i ochrony środowiska) i społeczną. Ważnym elementem działań restrukturyzacyjnych są ukierunkowane na wzrost roli i jakości działania instytucji publicznych (w tym administracji), obsługujących procesy restrukturyzacyjne oraz służące pobudzaniu aktywności i budowaniu partnerstwa pomiędzy różnymi grupami społecznymi.

Istotnym kierunkiem działań na rzecz restrukturyzacji obszarów wiejskich, na których funkcja rolnicza pozostanie funkcją dominującą (np. ze względu na uwarunkowania naturalne oraz kulturowe), będą działania zwiększające produktywność działalności rolniczej, w tym koncentrację i dalsze usprawnianie procesów produkcji żywności, organizowanie rynków

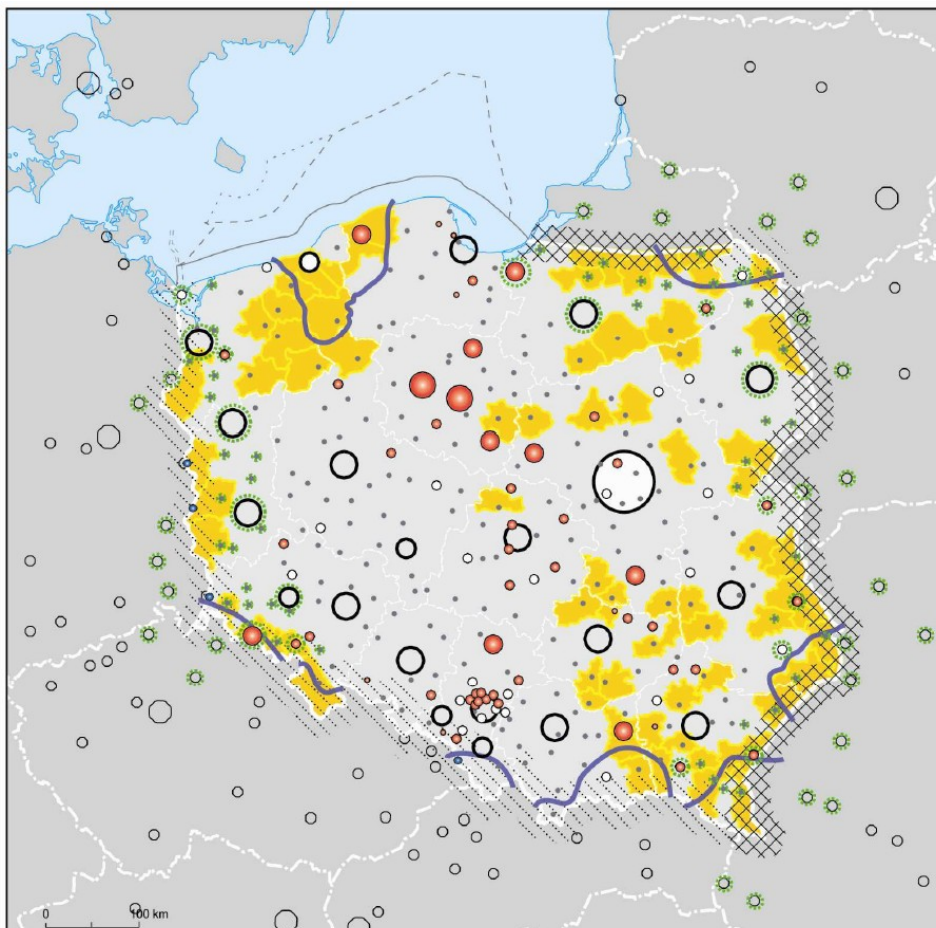
rolnych, wspomaganie współpracy producentów rolnych oraz zwiększanie możliwości zbytu na rynkach zagranicznych.

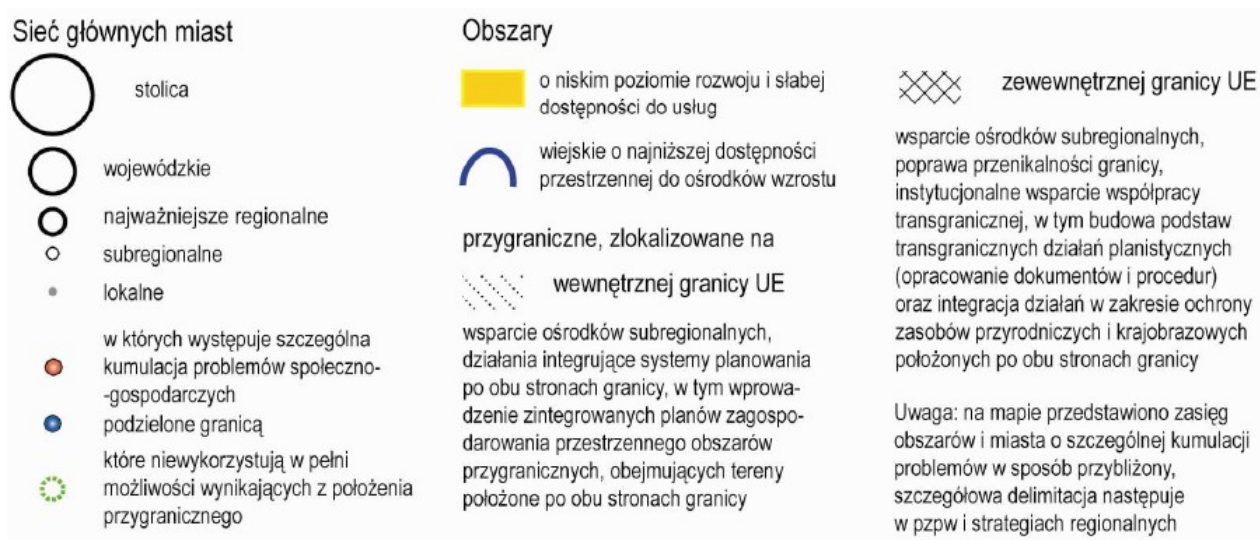
- Integracja przestrzenna i funkcjonalna obszarów wiejskich

Szczególne znaczenie dla zwiększenia mobilności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich ma zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych, począwszy od opieki nad dzieckiem do lat 3 i edukacji przedszkolnej. W związku z tym należy podjąć intensywne działania na rzecz modernizacji i rozwoju szeroko pojętej infrastruktury edukacji, a także tworzyć i modernizować infrastrukturę dla inkubowania przedsięwzięć społecznych i obywatelskich. Niezbędne jest również zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług umożliwiających podnoszenie wiedzy, umiejętności i aktywizację mieszkańców obszarów wiejskich.

Zwiększeniu inwestycji pozarolniczych na obszarach wiejskich sprzyjać będzie wspomaganie instytucji otoczenia biznesu, w tym instytucji doradczych, inkubatorów przedsiębiorczości, parków przemysłowych, wprowadzanie rozwiązań prawnych ułatwiających prowadzenie i ewidencjonowanie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej i wzrost dostępności kapitału zewnętrznego oraz wsparcie rozwoju ekonomii społecznej.

Schemat 2. Obszary wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji.

Źródło: Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

Plan został przyjęty Uchwałą Nr 180/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 lipca 2014 roku w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego.

Plan nie ma rangi prawa miejscowego, jest jednak wiążący, ponieważ:

1. jego ustalenia muszą być uwzględnione w uchwalanych przez organy samorządu terytorialnego studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
2. w planie zapisane zostają wszystkie zadania rządowe i samorządowe województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych ze wskazaniem obszarów, na których przewiduje się realizację tych zadań.

Cele strategiczne przyjęte w planie:

- wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
- poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
- poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Cele rozwoju województwa mazowieckiego:

- przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego,
- podwyższenie konkurencyjności przestrzeni województwa mazowieckiego,
- poprawa spójności terytorialnej,
- kształtowanie struktur przestrzennych zapewniających poprawę i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych województwa,
- zwiększanie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur wspierających obronność państwa.

Polityka poprawy struktury przestrzennej i funkcjonalnej województwa będzie realizowana poprzez ukierunkowanie rozwoju przestrzennego w myśl następujących zasad:

- rozwój przestrzenny powinien następować w pasmach utworzonych wzdłuż korytarzy komunikacyjnych,
- pasma rozwoju powinny obejmować zarówno tereny zurbanizowane historycznie wyznaczone wzdłuż linii kolejowych, jak również nowopowstałe wzdłuż ciągów drogowych,
- pomiędzy pasmami rozwoju należy zachować przestrzenie ekstensywnego użytkowania, jako obszary zaplecza przyrodniczego,
- dla liniowych obiektów infrastruktury transportowej i energetycznej należy zachować korytarze przestrzenne, w miarę możliwości wspólne (tzw. korytarze infrastrukturalne),
- lokalizacja obiektów produkcji energii nie powinna kolidować z innymi funkcjami terenów, w tym szczególnie usytuowanie elektrowni wiatrowych nie może powodować uciążliwości dla zabudowy przeznaczonej na pobyt ludzi, obiektów wrażliwych na zakłócenia promieniowania elektromagnetycznego, a także obszarów o cennych walorach przyrodniczych i krajobrazowych,
- ograniczanie zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej poza jednostkami osadniczymi, a także zabudowy polderów oraz lokalizacji obiektów i instalacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnych awarii,

- ograniczanie lokalizowania elementów infrastruktury technicznej zagrażających funkcjonowaniu korytarzy ekologicznych.

Gmina Przasnysz zakwalifikowana została do ostrołęckiego obszaru problemowego, w którym występuje bardzo niski poziom PKB na mieszkańca, wysokie bezrobocie, w tym wśród ludzi młodych, wysokie ujemne saldo migracji oraz bardzo słaba dostępność do usług lokalnych.

Kierunki rozwoju istotne z punktu widzenia gminy Przasnysz:

- a) w zakresie powiązań komunikacyjnych:
 - budowa Wielkiej Pętli Mazowska – oparta o połączenia w paśmie ośrodków subregionalnych Płock, Ciechanów, Siedlce, Radom i dostosowanie standardów dróg do klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP),
 - budowa obejść w ciągach dróg krajowych na obszarach zurbanizowanych dla zmniejszenia uciążliwości ruchu tranzytowego,
 - budowa obejść w ciągach dróg wojewódzkich na obszarach zurbanizowanych dla zmniejszenia uciążliwości ruchu tranzytowego;
- b) w zakresie środowiska przyrodniczego:
 - zachowanie korzystnych warunków aerosanitarnych,
 - racjonalizacja gospodarki wodnej,
 - ochrona gleb,
 - porządkowanie gospodarki odpadami;
- c) w zakresie turystyki:
 - rozwój turystyki w wykorzystaniem istniejącej bazy, wartości kulturowych oraz walorów przyrodniczych;
- d) w zakresie infrastruktury technicznej:
 - budowa gazociągu podwyższonego ciśnienia Regimin–Przasnysz–Chorzele,
 - wspieranie budowy i rozbudowy systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę,
 - wyposażenie w komunalne kanalizacje i oczyszczalnie ścieków,
 - sukcesywną sanitację terenów o zabudowie rozproszonej.

III LOKALIZACJA GMINY WIEJSKIEJ PRZASNYSZ I RYS HISTORYCZNY REGIONU

1. Położenie i charakterystyka

Gmina wiejska Przasnysz położona jest w północnej części województwa mazowieckiego. W wyniku reformy administracyjnej Polski, od 1 stycznia 1999 roku gmina leży w granicach powiatu przasnyskiego. W 2014 r. gmina zajmowała powierzchnię 18413 ha i zamieszkiwało ją 7366 mieszkańców (wg danych statystycznych GUS, 31.12.2014). Decyzją Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Geodezyjnego i Kartograficznego z dnia 4 lutego 2015 r. powierzchnia gminy Przasnysz uległa zmniejszeniu o 26 działek ewidencyjnych z obrębu Szła, które dołączono do gminy Jednoróżec, i wynosi obecnie 18146 ha (dane Urzędu Gminy Przasnysz, 2016). Najważniejszą rzeką przecinającą terytorium gminy jest Węgiełka (prawy dopływ Orzyca), odprowadzająca wody powierzchniowe. W kategorii podziału na regiony fizycznogeograficzne gmina w większości należy do wschodniego obszaru Wysoczyzny Ciechanowskiej, naturalnego mezoregionu. Ponadto tereny północno-zachodnie gminy częściowo obejmuje również mezoregion Wzniesień Mławskich. Obie jednostki zawierają się w granicach makroregionu Niziny Północnomazowieckiej.

Schemat 3. Powiat przasnyski na tle podziału administracyjnego województwa mazowieckiego.

Źródło: Opracowanie własne.

W ujęciu lokalnym gmina położona jest w południowo-wschodniej części powiatu przasnyskiego i niemal całkowicie otacza miasto Przasnysz, które stanowi siedzibę władz jednostki. Od strony zachodniej gmina Przasnysz graniczy z gminą Czernice Borowe, od strony północnej z gminami Krzynowłoga Mała oraz Jednoróżec, od południa z gminą Krasne. Gmina Płoniawy-Bramura należąca do powiatu makowskiego stanowi sąsiedztwo od strony wschodniej.

Schemat 4. Gmina wiejska Przasnysz na tle podziału administracyjnego powiatu przasnyskiego.

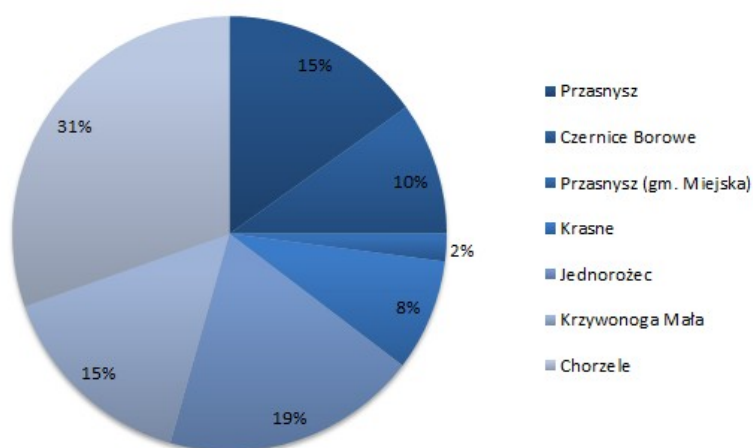

Źródło: Opracowanie własne.

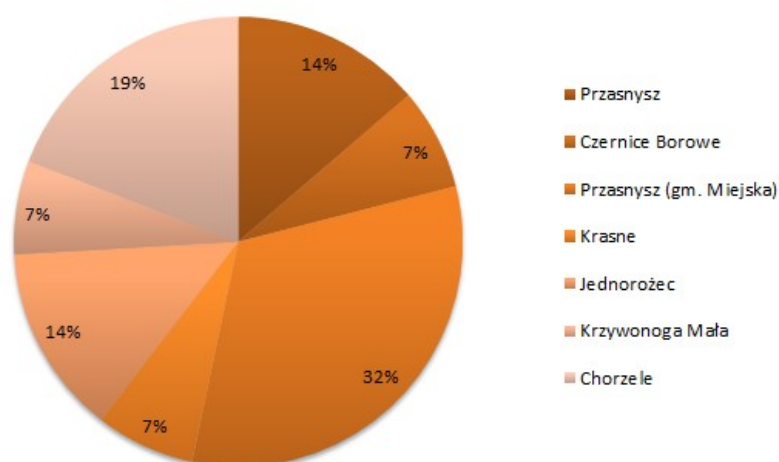
Tabela 1. Dane dotyczące powierzchni oraz liczby mieszkańców gmin powiatu przasnyskiego (2014 r.).

Gmina	Powierzchnia (ha)	Ludność (os.)
Przasnysz	18413	7366
Czernice Borowe	12018	3906
Przasnysz (gm. miejska)	2516	17296
Krasne	10135	3765
Jednoróżec	23220	7286
Krzywonoga Mała	18487	3576
Chorzele	37069	10244

Źródło: Dane GUS (<http://www.stat.gov.pl/gus>).

Wykres 1. Dane dotyczące powierzchni gmin powiatu przasnyskiego (2014 r.).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (<http://www.stat.gov.pl/gus>).

Wykres 2. Dane dotyczące ludności faktycznie zamieszkującej gminy powiatu przasnyskiego (2014 r.).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (<http://www.stat.gov.pl/gus>).

W obrębie terytorialnym gminy funkcjonują 34 sołectwa, w skład których wchodzi 50 miejscowości podstawowych. Obszar gminy stanowi około 15% całkowitej powierzchni powiatu przasnyskiego (źródło: GUS, 2011).

Gmina odznacza się charakterem rolniczym. W strukturze przestrzennej terenu dominują użytki rolne, natomiast tkankę osadniczą wyznaczają rozproszone skupiska wiejskiej, jednorodzinnej zabudowy. Wg danych na rok 2005 użytki rolne stanowiły 76% ogólnej powierzchni gruntów. Udział gruntów leśnych był niższy od średniego krajowego poziomu i wynosił zaledwie 16% ogólnej powierzchni gruntów. Okoliczne użytki (głównie III, IV klasa bonitacji) charakteryzują się wysoką przydatnością rolniczą gruntów ornych.

Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Przasnysz na rok 2005 r.

Typ użytku gruntowego	ha	Udział w ogólnej powierzchni
UŻYTKI ROLNE	13987	76 %
grunty orne	10852	59 %
sady	35	0 %
łąki	1880	10 %
pastwiska	1220	7 %
LASY I GRUNTY LEŚNE	2914	16 %
POZOSTAŁE GRUNTY I NIEUŻYTKI	1490	8 %

Źródło: Dane GUS (<http://www.stat.gov.pl/gus>).

Przez obszar gminy przebiegają istotne w skali regionalnej szlaki komunikacyjne. Jest to przede wszystkim droga krajowa nr 57 łącząca aglomerację warszawską z rejonami Pojezierza Mazurskiego, w dużej mierze ma znaczenie turystyczne. Przebiega ona m.in. przez miejscowości: Kleszowo (5 km od Pułtuska), Maków Mazowiecki, Przasnysz, Szczytno, Biskupiec i kończy bieg na Bartoszykach. Drugim traktem przecinającym częściowo obszar gminy jest droga wojewódzka nr 617 stanowiąca połączenie Przasnysza z Ciechanowem. Jest to element trasy na linii Płock – Białystok. Przez obszar gminy przebiega również droga wojewódzka nr 544, biegnąca z Ostrołęki w kierunku województwa kujawsko-pomorskiego, do miejscowości Brodnica.

W zakresie transportu kolejowego przez obszar gminy przebiega wpisana do rejestru mazowieckiego konserwatora zabytków nitka wąskotorowej Mławskiej Kolei Dojazdowej, łącząca miejscowości: Mława, Grudusk, Przasnysz, Krasne i kończąca bieg na Makowie Mazowieckim. W 1985 roku podjęto decyzję o zamknięciu jej dla ruchu osobowego. Obecnie operatorem odcinka jest Lokalna Organizacja Turystyczna Północnego Mazowsza, a jej charakter pozostaje turystyczny. Kursuje incydentalnie na linii Czernice Borowe – Przasnysz oraz Przasnysz – Leszno.

Schemat 5. Sieć drogowa na terenie powiatu przasnyskiego.

Źródło: Strona internetowa Powiatowego Zarządu Dróg w Przasnyszu, <http://www.pzd-przasnysz.pl>

Tabela 3. Przybliżone odległości (km) od miasta Przasnysz do wybranych miast.

Odległość od:	km	Odległość od:	km
Centrum Warszawy	100	Białystok	155
Ciechanów	25	Olsztyn	88
Ostrołęka	47	Łomża	80

Mława	36	Ostrów Mazowiecka	72
Maków Mazowiecki	23	Toruń	143
Płock	95	Szczytno	62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie serwisu Geoportal <http://maps.geoportal.gov.pl>.

Miasto Przasnysz, wyznacza niejako geograficzny środek terytorium gminy. Tabela przedstawiająca odległości od miasta Przasnysz do poszczególnych miejscowości pozwala wysnuć pewne wnioski. Z powyższego układu odległości wynika niekorzystne położenie miasta i gminy Przasnysz w dziedzinie możliwości potencjalnego rozwoju. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy brakuje znaczącego ośrodka stymulującego progres gospodarczy, kulturalny. Znaczący dystans od stolic województw, prężnych ośrodków gospodarczych jak aglomeracja Warszawska, Białystok, Olsztyn stanowi poważne ograniczenie w rozwoju. Przasnysz i okolica zdominowane są przez ośrodki ponadlokalne jak m.in Ostrołęka, Łomża, Ciechanów. Konkurencyjność ta powoduje obniżenie rangi okolicy, zwłaszcza jednostki terytorialnej o typowo wiejskim charakterze.

Gmina Przasnysz charakteryzuje się niewielkim wpływem niekorzystnych działań antropogenicznych w przestrzeni. Ponadto jej terytorium zakwalifikowane jest do kompleksu „Zielonych Płuc Polski”, co jest dowodem na skutecznie rozwijającą się ideę zrównoważonego rozwoju. Zasada ta powinna stanowić podstawę do wszelkich działań w zakresie planowania. W nieskażonym, atrakcyjnym środowisku naturalnym gminy Przasnysz tkwi ogromny potencjał, a atut ten powinien służyć jako motor rozwoju gospodarczego, głównie w dziedzinie turystycznej.

2. Rys historyczny gminy Przasnysz i jej rozwoju przestrzennego

Dla obszaru gminy Przasnysz sporządzone zostało opracowanie „Studium Uwarunkowań Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Przasnysz w zakresie ochrony dóbr kultury” autorstwa mgr Ryszarda Małowieckiego. Dokument ten stanowi szerokie opracowanie dotyczące historii rozwoju gminy i szczegółową analizę występujących na jej terenie wartości kulturowych. Niniejszy podrozdział został opracowany na podstawie przedmiotowego studium.

Pierwsze ślady osadnictwa na terenie gminy Przasnysz datuje się na okres kultury łużyckiej (ok. 1000-500 r. p.n.e.). Ludność ta żyła głównie z rolnictwa i hodowli. Następnie teren gminy był od strony północnej w zasięgu osadnictwa prabaltów, a od strony południowej kultury przeworskiej, której najciekawszym śladem pozostało cmentarzysko w Dobrzankowie (od I w. p.n.e. do III w n.e.). Trudniono się przede wszystkim gospodarką rolną, poprzez wypalanie lasów powiększono arealy upraw. Pojawiły się też ślady produkcji żelaza (Klewki). W IV-V w.

zauważalne ruchy emigracyjne z obszaru obecnej Polski doprowadziły do wyludnienia interesującego nas obszaru, pozostały jedynie rozproszone, niewielkie grupy osadnicze.

Od VI w. pojawiają się w tym rejonie Słowianie. Najstarszą miejscowością na terenie gminy Przasnysz są Kijewice, powstałe mniej więcej w tym okresie.

Przetaczające się w Wielkopolsce i Prusach zawieruchy wojenne sprawiły, że na obecny obszar gminy zaczęła napływać ludność, a wraz z nią potencjał majątkowy i intelektualny. W XIII wieku teren powiązany był już z ośrodkiem władzy w grodzie ciechanowskim. W następnych wiekach postępował rozwój osadnictwa na terenie obecnej gminy. Miejscowości tworzone w tym czasie na prawie chełmińskim. W XV wieku osadzono tu drobne rycerstwo oraz pojawiły się wielkie własności ziemskie, wojewody mazowieckiego oraz znaczącego rodu mazowieckiego. Wytworzył się także ważny szlak prowadzący na północ od Przasnysza, który z czasem stał się traktem królewskim. Szlak służył handlowi z Państwem Krzyżackim. W 1526 opisywany teren został włączony do Korony. W XVI wieku zwiększało się zaludnienie w istniejących już miejscowościach, a proces tworzenia nowych osad stał się mniej dynamiczny.

Wiek XVIII przyniósł szereg niekorzystnych wpływów. Począwszy od pogorszenia się sytuacji gospodarczej regionu, spowodowanego działalnością szlachty, po potop szwedzki, który spowodował liczne zniszczenia (pożary i kradzieże wsi). Zły stan gospodarczy i kulturowy odbił się na opisywanym terenie przez najbliższe dziesięciolecia. Pod koniec XVIII wieku rozpoczęło się ożywienie sytuacji. Ludność tych terenów wyspecjalizowała się w hodowli bydła, przeznaczonej na handel z Prusami. W okolicy funkcjonowało sporo młynów wodnych.

W wyniku rozbiorów opisywany obszar gminy znalazł się w Prusach do schyłku 1806 roku, kiedy został wyzwolony dzięki wojskom Napoleona. Lata 1815-1830 były okresem przyspieszonego rozwoju gospodarczego. Rozwijał się dalekosiężny handel, powstawały osady karczemne, cegielnie i smolarnie, które przyczyniły się do karczowania lasów (obszary te wykorzystywano pod nowe pola i osady). Od 1831 roku aż do końca wieku powtarzały się epidemie m.in. cholery, które w dosyć drastyczny sposób odbiły się na ludności terenu. Duży wpływ na obszar miał rozwój Przasnysza, który w miarę wzrostu liczby ludności stawał się coraz większym rynkiem zbytu dla okolicznych rolników. W latach 1864-1876 wprowadzono uwłaszczenie chłopów, co spowodowało upadek majątków. Uruchomienie Kolei Nadwiślańskiej spowodowało przechwycenie eksportu, a Przasnysz stracił tym samym rangę przygranicznego ośrodka handlowego. W 1900 roku zaczęto budowę koszar, a stacjonujące oddziały ożywiły rynek zapotrzebowaniem na żywność i paszę. Od 1914 roku rozpoczęły się walki z Niemcami, które odbiły się na terenie, przynosząc liczne straty materialne oraz ludnościowe i wojnę z bolszewikami. W 1920 roku rozpoczęto usuwanie ruin i odtwarzanie gospodarki. Ustawa

parcelacyjna wpłynęła na powstawanie nowych zespołów osadniczych oraz zagęszczanie osad już istniejących. Gmina Przasnysz była terenem działań wojennych między dwiema armiami, o czym świadczą liczne cmentarze wojenne.

W 1939 roku opisywany obszar zajęli Niemcy i włączyli go do Rzeszy. Przejęto kontrolę nad gospodarką oraz zaczęto wysiedlać tutejszą ludność. Utworzono wielki poligon, a także rozlokowano znaczne oddziały wojsk niemieckich i prowadzono akcję osiedleńczą cywilnych Niemców. W 1945 roku tereny zajęły oddziały radzieckie.

Po skończeniu wojny ponownie zainstalowano garnizon pułku kawalerii. Upaństwowiono i poddano pełnej parcelacji majątki ziemskie, tylko częściowo przeznaczając je na gospodarstwa państwowe. Zaczęto budowę nowych zespołów zabudowy oraz dogęszczano już istniejące. Okolice Przasnysza, w tym tereny gminy, zostały przeznaczone na obszar rolniczo-leśny, który w znacznym stopniu miał stanowić zaplecze żywnościowe miasta. W latach 50. zaczęto budowę dróg asfaltowych, mostów oraz przeprowadzono liczne melioracje. W koszarach zainstalowała się jednostka lotnicza i rozbudowano na jej potrzeby lotnisko polowe w Sierakowie. Lata 60 XX wieku przyniosły pominięcie Przasnysza w programie deglomeracji przemysłu warszawskiego. Peryferyjność obszaru, na którym znajduje się opisywana gmina, znacznie wpłynęła na ogólny rozwój.

Gmina Przasnysz powstała 1 stycznia 1973 r. z połączenia 3 gromad: Krępy, Dobrzankowa, Przasnysza.

Po reorganizacji terenowych organów administracji państwowej w 1975 r. gmina weszła w skład województwa ostrołęckiego, a po 1 stycznia 1999 r. znalazła się w granicach powiatu przasnyskiego w województwie mazowieckim.

Rozwój przestrzenny

Na terenie gminy wiejskiej Przasnysz wykrystalizował się szereg unikalnych układów przestrzennych ukształtowanych w różnych okresach historycznych. Na uwagę zasługuje różnorodność zarówno w kategorii pochodzenia, jak i struktury zabudowań. Występują tu elementy tkanek średniowiecznych, drobnoszlacheckich, jak i pozostałości obszernych kompleksów dworskich.

Do miejscowości z silnym akcentem średniowiecznej genezy zaliczyć można wsie: Szla, Karwacz, Mchowo, Gostkowo, Wielodród, Bartniki, Dobrzankowo oraz w mniejszym stopniu Klewki, Osówiec Szlachecki, Oględa Szlachecka, Obrąb, Bogate, Leszno, Golany, Cierpigórz oraz Sierakowo. Miejscowości te charakteryzują się zachowaniem średniowiecznych systemów

lokacyjnych. Widoczne jest to oczywiście w centralnych obszarach osad. Na przestrzeni wieków układ zabudowy był systematycznie utrwalany w formie ulicówki, rozwój wsi odbywał się poprzez wydłużenie oryginalnych zespołów wzdłuż osi ulicy, bądź dogęszczanie zabudowy w podwórkach. Przykładami takiej przestrzennej ewolucji jest obecny kształt miejscowości Szła, Wielodroź, Bogate a szczególnie Dobrzankowo.

Wyjątkowym, bo historycznym układem przestrzennym cechuje się objęta strefą ochrony konserwatorskiej wieś Bogate, obecnie o znacznie nieregularnej i złożonej strukturze. Wpływ na jej aktualny kształt miał szereg zmian. Rozwój obszernego zespołu dworskiego oraz wsi parafialnej nie przyćmiły podstawowego założenia i nie wyparły średniowiecznej tożsamości w strukturze zabudowy. Centralny punkt wsi stanowi mały plac z kopcem i tablicą upamiętniającą Tadeusza Kościuszkę. Charakterystyczną dominantą w krajobrazie wsi jest murowany kościół. W kolejnych etapach rozwoju miejscowość przekształciła się w wieś wielodrożną.

Innym ciekawym przykładem jest układ wsi Leszno i Gostkowo, który składa się z dwóch równoległych osi osadniczych pochodzących z okresu średniowiecza.

Wsie z zachowanymi elementami folwarcznych założeń reprezentują drugi istoty typ tkanki osadniczej występującej w gminie. Lokacja drobnoszlacheckich posiadłości uzależniona była od czynników naturalnych, głównie rzeźby terenu, stąd wynika ich znaczna nieregularność w rozplanowaniu. Szczególnie widoczne jest to w północno-zachodnim krańcu gminy, w okolicach Smolenia w sołectwie Kijewice. Dominują tu obszerne, znacznie od siebie oddalone, indywidualne gospodarstwa, których obsługa komunikacyjna odbywa się sięgaczami od gminnych dróg. Rejony te zachowały elementy dworskie, pomimo znacznych zmian w strukturze, jak chociażby lokalizacja żwirowni w miejsce historycznej lokacji Smoleń Daćbogi. Cierpigórz, położony na południe od Przasnysza, również wykazuje cechy morfologiczne wsi drobnoszlacheckiej. Wokół skrzyżowania zauważamy bardziej zagęszczone, pojedyncze zespoły gospodarskie. Opisane przykłady tkanek zabudowań wiejskich stanowią pozostałość po folwarcznych tradycjach osadniczego kształtowania. Niejednoznaczna historia rozwoju przestrzennego odznacza się natomiast Krępa Stara, w przypadku której trudno stwierdzić przyczynę nieregularności zabudowań. Wynikać może ona zarówno z dynamicznego rozrostu zagęszczonych zagród zaściankowych, jak i nieplanowanych rozbudowań włościńskich.

W krajobrazie przestrzennym gminy Przasnysz występują bogate pozostałości obszerne zespoły dworskie. Składały się przeważnie z rezydencji, otaczającej ogrodowej zieleni oraz folwarcznych obiektów gospodarskich. Zachowanie owych elementów ma wymiar szczątkowy, poprzez spustoszenie wynikające z działań wojennych. Wskazane są prace

archeologiczne w tej dziedzinie, czy nawet ewentualne próby odtworzenia cennych kulturowo zespołów. Potencjał leży w najbardziej zachowanych materialnie strukturach, np. Bogate, Obrąb, Leszno, Karwacz. W Karwaczu, popadający w ruinę dworek, poddawany jest w ostatnim czasie pracom remontowym. Brzezice, Sątrzaska, Mchówko, Sierakowo również wykazują mniej czytelne elementy zespołów dworskich. W wyniku działań wojennych zniknęły trwałe ślady zespołów dworskich wsi Bartniki, Lisiogóra, Sątrzaska, Mchówko. Do prac rekonstrukcyjnych konieczne byłyby zaawansowane działania archeologiczne. Rewaloryzacja natomiast będzie utrudniona lub w ogóle nie będzie możliwa na terenach, gdzie w miejscu dawnych majątków folwarcznych dokonano znacznych zmian w zagospodarowaniu, zainwestowano je w inny sposób. Sytuacja taka przedstawia się w miejscowościach Gostkowo, Dobrzankowo czy Golany. Poprzez daleko posunięte zmiany tkanki przestrzennej w miejscowości Helenowo Gadomic ciężko jest określić lokalizacje dawnych posesji dworskich.

W Golanach zachowało się historyczne (podworskie) centrum wsi, w którym obecnie znajduje się staw i studnia, objęte strefą ochrony konserwatorskiej.

XIX wiek przyniósł pewne zmiany w strukturze osadniczej gminy. Powszechnym zjawiskiem były procesy parcelacji większych obszarowo gruntów, nastąpiły znaczne odlesienia terenów. Miejscowość Helenowo Nowe, oraz częściowo Helenowo Stare, przejawia cechy wsi śródlęśnej. W okresie tym wsie kształtowały się wzdłuż traktów ulicznych i odznaczały się zwartą, regularną tkanką. W miejscu gdzie wyręby leśne były nasilone, struktura zabudowań wsi nabrała kolonijnego kształtu. W koncepcji takiej rozplanowano wsie Wyrąb Karwacki, Fijałkowo, Wygoda, Wandolin. Przestrzenny układ wsi tego typu charakteryzował się znacznym rozproszeniem siedlisk, brakiem konsekwencji w kształtowaniu zwartych, regularnych bloków zabudowy. Luźniejsze formy powstałe w wyniku parcelacji terenów zauważamy również we wsiach Emowo czy Annopol. Do takich zindywidualizowanych, odrębnych układów przyczynili się w dużej mierze osadnicy drobnoszlacheccy. Także imigranci pochodzenia niemieckiego, którzy utrzymywali dystans w stosunku do siedlisk Polaków zakładali gospodarstwa w tej formie. Zabudowa Kolonii Obrąb również powstała w wyniku parcelacji, jednak jej regularność i liniowość wskazują na efekt przemyślanych decyzji planistycznych.

Interesujące z punktu widzenia historycznych układów przestrzennych gminy są zanikłe na przestrzeni lat o wiele mniejsze formy osadnicze, koncentrujące się wokół elementów gospodarczych. Przykładem są liczne niegdyś okoliczne osady młyńskie, które przyczyniały się do unikalności krajobrazu. Towarzyszące im zbiorniki wodne znacznie usprawniały retencję terenów. Jedynym ocalałym zalewem młyńskim jest silnie przeobrażony zalew Karwacki.

Dawniej, tego typu zbiorniki występowały m.in. w Bogatym, Dobrzankowie, Obrębie, Górach Karwackich, Polnym Młynie i Patolące (Zakocie).

IV UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Demografia

Gminę wiejską Przasnysz w roku 2014 (źródło: dane GUS) zamieszkiwało 7366 osób w tym 3718 mężczyzn (50,5%) oraz 3648 kobiet (49,5%). Stanowiło to udział 14% w łącznej liczbie mieszkańców powiatu przasnyskiego. Gęstość zaludnienia (ludność na 1 km²) wyniosła 40 osób. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) znacznie odbiegł od średniej krajowej i wyniósł zaledwie 98 (Polska: 106,5).

Tabela 4. Liczba ludności w gminie Przasnysz w latach 2002 – 2014.

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	7259	7220	7189	7188	7168	7166	7257	7240	7430	7405	7350	7351	7366
kobiety	3588	3570	3535	3547	3552	3561	3592	3583	3698	3663	3647	3650	3648
mężczyźni	3671	3650	3654	3641	3616	3605	3665	3657	3732	3742	3703	3701	3718

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji GUS (2014).

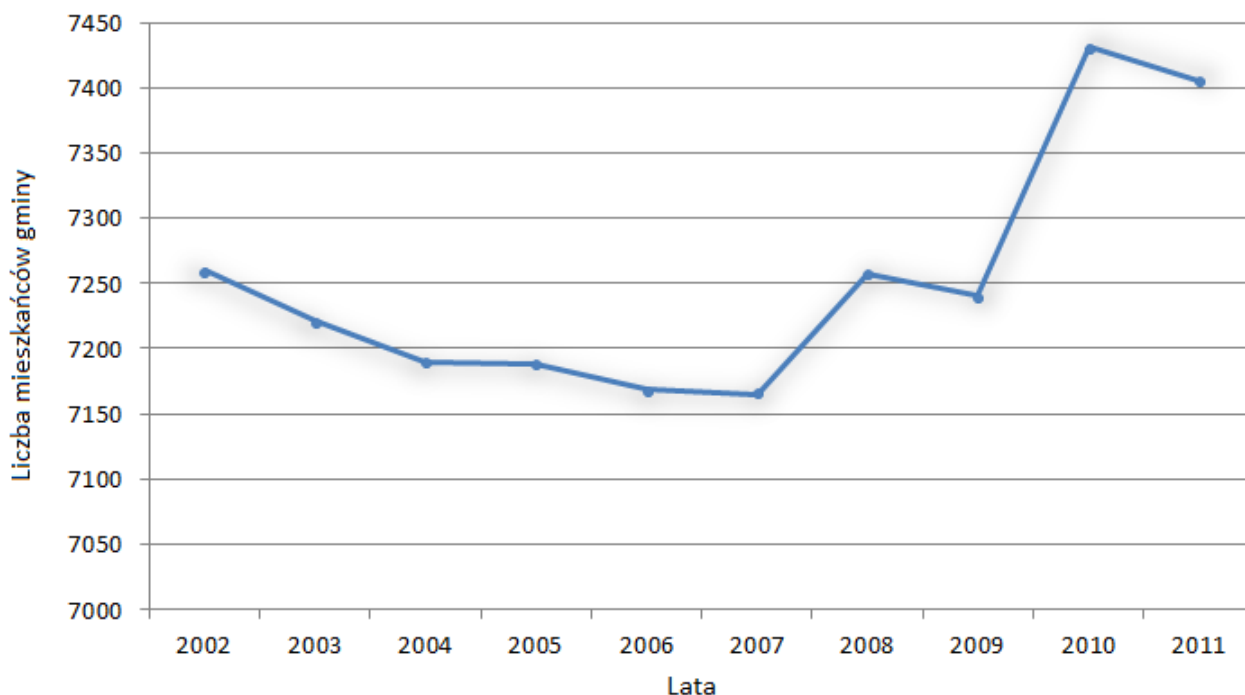
Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba ludności gminy utrzymuje się na względnie stałym poziomie i ulega niewielkim zmianom. Od roku 2002 do 2007 liczba mieszkańców systematycznie spadała, łącznie o 93 osoby. Następnie dostrzec można istotny, dynamiczny skok demograficzny przypadający na przełom 2009 – 2010. W tym okresie nastąpił wzrost liczby zamieszkujących o niemal 200 osób. Warto zwrócić uwagę, iż w 2011 roku gminę Przasnysz charakteryzował dodatni przyrost naturalny osiągający wartość 1,9‰ (14 osób w skali gminy), znacznie wyższy od średniej krajowej (0,3‰ dla Polski). Zmiana liczby zarejestrowanych mieszkańców wynikać może również z narastającego coraz powszechniej zjawiska suburbanizacji – napływu ludności miast na tereny podmiejskie. Mimo to, saldo migracji gminnych wewnętrznych wyniosło -39 osób (GUS, 2011). W 2011 roku na terenie gminy zawarto 40 małżeństw.

Tabela 5. Wybrane wskaźniki demograficzne dla gminy Przasnysz.

Na 1000 ludności:	
zgony	10,4
przyrost naturalny	1,9
urodzenia żywe	12,2
małżeństwa zawarte w ciągu roku	5,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji GUS (2011).

Wykres 3. Dynamika zmian liczby mieszkańców gminy Przasnysz na przestrzeni lat 2002 – 2011.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gminę wiejską Przasnysz w 2012 r. zamieszkiwało 7480 osób. W miejscowości Leszno zamieszkiwało 735 osób i jest to najwyższy wskaźnik zamieszkania z pośród wszystkich miejscowości w gminie. Jednakże od 2008 roku można zauważyć systematyczny spadek liczby ludności w miejscowości Leszno. Najmniej mieszkańców jest w miejscowościach Karbówko (4 osoby), Janin (5 osób), Księżstwo, Święte Miejsce (11 osób) oraz Patołęka (15 osób). Największy wzrost liczby mieszkańców na przestrzeni lat 2007–2012 można zauważyć w miejscowościach: Stara Krępa, Sierakowo, Karwacz, Obrąb, Bartniki, Golany, oraz Osowiec Kmiecy. Najbardziej wyludniającymi się miejscowościami są: Mchowo, Wielodrzóź, Leszno, Bogate.

Tabela 6. Liczba mieszkańców w latach 2007-2012 według miejscowości.

Lp.	Miejscowość	liczba ludności w poszczególnych latach						Zmiana 2007-2012
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	
1.	Annopol	94	99	99	96	95	92	98%
2.	Bartniki	413	411	410	418	420	421	102%
3.	Bogate	550	557	555	551	549	534	97%
4.	Brzezice	23	23	23	24	24	24	104%
5.	Cegielnia	47	48	50	49	49	50	106%
6.	Ciepigórz	40	40	42	43	44	45	113%
7.	Dębiny	82	78	78	78	79	76	93%
8.	Dobrzankowo	422	432	431	423	413	412	98%
9.	Emowo	69	69	70	68	69	75	109%
10.	Fijałkowo	85	86	87	87	86	87	102%

11.	Frankowo	31	32	31	27	29	28	90%
12.	Golany	160	166	166	171	170	172	108%
13.	Gostkowo	290	290	290	290	288	291	100%
14.	Góry Karwackie	77	75	74	73	72	73	95%
15.	Grabowo	117	116	118	117	115	113	97%
16.	Helenowo Gadomiec	36	33	33	33	33	31	86%
17.	Helenowo Nowe	75	74	72	71	74	75	100%
18.	Helenowo Stare	90	91	90	89	91	91	101%
19.	Janin	6	6	6	6	5	5	83%
20.	Józefowo	76	75	75	75	73	72	95%
21.	Karbówko	3	4	4	4	4	4	133%
22.	Karwacz	417	428	423	427	424	430	103%
23.	Kijewice	96	95	97	96	95	96	100%
24.	Klewki	150	144	147	149	150	158	105%
25.	Księżstwo	10	10	11	11	11	11	110%
26.	Kuskowo	30	29	29	31	29	30	100%
27.	Leszno	754	751	750	743	740	735	97%
28.	Lisiogóra	100	103	106	107	110	109	109%
29.	Mchowo	412	400	386	390	388	385	93%
30.	Mchówko	103	104	103	102	105	102	99%
31.	Mirów	56	55	53	49	49	49	88%
32.	Nowa Krępa	46	47	46	43	43	39	85%
33.	Obrąb	406	405	408	412	408	418	103%
34.	Ogłęda	195	191	191	192	190	185	95%
35.	Osówiec Kmiecy	102	105	112	115	112	113	111%
36.	Osówiec Szlachecki	177	181	183	182	177	172	97%
37.	Patoleńka	15	15	15	15	15	15	100%
38.	Polny Młyn	57	55	55	58	57	57	100%
39.	Sątrząska	174	176	175	167	167	166	95%
40.	Sierakowo	221	236	232	233	234	235	106%
41.	Stara Krępa	208	212	212	217	224	225	108%
42.	Szła	341	341	340	333	342	339	99%
43.	Święte Miejsce	10	11	11	11	11	11	110%
44.	Trzcianka	37	35	34	30	28	28	76%
45.	Wandolin	30	32	35	33	33	33	110%
46.	Wielodróz	330	327	326	321	317	310	94%
47.	Wygoda	33	32	32	31	30	30	91%
48.	Wyrąb Karwacki	119	122	128	128	125	123	103%
49.	Zakocie	53	52	54	54	55	54	102%
50.	Zawadki	51	52	52	52	51	51	100%
SUMA		7519	7551	7550	7525	7502	7480	99%

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskany z Urzędu Gminy Przasnysz.

W ciągu ostatniej dekady co roku (oprócz roku 2008) saldo migracji osiągało ujemny poziom. Okres przed rokiem 2008 charakteryzował się dużym wahaniami poziomu tego

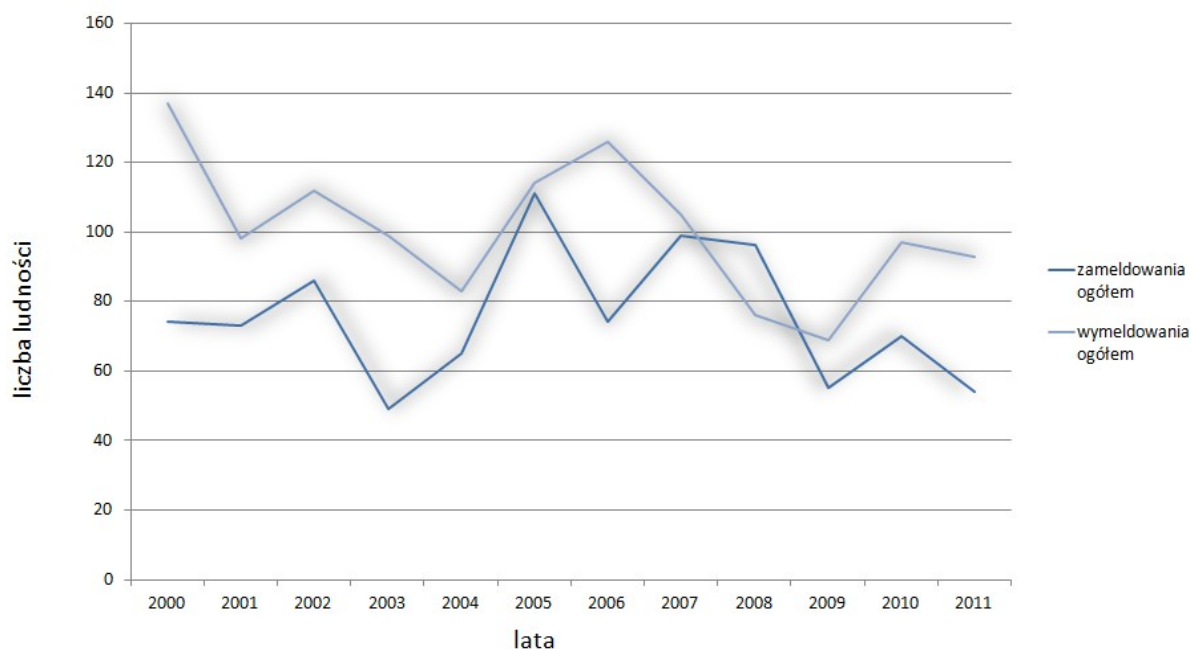
wskaźnika, natomiast od roku 2008 systematycznie spada osiągając w 2012 r. poziom -39. Większą tendencję do migracji wykazywały kobiety, których liczba była prawie dwukrotnie większa niż mężczyzn. Osoby w wieku produkcyjnym migrują do większych ośrodków miejskich, głównie w celach zarobkowych i edukacyjnych.

Tabela 7. Saldo migracji w gminie Przasnysz latach 2000 – 2011.

Saldo migracji	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	-63	-25	-26	-50	-18	-3	-52	-6	20	-14	-27	-39

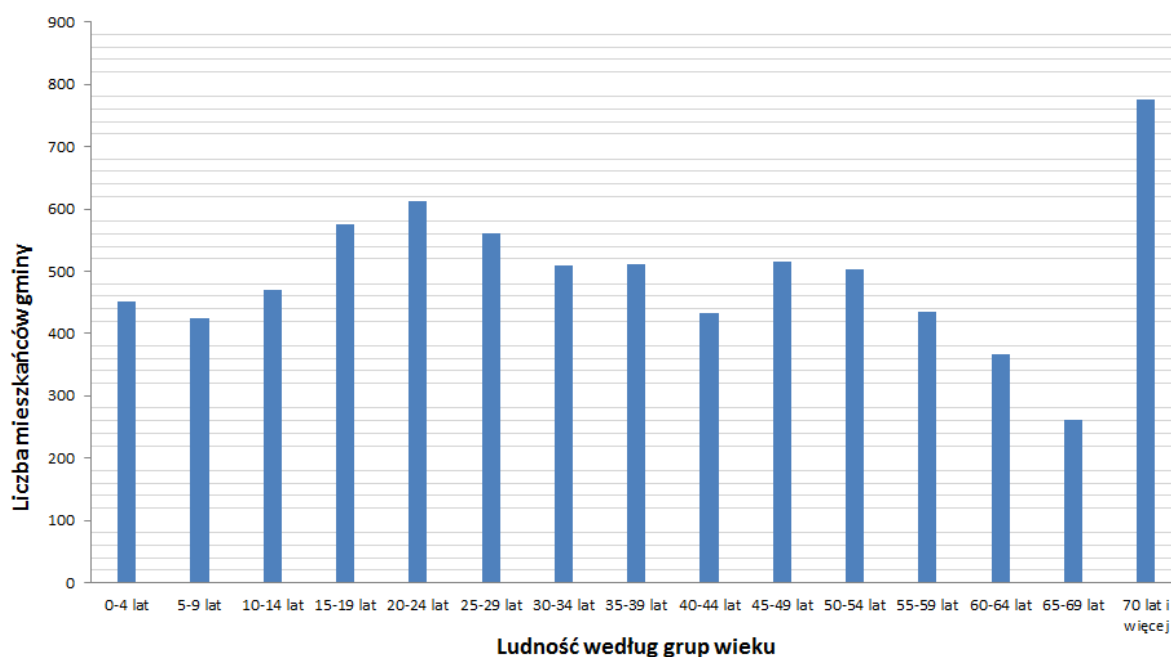
Źródło: opracowanie własne na podst. informacji GUS (2011)

Wykres 4. Migracje w gminie Przasnysz latach 2000 – 2011.

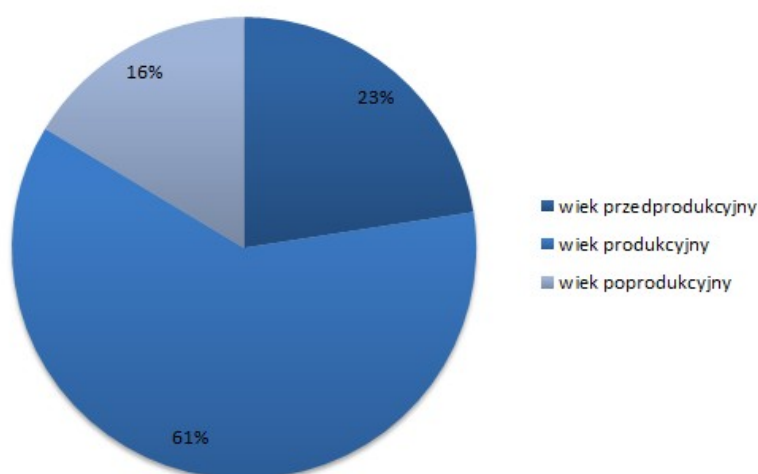

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji GUS.

Struktura wiekowa społeczeństwa gminy Przasnysz nieznacznie się różni od ogólnokrajowych tendencji zmian w strukturze wiekowej ludności, które wskazują, iż nasila się proces starzenia się społeczeństwa. Nastąpił znaczny spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym, w 2002 roku wynosił on 28,1% ogólnej liczby mieszkańców, podczas gdy w 2011 już tylko 22,5%. W ciągu niecałej dekady zwiększyła się natomiast liczba ludności w wieku produkcyjnym, w 2002 r. tworzyła grupę 54,9% społeczeństwa, a w 2010 r. już 61,1%. Można zaobserwować tylko niewielki spadek ludności w wieku poprodukcyjnym, w strukturze wiekowej w 2002 roku stanowiła 17%, a w 2011 r. 16,4%. W związku z tym spada wartość wskaźnika obciążenia demograficznego (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w 2002 r. wynosiła 31,0, a w 2011 r. 26,8. Na tle danych krajowych i wojewódzkich struktura wiekowa gminy Przasnysz jest korzystna.

Wykres 5. Ludność gminy Przasnysz według wieku w 2011 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 6. Ludność gminy Przasnysz według grup wiekowych w 2011 roku.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gminę Przasnysz w 2011 roku zamieszkiwało 4523 osób w wieku produkcyjnym, 1668 w wieku przedprodukcyjnym, oraz 1214 w wieku poprodukcyjnym.

Działalność gospodarcza

Powiat przasnyski należy do mniej uprzemysłowionych subregionów w województwie mazowieckim. Na ograniczone warunki rozwojowe złożyły się niekorzystne położenie w znacznej odległości od obszarów aglomeracji, czy uwarunkowania historyczne. Głównym ośrodkiem powiatu jest miasto Przasnysz, stanowiące centrum administracyjne, gospodarcze, kulturalne okręgu. Gmina Przasnysz otaczająca miasto charakteryzuje się typowym krajobrazem wiejskim, z dominującą funkcją terenów produkcji rolniczej. Rozwojowi rolnictwa sprzyjają warunki glebowe oraz ukształtowanie terenu. Występują tu zarówno gleby lekkie klas średnich, słabych pochodzenia mineralnego i organicznego, jak i cięższe gleby gliniaste przydatne rolniczo, o wysokich klasach bonitacyjnych. Dominują gleby III i IV klasy, typowe dla regionu Wysoczyzny Ciechanowskiej. Nawarstwienia historyczne kultywujące tradycje rolnicze sprawiły, iż uprawy stanowią podstawową gałąź gospodarczą gminy po dzień dzisiejszy.

Wg danych Urzędu Gminy Przasnysz na rok 2006, Mazowiecka Izba Rolnicza dopuszcza do głosowania 853 zagrody rolnicze na terenie gminy. W sektorze produkcji rolniczej zatrudnionych było wówczas 1744 osób. Dawało to wskaźnik niemal 40% zatrudnienia w rolnictwie wśród ludności w wieku produkcyjnym.

Działalność gospodarczą (2011 r.) prowadzą na terenie gminy 403 zarejestrowane podmioty, w tym 141 gospodarstwa rolne. Oprócz produkcji rolniczej zarejestrowane podmioty prowadzą działalność w następujących gałęziach lokalnej gospodarki:

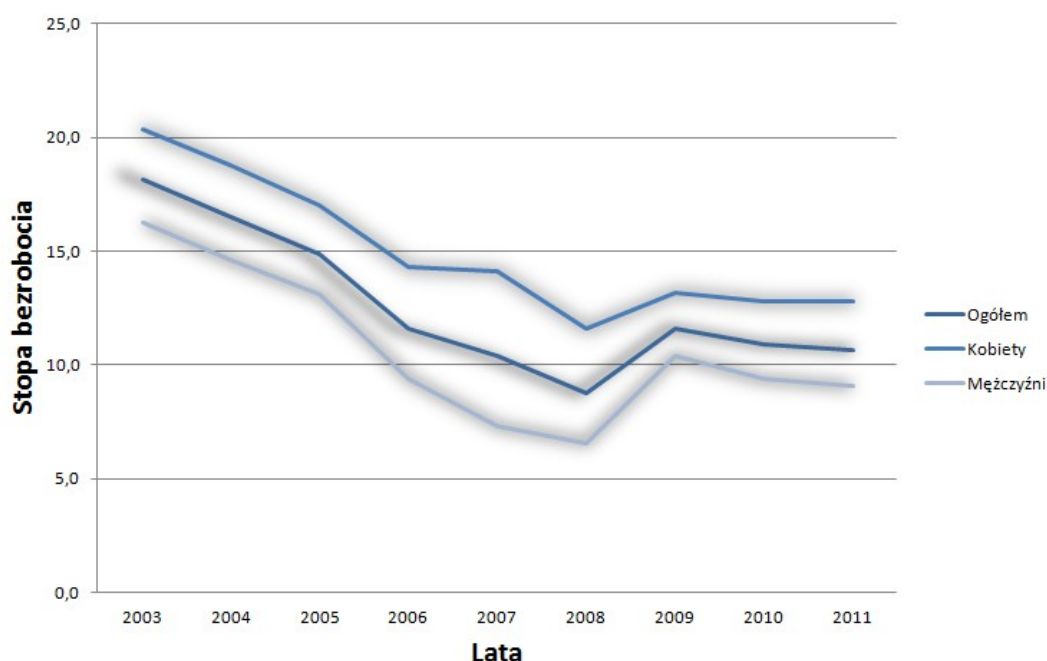
- handel hurtowy i detaliczny (91),
- budownictwo (50),
- transport, usługi magazynowe (33),
- przetwórstwo przemysłowe (27),
- pozostałe (38).

Zdecydowaną większość stanowiły przedsiębiorstwa sektora prywatnego (391). Punkty usługowe są rozproszone. Analizując okres ostatniej dekady można dostrzec korzystne tendencje w sferze aktywności gospodarczej społeczności, która powoli lecz systematycznie rośnie. Od roku 2004 do 2011 liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wzrosła o 54.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na rok 2011, w gminie Przasnysz liczba pracujących ogółem wyniosła 338 osób, w tym 213 mężczyzn i 125 kobiet. Zarejestrowanych osób pozostających bez pracy było natomiast 485 osób (228 mężczyzn, 257 kobiet). Stopa bezrobocia w roku 2011 sięgnęła poziomu 10,7% (iloraz liczby zarejestrowanych bezrobotnych i liczby osób w wieku produkcyjnym). W porównaniu do skali

krajowej wskaźnik ten wypada korzystnie (bezrobocie w Polsce na rok 2011 – 12,5%). Stopa bezrobocia w gminie jest jednak niewiele wyższa niż w powiecie przasnyskim (10,1%), lecz znacznie odbiega od średniej w województwie mazowieckim (7,4%). W ciągu ostatnich kilku lat wartość ta systematycznie spada, od roku 2003 poziom bezrobocia spadł o 7,5 punktów procentowych. Na przełomie 2008/2009 nastąpił zauważalny wzrost wskaźnika o niemal 3%. Na lokalnym rynku pracy większą aktywność wykazują mężczyźni. Wynika to ze struktury działalności gospodarczej z dominującą rolą produkcji rolniczej.

Wykres 7. Stopa bezrobocia w gminie Przasnysz ogółem oraz według płci w 2011 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zdominowanie gospodarcze przez funkcje produkcji rolniczej, pomimo wieloletniej tradycji uprawy, korzystnych warunków glebowych, stanowić może istotną barierę w zrównoważonym rozwoju gminy wiejskiej Przasnysz. W dobie nasilonej konkurencyjności regionów w dziedzinie gospodarki, istotnym elementem w rozwoju obszarów wiejskich jest ich wielofunkcyjność. Bardzo korzystna dla kondycji gospodarczej gminy byłaby aktywizacja gospodarcza lokalnej ludności w kierunku pozarolniczym np. turystycznym. Gmina charakteryzuje się niewielkim uprzemysłowieniem. W atrakcyjnym, nieskażonym środowisku naturalnym terenów tkwi potencjał turystyczny i należy go wykorzystywać, rozwijając bazę agroturystyczną, inwestując w unikalne punkty rekreacji i wypoczynku, a także rozwój zakładów przemysłowych w Przasnyskiej Strefie Gospodarczej. Dywersyfikacja działalności oznacza wzrost konkurencyjności, aktywizację społeczności – ogólną stymulację gospodarczą gminy.

Wielką szansę na ożywienie gospodarcze oraz wzrost poziomu zatrudnienia stanowić może w przyszłości konsekwentny ruch inwestycyjny w obrębie Przasnyskiej Strefy Gospodarczej, zlokalizowanej w miejscowości Sierakowo, położonej bezpośrednio przy południowo-wschodniej granicy miasta Przasnysz. Zajmuje ona powierzchnię ok. 309 ha, z czego ok. 110 ha zajmuje teren łądowiska wraz z terenami z ograniczeniami zabudowy związanymi ze strefą nalotu łądowiska. Około 55 ha tej strefy zostało przyłączonych do Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Położenie w znacznym dystansie od prężnych ośrodków regionalnych stanowi również znaczną przeszkodę w rozwoju gospodarczym gminy. Bliskość znaczących aglomeracji mogłaby się wiązać z redukcją migracji, wzrostem aktywności inwestycyjnej, dostępem do wykwalifikowanej kadry pracowniczej.

Do pozostałych barier wpływających na dalszy rozwój gospodarczy gminy można zaliczyć zły stan dróg ponadlokalnych, brak połączeń kolejowych, konkurencyjność pobliskich ośrodków subregionalnych. Również charakterystyka demograficzna negatywnie wpływa na poziom rozwoju – starzejące się społeczeństwo, niski poziom wykształcenia, niska aktywność gospodarcza np. w postaci zakładania działalności gospodarczych, które stymulowałyby wzrost gospodarczy terenów.

Turystyka

W nieskażonym środowisku naturalnym gminy wiejskiej Przasnysz tkwi potencjał turystyczny. Jej terytorium należy do „Zielonych Płuc Polski”, obszaru funkcyjnego akcentującego unikalne, nieprzekształcone wartości przyrodnicze, różnorodność biologiczną systemów ekologicznych. Funkcjonowaniu tych terenów towarzyszy idea zrównoważonego rozwoju, promująca ochronę cennych obiektów przyrody i równoległy, nieinwazyjny postęp gospodarczy. W równinnym, miejscami morenowym krajobrazie gminy dominują obszary rolnicze, w części wschodniej rozciągają się zwarte kompleksy leśne, będące pozostałością po Puszczy Kurpiowskiej. Urozmaiconą, malowniczo zadrzewioną sieć hydrograficzną rzek Morawki i Węgiełki uzupełnia istotny element infrastruktury turystycznej – sztuczny zbiornik wodny położony na południe od miejscowości Karwacz. Jego rekreacyjne przeznaczenie uatrakcyjnia ofertę wypoczynku na terenie gminy.

Przez obszar gminy Przasnysz przebiega „Zielony Szlak Rowerowy Mazowsza” oraz 4 szlaki turystyczne:

1. Przasnysz- Rostkowo- Turowo- Zielona- Krasne- Bogate- Dobrzankowo- Przasnysz.

2. Przasnysz- Chojnowo- Czernice Borowe- Pawłowo- Węgra- Obręb- Przasnysz.**3. Przasnysz- Święte Miejsce- Lipa- Jednorozec- Skierkowizna- Przasnysz.****4. Przasnysz- Krzynowłoga Mała- Chorzele- Krzynowłoga Wielka- Przasnysz**

Ponadto gmina dysponuje wieloma ciekawymi obiektami, które stanowią niewątpliwie atrakcje turystyczne. Z pewnością miejscami przyciągającymi i najbardziej cennymi dla tożsamości gminy są obiekty oficjalnie wpisane do mazowieckiego rejestru zabytków. Są to następujące obiekty:

Bogate – kościół par. p.w. św. Anny wraz z dzwonnica, cmentarz kościelny oraz oficyna dworska z XVIII wieku. Poza obiektami zabytkowymi warto zwrócić uwagę na ziemny kopiec i płytę poświęconą Tadeuszowi Kościuszce z 1917 roku oraz pomnik pomordowanych w okresie II wojny światowej. Nad malowniczo biegnącą rzeką Węgierka znajduje się unikalny młyn wodny;

Karwacz – zespół dworski z początku XX wieku (dwór obecnie poddawany pracom remontowym oraz otaczający park);

Leszno – park dworski z XIX wieku;

Obręb – zespół dworski z XIX wieku (dwór oraz otaczający park);

Święte Miejsce – kościół par. p.w. Narodzenia NMP z 1908 r., kapliczka rotundowa z XVIII/XIX wieku, położona na cmentarzu kościelnym. Miejscowość słynie z bogatych, uroczystych obrzędów na Zielone Świątki czy w dniu Matki Boskiej Siewnej. Plac przy kościele wzbogacony jest pomnikiem ku czci kardynała Aleksandra Kakowskiego, wybitnego duchownego pochodzącego z ziem powiatu.

Opisane wcześniej funkcjonowanie wąskotorowej, zabytkowej Mławskiej Kolei Dojazdowej stanowi atrakcję turystyczną na terenie gminy. Niestety, ze względu na zły stan techniczny, atrakcja ta nie jest odpowiednio wykorzystywana.

Aktywność turystyczna na terenie gminy jest niestety mocno ograniczona. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w przeciągu ostatniej dekady nie zarejestrowano żadnej aktywności w tej dziedzinie – nie stwierdzono występowania obiektów zbiorowego zakwaterowania turystycznego. Wyjątkiem jest tu rok 2009 kiedy odnotowano 40 osób korzystających z noclegów. Pamiętać należy, iż dane te odnoszą się do oficjalnych ewidencji, która nie rejestruje całego ruchu turystycznego. Siłą napędową dla rozwoju turystyki stanowiąc powinny małe gospodarstwa agroturystyczne, które obecnie występują w niewielkiej ilości. Na stronie Urzędu Gminy Przasnysz wymienia się następujące ośrodki zakwaterowania:

1. „GOŚCINIEC i GOSPODA POD KASZTANEM”, Fijałkowo;
2. „GOSPODARSTWO AGROTURYSTYCZNE HODOWLA I CHÓW KONI – STAJNIA U ROMANÓW”, Fijałkowo;
3. GOSPODARSTWO GOŚCINNE „PODOBÓR” - KAZIMIERZ ORZELSKI, Szła;
4. GOSPODARSTWO AGROTURYSTYCZNE - ZDZISŁAW BERK, Fijałkowo;
5. GOSPODARSTWO AGROTURYSTYCZNE „OAZA” – BOŻENA WDOWIŃSKA, Wyrąb Karwacki.

Baza noclegowa na terenie gminy jest bardzo uboga i wymaga znacznego rozwoju. Przyczyną małego zainteresowania gminą może być niedoinwestowanie w jej promocję, niska aktywność gospodarcza mieszkańców i wąski zakres usług związanych z zapleczem turystycznym. Sporym atutem dla rozwoju turystyki jest lokalizacja gminy w bezpośrednim sąsiedztwie z miastem Przasnysz, które ma rozwiniętą bazę turystyczną oraz usytuowanie lotniska trawiastego w Sierakowie. Obecnie z lotniska korzysta Aeroklub Północnego Mazowsza. Rozwój lotniska spowodował intensywny rozwój usług agroturystycznych na terenie gminy Przasnysz.

V UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU, STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy

Charakterystyka struktury zabudowań

Gmina Przasnysz odznacza się typowym, wiejskim charakterem. Wsie w obecnym układzie wykształciły się na przestrzeni lat, dominował rozwój wzdłuż traktów ulicznych. Na układ przestrzenny składają się więc stosunkowo blisko położone od siebie (średnio 2-3 km), dominujące w krajobrazie, wsie typu ulicowego. Zwarta struktura zabudowy zagrodowej rozciąga się po obu stronach wzdłuż dróg rozwiniętej w gminie sieci komunikacyjnej. Przykładami takich wydłużonych liniowych układów wiejskich są miejscowości Dobrzankowo, Leszno, Karwacz, Obręb, Bartniki, Gostkowo. Intensywnie występują rozproszone przysiółki ulicowe, grupy kilku siedlisk, stanowiące integralną część wsi, lecz znacznie oddalone od głównego trzonu zabudowań. Pośród rozległych terenów otwartych, rozciągających się w krajobrazie przestrzennym, występują również nieregularnie zlokalizowane indywidualne gospodarstwa. Położone są w znacznej odległości od skupisk zwartych zabudowań wiejskich. Regularnie rozłożona sieć dróg gminnych spełnia funkcję dróg transportu rolnego oraz dojazdów do punktowo rozłożonych siedlisk. Te odrębne formy osadnicze są pozostałością po dawnym kształtowaniu kolonijnych układów w tkance przestrzennej. Krajobraz z silnym akcentem drobnoszlacheckich systemów osadniczych występuje w okolicach Smolenia, na północ od Mirowa i Kijewic. W podobnym układzie położone są nieliczne zakłady produkcyjne, z dala od głównych tkanek osadniczych.

Zabudowania poszczególnych wsi są typowe dla osadnictwa zagrodowego. Równoległe do ulicy frontem umiejscowiony jest zazwyczaj dom mieszkalny, natomiast w głębi wydłużonej działki siedliskowej znajdują się obiekty o przeznaczeniu gospodarskim. Budynki kwater charakteryzują się standardowym w jednorodzinym budownictwie dachem dwuspadowym. W większości obiekty te rozmieszczone są kalenicowo w stosunku do ciągów komunikacyjnych, jednak zdarzają się lokacje szczytowe. W tkance osadniczej dominują jednokondygnacyjne, murowane obiekty mieszkalne powstałe w okresie powojennym. Ich stan często pozostawia wiele do życzenia. Rażą zaniedbane elewacje tynkowe, zdarzają się przypadki eternitowego pokrycia dachów.

Unikalną wartość architektoniczną i kulturową posiadają międzywojenne chatki drewniane, często z bogatymi, tradycyjnymi zdobieniami. Pomimo iż są cenne w lokalnej przestrzeni, często pozostają mocno zaniedbane. Te zabytkowe obiekty znajdziemy na terenie całej gminy, najliczniej w miejscowościach Dobrzankowo, Bartniki, Bogate, Szła, Wielodroź, Sątżaska, Osowiec Kmiecy. Sporo jest też murowanych budynków gospodarczych z tego okresu, wznoszonych z kamieni polnych i cegły oraz ozdobnych pustaków cementowych.

W okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nastąpiło odejście od budownictwa drewnianego na rzecz zunifikowanych form mieszkalnych. W krajobrazie osadniczym widoczne są obszerne kubatury jedno, dwupiętrowych domów. Najczęściej są to wzniesione na planie kwadratu obiekty, o charakterystycznym czterosпадowym dachu. Podejście takie negatywnie wpłynęło na jakość przestrzeni i mocno naruszyło jej lokalną tożsamość kulturową.

W tkance osadniczej sporadycznie pojawiają się również atrakcyjne, nowoczesne domy jednorodzinne. Lokalizowane są w miejscu starych obiektów, funkcjonują również jako przebudowy obiektów istniejących. Zdarza się, iż domy te zlokalizowane są w głębi działki siedliskowej, za istniejącymi. Wiele nowszych realizacji, jeszcze z okresu ruchu inwestycyjnego lat transformacji ustrojowej, czy nowszych, posiada defekty estetyczne, w postaci nieotynkowanych elewacji, czy prowizorycznych ogrodzeń.

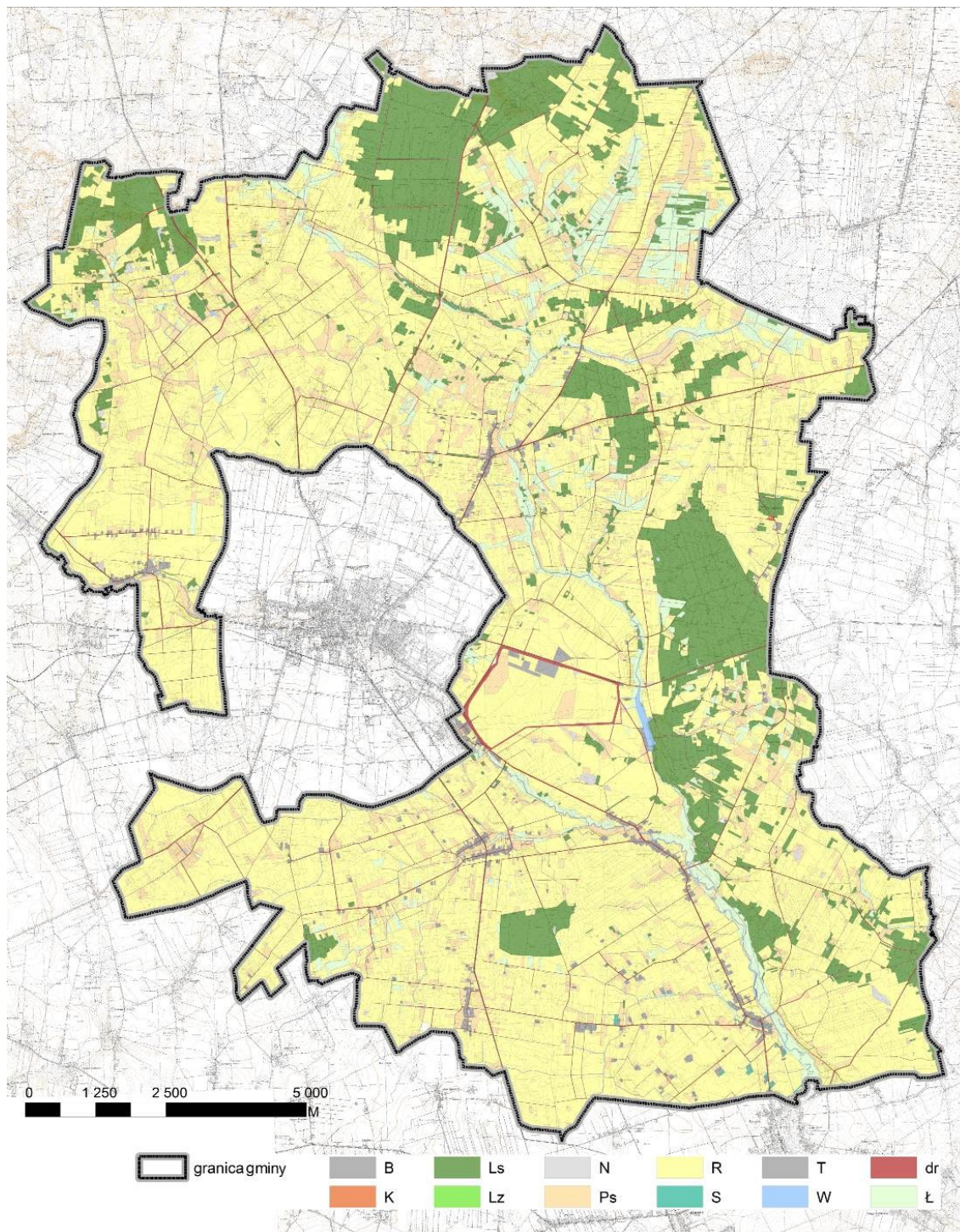
W zakresie usług przeważają obiekty związane z usługami handlu (w większości sklepy spożywcze), usługami dekarскими, hydraulicznymi, punktami obsługi pojazdów, usługami pogrzebowymi, sakralnymi, sportu i oświaty oraz obsługi rolnictwa, handlu sprzętem i maszynami rolniczymi, materiałami budowlanymi oraz kilka zakładów przemysłowych np. fabryka płyt warstwowych, zakład przetwórstwa biomasy, firmy przewozowe i in. Zabudowa ta koncentruje się głównie w miejscowościach Sierakowo, Bartniki, Bogate, Stara Krępa, Dobrzankowo, Leszno, Mchowo oraz Klewki.

Obszary krajobrazu otwartego

Nizinna, mało urozmaicona rzeźba terenu potęguje poczucie otwartości terenów. Z uwagi na wiejski charakter gmina obfituje w obszerne przestrzenie zielone, pozbawione nawarstwień osadniczych. Rozluźniona zabudowa koncentruje się najczęściej wzdłuż traktów ulicznych oraz wyspowo, nie naruszając trwałości systemów przyrodniczych. Wśród typów krajobrazu dominują monotonne, rozległe przestrzenie produkcji rolnej z zachowanymi, mocno rozdrobnionymi rozłogami pól. Gmina charakteryzuje się jednak bardzo niską lesistością, formy leśne najczęściej spotykamy w postaci lokalnych zadrzewień, zakrzewień śródpolnych oraz gęściej w dolinach typowo nizinnych cieków Morawki i Węgierki. Te właściwie nawodnione

obniżenia, stanowią przestrzenie najbardziej dostępne i atrakcyjne wypoczynkowo, porośnięte roślinnością łąkową. Zwarte kompleksy borów sosnowych rozciągają się głównie w północno-wschodnich rejonach gminy.

Schemat 6. Struktura użytkowania gruntów.

Źródło: Opracowanie własne.

Gmina Przasnysz jest typową gminą rolniczą, gdzie zabudowa zlokalizowana jest przy głównych ciągach komunikacyjnych. Regularnie rozłożona sieć dróg spełnia funkcję dróg transportu rolnego oraz dojazdów do punktowo rozłożonych siedlisk. Dużą część tych terenów

stanowią grunty o wysokiej klasie bonitacyjnej, tj. III, IIIa oraz IIIb, które zajmują na terenie gminy Przasnysz ok. 4 tys. ha. Zlokalizowane są głównie w zachodniej i południowej części gminy.

Zieleń urządzoną stanowią m.in. wiejskie, intensywnie porośnięte cmentarze, czy pozostałości parków dworskich. Na terenie gminy znajdują się 3 funkcjonujące nekropolie: w Bogatem, Karwaczu oraz w Świętym Miejscu. Ponadto istnieją śródleśne cmentarze wojskowe (Leszno, Bartniki, Karwacz). Ich czytelność momentami jest mocno ograniczona poprzez zatarcie granic między obszarem nekropolii a przestrzenią leśną lub polną. Ponadto część cmentarzy wojennych z I Wojny Światowej uległa zniszczeniu w wyniku działań rolniczych.

Dawne parki dworskie były w przeszłości bardzo estetycznymi przykładami zaplanowanej zieleni urządzonej. Obecnie ich stan, z wyjątkiem parku w Lesznie, który został w ostatnim czasie urządzony i zagospodarowany na cele rekreacyjne, pozostawia wiele do życzenia i wymaga natychmiastowych działań readaptacyjnych i konserwacyjnych. Pozostałości tych XIX, XX-wiecznych założeń występują w Karwaczu, Obrębie, Sątzasce. Ich struktura najczęściej uległa bardzo silnemu rozmyciu, natomiast walory przyrodnicze i artystyczne zostały na przestrzeni lat zaniedbane.

Waloryzacja struktury przestrzennej

Przeprowadzona analiza struktury zabudowy pozwala na wskazanie pozytywnych i negatywnych elementów struktury przestrzennej gminy Przasnysz.

Na elementy pozytywne składają się:

- dobrze rozwinięta sieć dróg, zapewniająca dobry dostęp komunikacyjny terenów,
- zabudowa skupiająca się w centrach miejscowości, zapewniająca właściwe kształtowanie się tkanki osadniczej z dogodnym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną,
- niewielki stopień zainwestowania terenów w północno-wschodniej części gminy, charakteryzującej się dużym udziałem gruntów leśnych,
- cenna zabudowa o wysokich walorach kulturowych, wpisana do rejestru zabytków,
- możliwość wykorzystania atrakcyjnych dla turystyki terenów, położonych przy zbiorniku wodnym.

Na elementy negatywne składają się:

- zabudowa koncentrująca się wzdłuż dróg o znaczeniu ponadlokalnym, prowadzących ruch tranzytowy o dużej uciążliwości (wjazdy na posesje bezpośrednio z drogi krajowej),
- niewykorzystany potencjał pozostałości po parkach dworskich, Mławskiej Kolei Dojazdowej (potrzeba rewitalizacji tych obszarów i obiektów),
- monotonna, nizinna rzeźba terenu,
- mała liczba zbiorników retencyjnych i niewykorzystany potencjał rekreacyjny zbiornika retencyjnego w Karwaczu oraz rzek Węgierki i Morawki.

2. Obecny stan planistyczny

Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin sąsiednich

Gminę Przasnysz otacza 5 gmin wiejskich i jedna gmina miejska: Krzynowłoga Mała, Jednorożec, Płoniawy-Bramura, Krasne, Czernice Borowe oraz Przasnysz (gm. miejska). Każda z gmin sąsiadujących z gminą Przasnysz posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W gminie Krzynowłoga Mała obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, uchwalone uchwałą nr IV/26/2002 Rady Gminy w Krzynowłodze Małej z dnia 31 grudnia 2002 r.

Rada Miasta Przasnysz w 2001 r. przyjęła uchwałą nr XXXVII/299/2001 z dnia 28 grudnia 2001 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Przasnysz, natomiast w 2003 r. podjęła uchwałą w sprawie zmiany studium, uchwałą nr XXXIII/230/2005 z dnia 27 października 2005 r.

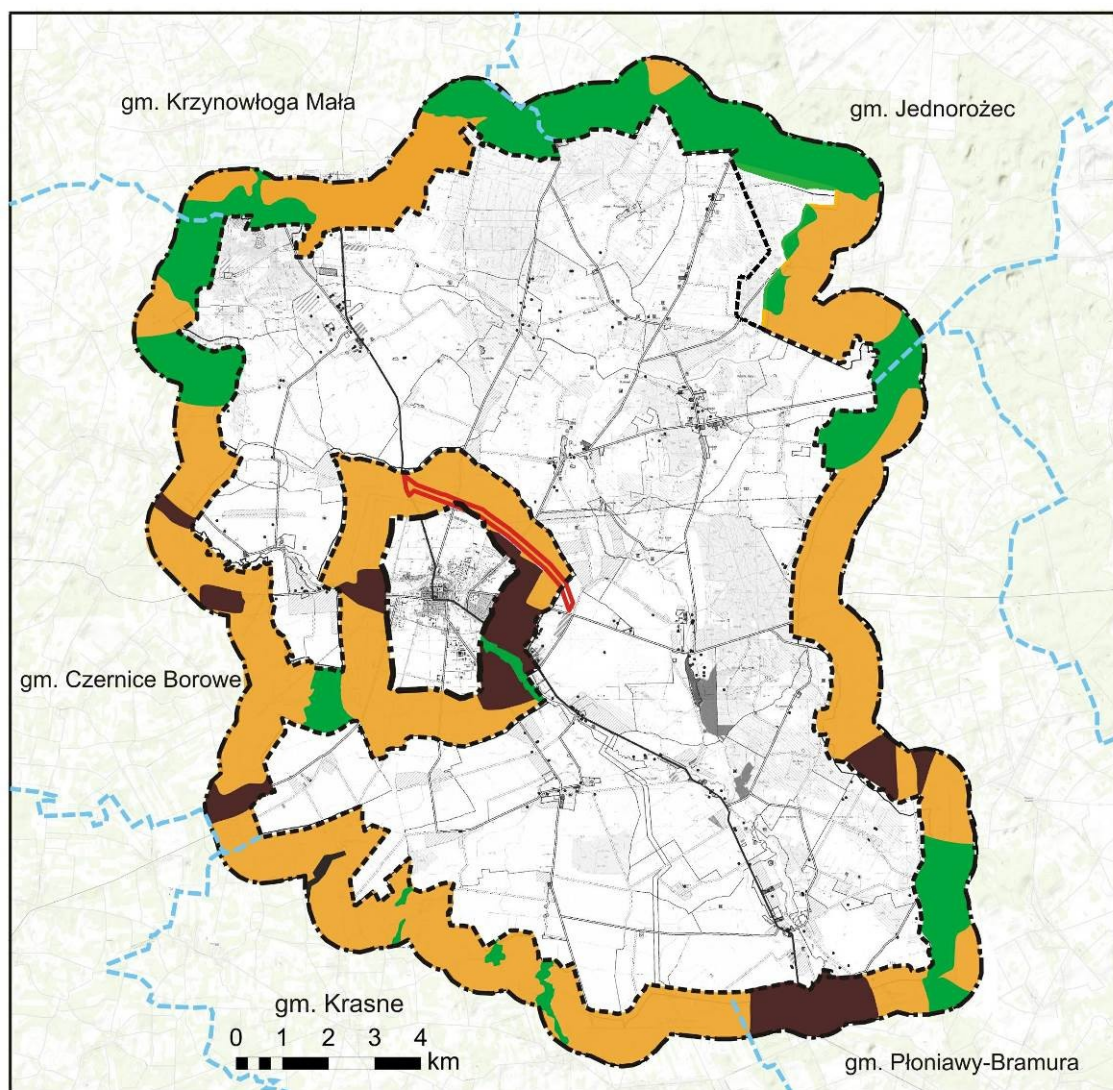
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jednorożec zostało uchwalone uchwałą nr XIV/75/08 Rady Gminy Jednorożec z dnia 28 kwietnia 2008 r. w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jednorożec”.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krasne zostało uchwalone uchwałą nr XVI/161/2000 Rady Gminy Krasne z dnia 28 kwietnia 2000 r. Rada

Gminy Krasne uchwaliła w dniu 10 lipca 2003 r. zmianę nr 1, która została przyjęta uchwałą nr VIII/73/2003, a w roku 2009 zmianę nr 2, która została przyjęta uchwałą nr XLI/302/2009 Rady Gminy Krasne z dnia 2 grudnia 2009 r.

W gminie Czernice Borowe obowiązuje Studium przyjęte uchwałą nr 178/XVII/12 Rady Gminy Czernice Borowe z dnia 25 września 2012 r. w sprawie zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernice Borowe”.

Schemat 7. Kierunki zagospodarowania przestrzennego wynikające z analizy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin sąsiednich.

przeznaczenie terenów
w studiach gmin sąsiednich:

tereny leśne

tereny rolne

tereny zabudowy
mieszkaniowej

--- granica analizy - 1 km od granicy
administracyjnej gminy Przasnysz
- - - granice administracyjne
gmin sąsiednich
— rezerwa terenów rolnych
pod obwodnicę

Źródło: opracowanie własne.

Analizie poddano obszar 1 km od granic gminy Przasnysz. Obszar sąsiadujący z gminą Przasnysz (od strony gminy Jednoróżec) został określony w studium jako strefa leśna oraz w mniejszym stopniu (głównie w południowej części analizy) jako strefa rolnicza. W połowie analizowanej strefy buforowej styka się w niewielkim stopniu z granicą gminy Przasnysz projektowany Kurpiowski Park Krajobrazowy. Teren analizy od strony gminy Płoniawy-Bramura to w znacznym stopniu tereny rolnicze z niewielkimi fragmentami obszarów leśnych oraz obszary zabudowy w południowej części terenu analizy. W strefie analizy od strony gminy Krasne znajdują się bardzo korzystne i korzystne dla produkcji rolnej grunty (III i IV klasa bonitacyjna). Od strony gminy Czernice Borowe w strefie analizy występuje obszar rolniczy w postaci łąk i pastwisk. Większy obszar leśny znajduje się od północnej strony strefy analizy i jest predestynowany do objęcia ochroną z racji wysokich walorów krajobrazowo-kulturowych. W strefie analizy graniczącej z miastem Przasnysz znajdują się przede wszystkim obszary rolnicze, w północnej części obszaru analizy został zarezerwowany teren pod budowę obwodnicy miasta w ciągu drogi krajowej nr 57. W południowo-wschodniej części miasta Przasnysz wyznaczono tereny pod zabudowę mieszkaniową o charakterze ekstensywnym oraz obszar zamknięty w postaci terenu wojskowego (w niewielkiej części zlokalizowanego także w gminie Przasnysz). Obszar zabudowy przecięty jest terenem zielonym doliny rzeki Węgierki. W granicy analizy jest to zieleń łąkowa i niska, która w kierunku centrum przybiera postać zieleni urządzonej z urządzeniami i obiektami rekreacyjno-sportowymi.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Obecnie w gminie Przasnysz obowiązuje 14 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obejmują one powierzchnię całej gminy.

Tabela 8. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

L.p.	Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Nr uchwały o przyjęciu planu	Dominująca funkcja
1	Gazociąg	UCHWAŁA Nr XXVI/140/2000 RADY GMINY W PRZASNYSZU z dnia 7 listopada 2000 r.	
2	Miejscowy plan zagospodarowania gm. Przasnysz	UCHWAŁA Nr XVI/83/2003 RADY GMINY PRZASNYSZ z dnia 30 grudnia 2003 r.	Tereny rolnicze wraz z terenami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej

3	Fragmenty wsi: Bartniki, Fijałkowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Gadomic, Helenowo Stare, Józefowo, Karwacz, Kijewice, Oględa, Osówiec Kmiecy, Stara Krępa, Smoleń Trzcianka, Szła, Wyrąb Karwacki, Wielodróź i Zakocie	UCHWAŁA Nr XVIII/119/07 RADY GMINY PRZASNYSZ z dnia 28 grudnia 2007 r.	Zalesienia
4	Fragmenty miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obrąb, Sierakowo, Szła, Wielodróź, Zakocie	UCHWAŁA Nr XXI/147/08 RADY GMINY W PRZASNYSZU z dnia 20 maja 2008 r.	Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej
5	Fragment miejscowości Sierakowo	UCHWAŁA Nr XXI/148/08 RADY GMINY W PRZASNYSZU z dnia 20 maja 2008 r.	Tereny produkcyjne, składowe, usługowe
6	Fragmenty miejscowości Grabowo i Stara Krępa	UCHWAŁA Nr XXXIV/284/09 RADY GMINY W PRZASNYSZU z dnia 29 czerwca 2009 r.	Teren zabudowy zagrodowej
7	Części wsi Leszno,	UCHWAŁA Nr XXXIV/283/09 RADY GMINY PRZASNYSZ z dnia 29 czerwca 2009 r.	Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług nieuciążliwych
8	Wieś Wygoda	UCHWAŁA Nr XXXIV/282/09 RADY GMINY PRZASNYSZ z dnia 29 czerwca 2009 r.	Teren zabudowy zagrodowej
9	Fragmenty wsi Zakocie	UCHWAŁA Nr XXXIV/281/09 RADY GMINY W PRZASNYSZU z dnia 29 czerwca 2009 r.	Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz usług
10	Fragmenty miejscowości Karwacz, Wyrąb Karwacki, Frankowo	UCHWAŁA Nr XXXVIII/309/09 RADY GMINY PRZASNYSZ z dnia 23 października 2009 r.	Teren zabudowy zagrodowej, mieszkalno-usługowej
11	Części wsi Mchowo	UCHWAŁA Nr XXXVIII/311/09 RADY GMINY PRZASNYSZ z dnia 23 października 2009 r.	Górnictwo wydobywcze

12	Koryto rzeki Węgierka	UCHWAŁA Nr XXXVIII/310/09 RADY GMINY PRZASNYSZ z dnia 23 października 2009 r.	Teren wód powierzchniowych
13	Fragmety miejscowości Mchowo	UCHWAŁA Nr XLV/359/10 RADY GMINY PRZASNYSZ z dnia 29 kwietnia 2010 r.	Brak dominującej funkcji: teren zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej i usług, teren upraw rolniczych
14	Część wsi Bartniki	UCHWAŁA Nr XV/104/2012 RADY GMINY PRZASNYSZ z dnia 21 marca 2012 r.	Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z uchwałą nr XVI/83/2003 Rady Gminy Przasnysz z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz, został sporządzony plan dla całego terenu gminy w granicach administracyjnych. Większość obszaru gminy została przeznaczona pod tereny rolnicze, jedynie 154 niewielkie tereny otrzymały przeznaczenie pod funkcje inne niż rolnicze, tj. między innymi pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, zagrodową czy usługową. Następnie uchwalono 13 zmian tego planu. Szczególnym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, który daje terenom gminy możliwość rozwoju nowych funkcji, jest plan uchwalony uchwałą nr XXI/148/08 Rady Gminy w Przasnyszu z dnia 20 maja 2008 r. dla fragmentu miejscowości Sierakowo, dzięki któremu wyznaczono tereny o charakterze produkcyjno-składowo-usługowym, na których przeznaczeniem podstawowym są tereny usług komercyjnych z uzupełniającą funkcją terenów produkcyjnych.

VI UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

1. Analiza i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego

Położenie geograficzne i ukształtowanie terenu

Zgodnie z podziałem Kondrackiego gmina Przasnysz położona jest w prowincji Niż Środkowoeuropejski (31), podprowincji Niziny Środkowopolskie (318), makroregionie Nizina Północnomazowiecka (318.6), mezoregionie Wysoczyzna Ciechanowska (318.64) i Wzniesienia Mławskie (318.63).

Obszar Wysoczyzny Ciechanowskiej, na której położona jest większość obszaru gminy Przasnysz, jest dosyć monotonna, falistą równiną urozmaiconą ostańcami wzgórz morenowych i kemów. Wysokości terenu nie są zróżnicowane i wahają się w na większości obszaru w granicach od 110 m do nieco ponad 120 m n.p.m. Najwyżej położone miejsce znajduje się w okolicy Sątżraski (132 m n.p.m.), a najniższe znajduje się w dolinie rzeki Węgiejki na wysokości 101 m n.p.m. Spadki terenu nie przekraczają w tym miejscu 5%. Taka rzeźba terenu jest korzystna dla użytkowania rolniczego. Tereny położone w granicach drugiego mezoregionu – Wzniesień Mławskich są niewielkie i znajdują się w północnej i północno-zachodniej części gminy. Charakteryzują się bardziej zróżnicowaną rzeźbą. Morenową wysoczyznę, na której znajduje się ten mezoregion, wyróżnia obecność dwóch wałów (oba ciągną się na północno-zachód z okolic Mchowa oraz z okolic Osówca Szlacheckiego w kierunku wsi Krzynowłoga Mała w sąsiedniej gminie). Najwyżej położone miejsce znajduje się w rejonie Góry Osowieckiej, na wysokości 184,8 m n.p.m. Spadki terenu są większe niż na terenach położonych na Wysoczyźnie Ciechanowskiej i przekraczają 10%. Również w rejonie Wzniesień Mławskich przeważają [obszary użytkowane rolniczo](#).

Przez gminę Przasnysz przepływa rzeka Węgiejka (długość odcinka w granicach gminy to 20 km) oraz jeden z jej dopływów – Morawka (na odcinku 11 km). Dolina Węgiejki ma szerokość od 100 m w górnym biegu do 500 m przy ujściu do rzeki Orzyc. Brzegi stanowią łagodne zbocza. W miejscowości Karwacz na rzece Morawce zlokalizowany jest sztuczny zbiornik o powierzchni 13 ha.

Geologia i geomorfologia

Na charakter rzeźby terenu gminy Przasnysz wpływ miał lodowiec stadiału Wkry zlodowacenia środkowopolskiego. W późniejszych okresach obszar ten podlegał procesom związanym z denudacją peryglacialną oraz erozją wodną. Zjawiska te powodowały stopniowe łagodzenie rzeźby tego terenu. Według jednostek tektonicznych opracowanych przez W. Pożaryskiego obszar gminy znajduje się na Wzniesieniu Mazowiecko-Suwalskim. Najstarsze warstwy zbudowane są z utworów prekambryjskich (skały krystaliczne i magmowe). Zalegają one na głębokości ok. 2000 m p.p.t. Nad nimi zalegają młodsze warstwy neogenu i paleogenu, będące różnego rodzaju skałami osadowymi, wpływającymi na urozmaicenie rzeźby terenu obszarów gminy.

Utwory powierzchniowe pochodzenia czwartorzędowego tworzą głównie utwory akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej. Są to osady glin zwałowych, iłów zastoiskowych, a także piasków i żwirów wodnolodowcowych. Na obszarze gminy po przeprowadzeniu odwiertów stwierdzono występowanie osadów rzecznych o miąższości 30-40 m w okolicach miejscowości: Przasnysz, Mirów, Kijewice i Kuskowo. W południowo-wschodniej części gminy znajduje się wysoczyzna morenowa, którą tworzą głównie piaszczyste gliny zwałowe. W obrębie Przasnysza oraz Kijewic znajdują się gliny bardzo ilaste o miąższości od 8 do 13 m. W rejonie miejscowości Kijewice i Mchowo (Mchówko), pod warstwą glin zwałowych odkryto występowanie mułkowatych osadów zastoiskowych, zaś koło Mirowa, iłów i mułków warwowych. W północnej części terenu równoleżnikowo rozciąga się pasmo wzgórz – moren przasnyskich. Moreny czołowe składają się głównie z różnoziarnistych piasków z domieszką żwirów, a ich zwieńczeniem są gładzowiska ze żwirami. Powyższe osady mają miąższość dochodzącą prawdopodobnie do kilkudziesięciu metrów. U podstaw moren występują zespoły moren martwego lodu oraz plateau kemowego, które związane są z rozpadem pokrywy lodowej. Utwory te są zbudowane głównie z piasków i mułków. Wzdłuż moren przasnyskich występuje piaszczysty obszar sandru, który ma miąższość od kilku do ok. 15 m. Ich maksymalna miąższość może sięgać nawet do 25 m w okolicy Kuskowa. Na północ od moren czołowych znajdują się wklęsłe formy rzeźby wypełnione osadami piaszczysto-mułkowatymi utworów zastoiskowych. Ich miąższość osiąga 2,0 m. W obniżeniach tych występują okresowe bądź stałe podmokłości. Na omawianym terenie w obrębie występowania dolin rzecznych są zgromadzone piaski, tworzące tarasy nadzalewowe w dolinie Węgierki o miąższości 12 m oraz piaski i mułki jeziorne zlokalizowane na północ od jeziora Rudno. Najmłodsze utwory, które zlokalizowane są w obrębie opracowania to utwory holocenu: torfy, piaski humusowe i namuły w bezodpływowych zagłębieniach oraz piaski i mułki na obszarze dolin rzecznych. W części

północnej gminy oraz w nieckach wytopiskowych obejmujących sandry i doliny większych cieków znajdują się największe torfowiska niskie. Są to torfy o miąższości dochodzącej do 2,0 m, utworzone z torfów drzewnych i turzycowych.

Złoża kopalin/ surowców naturalnych

Na terenie gminy Przasnysz znajdują się trzy udokumentowane złoża kopalin:

- Mchowo I – aktywne złożo piasku, położone na obszarze 6,35 ha, wydobywane odkrywkowo w systemie eksploatacji ścianowym, stratygrafia stropu: czwartorzęd, maksymalna głębokość spągu 15 m. Data rozpoczęcia eksploatacji 02.01.2010 r. Kierunek rekultywacji po zamknięciu złoża – rolniczy.
- Osówek Szlachecki – złożo piasku, wydobywane odkrywkowo w systemie eksploatacji ścianowym, stratygrafia stropu: czwartorzęd, maksymalna głębokość spągu 18,30 m. Kierunek rekultywacji po zamknięciu złoża – rolniczy.
- Smoleń Trzcianka – aktywne złożo piasku ze żwirem, położone na obszarze 2,84 ha, wydobywane odkrywkowo w systemie eksploatacji ścianowym, stratygrafia stropu: czwartorzęd. Data rozpoczęcia eksploatacji 01.01.1988 r. Kierunek rekultywacji po zamknięciu złoża – leśny.

W rejestrze obszarów górniczych znajdują się:

- Mchowo 1 – powierzchnia: 19 978 m², nr w rejestrze 10-7/6/833, ustanowienie obszaru 2010.09.06 przez Starostę Powiatowego (decyzja Z1:ROŚ.6320-12/4/2010), **likwidacja 2012.09.20 przez Starostę Powiatowego** (decyzja Z1:ROŚ.6522.8.3.2012), organ nadzorujący Okręgowy Urząd Górniczy – Warszawa; Teren górniczy Mchowo 1 o powierzchni 22 535 m², został zniesiony 20.09.2012 r.
- Mchowo 1/1 – powierzchnia 63 454 m², położenie: działka nr 32/3, nr w rejestrze 10-7/10/989, ustanowienie 09.10.2012 przez Marszałka Województwa Mazowieckiego (decyzja NR:271/12/PŚ.G), organ nadzorujący Okręgowy Urząd Górniczy – Warszawa; Teren górniczy Mchowo 1/1 ma powierzchnię 63 454 m².
- Smoleń Trzcianka II – powierzchnia 55 652 m², nr w rejestrze 10-7/6/405, ustanowienie 06.01.1995 Wojewoda – UW w Ostrołęce (decyzja NR:1/95), zmiany: 22.09.2005 Wojewoda Mazowiecki (decyzja Z1:WŚR-O.7412/11/05), 07.01.2010 Marszałek Województwa Mazowieckiego (decyzja NR:4/10/PŚ.G), 22.03.2011 Marszałek Województwa Mazowieckiego (decyzja NR:65/11/PŚ.G), organ nadzorujący Okręgowy

Urząd Górniczy – Warszawa.¹ Teren górniczy Smoleń Trzcianka II ma powierzchnię 55 652 m².

Ponieważ punkty wydobywcze kopalin okrucowych zaspokajają w wystarczającym stopniu zapotrzebowanie mieszkańców na kruszywo, nie zaobserwowano zbyt wielu punktów „dzikiej” eksploatacji kruszyw na terenie gminy.

Na terenie gminy Przasnysz zlokalizowano trzy obszary o charakterze perspektywicznego występowania złóż. Są to złoża piasków i piasków ze żwirami, mogących znaleźć zastosowanie jako kruszywa budowlane i drogowe oraz ility zastoiskowe i gliny zwałowe, do wytwarzania ceramiki budowlanej.

Gleby

Typy gleb dominujących na terenie gminy są charakterystyczne dla utworów powierzchniowych pochodzenia lodowcowego. Gleby występujące w obrębie opracowania zaliczyć można do wytworzonych na terenie wysoczyzny i są to gleby biellicowe zlokalizowane głównie w północnej części, brunatne występujące na terenie całej gminy z wyłączeniem części centralnej oraz czarne ziemie w części zachodniej i północnej. Gleby, które powstały w dolinach rzek, występują głównie w korytach cieków i są to gleby mułowe, torfowe, mady oraz murszowe.

Największy udział na terenie gminy Przasnysz mają gleby brunatne, obejmujące 59,8% obszaru. Wytworzyły się z piasków słabo gliniastych, gliniastych, naglinowych i piasków luźnych. Gleby brunatne wylugowane zajmują największe powierzchnie w południowo-wschodniej części opracowywanego terenu, pozostałe gleby brunatne występują w części południowej i zachodniej. 23,2% udziału w strukturze gleb gminy mają czarne ziemie zdegradowane i właściwe wytworzone z glin częściowo spiaszczonych lub glin całkowitych. Czarne ziemie zlokalizowane są w południowej i południowo-zachodniej części obszaru. Gleby pseudobiellicowe obejmują 16% obszaru i występują głównie w części środkowej gminy. Gleby te powstały z glin zwałowych, piasków naglinowych oraz naiłowych. Najmniejszą powierzchnię zajmują gleby murszowe 2,8%.

Zasobność gleb na terenie gminy jest dość zróżnicowana, z przewagą kompleksów glebowych średnich (klasa IV) obejmujących 60,2% obszaru. Dalej znajdują się gleby słabe i najłabsze (klasa V,VI) stanowiące 38,6%. Do gleb bardzo dobrych i dobrych (klasa II i III)

¹ <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>

zaliczono 23,9% gleb. Większość gleb brunatnych na opracowywanym terenie zaliczona została do kompleksu pszennego dobrego, zaś gleby brunatne wyługowane do kompleksu żytnio-ziemniaczanego dobrego i słabego. Przeważająca większość czarnych ziem zlokalizowanych na obszarach zmeliorowanych, charakteryzujących się właściwymi stosunkami wodnymi, została zaliczonych do kompleksu pszenno-żytniego dobrego i bardzo dobrego. Obszary podmokłe zaliczono do kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego, jednakże w sytuacji poprawy stosunków wietrzno-wodnych można by je zaliczyć do kompleksu pszennego. Gleby pseudobielicowe zaliczono do kompleksu żytnio-ziemniaczanego dobrego oraz bardzo dobrego. Najstabsze gleby zaliczają się do gleb słabomurszowych. Część gleb jest okresowo przesuszana, dzięki temu zaliczyć je można do kompleksu żytnio-ziemniaczanego słabego, zaś pozostałe zlokalizowane na obszarach podmokłych, do kompleksu zbożowo-pastewnego słabego.

Pod względem przydatności 23,4% gleb posiada kompleks pszenno-dobry i bardzo dobry, 23,1% – żytnio-ziemniaczany dobry i bardzo dobry, 22,8% – żytnio-ziemniaczany słaby, a 15,4% – żytnio-łubinowy.

Warunki hydrologiczne

Wody powierzchniowe

Obszar gminy Przasnysz położony jest w obrębie zlewni rzeki Węgiejki, która jest dopływem Orzyca, należącego do zlewni rzeki Narew. Rzeka Węgiejka przepływa przez obszar gminy z północnego zachodu na południowy wschód odcinkiem ok. 20 km, następnie wpada do Orzyca w pobliżu wsi Młodzianowo (gmina Płoniawy Bramura). Dolina rzeki, z lekko zaznaczonym tarasem zalewowym o szerokości koryta od 100 do 150 m w górnym odcinku, a 500 m w dolnym, ograniczona jest łagodnymi zboczami. W dolnym odcinku rzeki dolinki boczne składają się z licznych meandrów oraz oczek wodnych, co powoduje, że są to tereny podmokłe i zabagnione.

W rejonie Dobrzankowa do Węgiejki wpływa największy jej dopływ, czyli rzeka Morawka. Długość rzeki na terenie gminy wynosi ok. 11 km, dlatego też rzeka ta odwadnia wschodnią część gminy. W miejscowości Karwacz na rzece Morawce znajduje się sztuczny zbiornik wodny (retencyjny) o powierzchni 13,0 ha. Jest on przeznaczony na cele rekreacyjne oraz rolne – pełni funkcję nawadniania podsiąkowego.

Pozostałe dopływy Węgiejki są niewielkimi strugami, zazwyczaj włączonymi w system rowów melioracyjnych, których łączna długość na terenie miasta i gminy Przasnysz wynosi ok. 217 km. W celu poprawy warunków produkcji rolniczej zmeliorowano głównie południowo-zachodnią i zachodnią część gminy. System melioracyjny obejmuje ok. 44% powierzchni gminy.

Na terenie gminy występują również stawy – zbiorniki wodne nie związane z rzekami. Do większych należą: dwa stawy w Dębinach, dwa w Golanach, jeden w Mchówku, dwa w Mchowie, dwa w Gostkowie i jeden w Lisiogórze.

W okresie wiosennym, jak również jesiennym, ciek często występują z koryt, co powoduje zalanie okolicznych pól uprawnych i łąk. Natomiast w okresie letnim koryta wielu cieków wysychają. Na uwagę zasługuje zły stan urządzeń melioracyjnych.

Wody podziemne

Na obszarze Wysoczyzny Ciechanowskiej w piaskach lodowcowych podścielonych gliną występują wody wierzchówkowe zalegające na głębokości od 1 do 2,5 m p.p.t. Ich poziom ulega wahaniom ponieważ jest zależny od warunków atmosferycznych

W obrębie gminy wody wgłębne występują w utworach wodonośnych trzeciorzędu i czwartorzędu. Podstawowe znaczenie ma poziom czwartorzędowy, ze względu na największe zasoby, najłatwiejszą ich odnawialność, a także najpłytsze występowanie. Charakteryzuje się zmienną głębokością występowania (50-150 m), jak również różną miąższością, wydajnością uzyskiwaną z poszczególnych ujęć oraz zróżnicowanym stopniem izolacji.

Spore zasoby wód związane są z dolinami oraz pradolinami rzek, co powoduje narażenie na kontakty z silnie zanieczyszczonymi wodami rzek (migracja zanieczyszczeń do warstw wodonośnych).

Wody podziemne są źródłem dobrej jakości wody na potrzeby ludności (cele konsumpcyjne oraz potrzeby gospodarcze). Zanieczyszczenia do wód podziemnych migrują w związku z przepuszczalnością stropu warstwy wodonośnej zarówno z terenów zurbanizowanych, obszarów upraw rolniczych, jak i składowisk odpadów.

Na terenie gminy pierwszy poziom wód podziemnych występuje często na głębokości mniejszej niż 5 m. Na obszarach dolin rzecznych głębokość występowania wód gruntowych uzależniona jest od poziomu wód w ciekach i znajduje się już na głębokości 0,5-1,5 m p.p.t. Pierwszy poziom wodonośny posiada wody niskiej jakości, dlatego też nie powinny stanowić one podstawy zaopatrzenia w wodę na cele bytowo-gospodarcze. Wody zanieczyszczone są związkami azotu i fosforu pochodzenia rolniczego oraz zanieczyszczeniami z zabudowy mieszkaniowo-gospodarczej. Ze względu na powyższą sytuację postanowiono o budowie wodociągu oraz rozprowadzaniu sieci wodociągowej w trybie zadania priorytetowego. Jednakże dostępność wodociągu oznacza zwiększoną ilość ścieków, które powstają w gospodarstwach domowych. Finalnie ścieki o różnym stopniu oczyszczenia trafiają do wód powierzchniowych,

gleb lub do wód podziemnych. Dlatego też wskazane jest aby równocześnie powstawały systemy odprowadzania i utylizacji ścieków – kanalizacja i oczyszczalnie wiejskie lub sprawny system opróżniania szczelnych zbiorników ściekowych (szamb) z wywozem do gminnej bądź miejskiej oczyszczalni w Przasnyszu.

Wody drugiego poziomu wodonośnego można zaobserwować na głębokości od kilkudziesięciu do ponad 100 m p.p.t. i odznaczają się one dość dobrą jakością. Ze względu na brak naturalnej izolacji gruntowej z utworów trudno przepuszczalnych, wody te są również narażone na zanieczyszczenia.

Obszar całej gminy Przasnysz znajduje się w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 Subniecka Warszawska, który nie posiada opracowanej dokumentacji hydrogeologicznej. Jest to ośrodek porowy, który powstał w paleogenie i neogenie, średnia głębokość ujęć wynosi 160 m, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne 250 tys. m³/dobę. Cała gmina znajduje się także w obrębie jednolitej części wód podziemnych nr 50, gdzie wody słodkie występują na głębokości ok. 300-400 m.

Warunki klimatyczne

Gmina Przasnysz leży w strefie klimatu przejściowego. Charakteryzuje się on dużą zmiennością typów pogody w ciągu roku. Zgodnie z regionalizacją rolniczo-klimatyczną R. Gumińskiego gmina położona jest w Dzielnicy Środkowej, obejmującej dorzecza środkowej Warty i środkowej Wisły, w jej części wschodniej – chłodniejszej (mazowieckiej). Według regionalizacji klimatycznej W. Wiszniewskiego i W. Chełchowskiego gmina należy do północnej części regionu klimatycznego mazowiecko-podlaskiego, przy granicy z regionem mazurskim. Wykazuje on cechy charakterystyczne dla ostrego klimatu kontynentalnego. Klimat tego regionu charakteryzuje się dużymi rocznymi amplitudami temperatury powietrza, krótką, późną wiosną, stosunkowo długim i ciepłym latem oraz długą i chłodną zimą z trwałą pokrywą śnieżną.

Opady atmosferyczne na terenie opracowania są stosunkowo niskie i wynoszą maksymalnie 550 mm, są więc niewiele mniejsze od średniej rocznej sumy opadów atmosferycznych dla Polski, co powoduje, że przy normalnych opadach może występować deficyt wód w glebach, ponieważ część wody bierze udział w odpływie powierzchniowym i wgłębnym. Najmniejsze opady zaobserwowano w miesiącu lutym i marcu (dochodzące do 20-30 mm), zaś największe w czerwcu i lipcu (do 80 mm). Okres zalegania pokrywy śnieżnej waha się od 50 do 60 dni. Ilość dni bez przymrozków wynosi około 160 dni, rozpoczyna się pomiędzy 30 kwietnia – 5 maja, a kończy się 7–12 października.

Na terenie gminy wyraźnie zaznacza się przewaga wiatrów zachodnich (20% częstotliwości), wiosną wzrasta udział wiatrów północnych. Średnia prędkość wiatrów zachodnich zimą wynosi ok. 4 m/s, zaś prędkość dla pozostałych wiatrów, waha się pomiędzy 2,1-3,5 m/s. Elementy klimatu na terenie gminy mogą być modelowane przez rzeki przepływające przez jej teren, szczególnie rzekę Węgieńkę, która charakteryzuje się dużą i stałą wilgotnością oraz występowaniem częstych mgieł. Szacuje się, że na terenie opracowania występuje około 30 dni z mgłą, których występowanie nasila się na przełomie od października do grudnia, a zmniejsza się od maja do czerwca. Zamglenie nie dotyczy dolin rzecznych.

Okres wegetacyjny na terenie gminy wynosi 210 dni i trwa od drugiej dekady kwietnia do końca października. Okres wegetacyjny w gminie Przasnysz jest dłuższy od średniego okresu dla Polski, który wynosi 200 dni. W ciągu roku na opisywanym terenie około 237 dni jest słonecznych, w tym od 35 do 40 dni pogodnych. Najmniejsze zachmurzenie odnotowuje się wiosną, latem i jesienią (od marca do listopada), wówczas liczba dni pogodnych wynosi od 10 do 15 dni. Zachmurzenie znacznie nasila się pomiędzy grudniem i lutym, wówczas ilość dni pogodnych spada do 5.

Średnia roczna temperatura powietrza na terenie gminy wynosi 7,5 °C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń (ok. -2,5 °C), zaś najcieplejszym – lipiec (18,5 °C). Przez około 38 dni w miesiącach wiosenno-letnich, temperatura powietrza przekracza 25 °C. Średnie ciśnienie atmosferyczne utrzymuje się na poziomie pomiędzy 1015, a 1016 hPa.

Szata roślinna

Duże kompleksy leśne znajdują się w północnej części gminy i zajmują tereny od północy na południe wzdłuż doliny rzeki Morawki i wschodniej granicy gminy. W strukturze własności lasów przeważają lasy prywatne (58%), co stanowi o jej niekorzystnym charakterze, który sprzyja znacznemu rozdrobnieniu kompleksów leśnych. Lasy państwowe są administrowane przez Nadleśnictwo Przasnysz. Ich nieduża część stanowi lasy wodochronne. Brak dużych kompleksów leśnych powoduje brak ciągłości naturalnych ekosystemów połączonych ze sobą korytarzami ekologicznymi, a także nieustanne pogarszanie się stanu środowiska przyrodniczego gminy i obszarów sąsiednich. Lasy prywatne charakteryzują się niskim poziomem zagospodarowania. Występują w nich jednogatunkowe nasadzenia sosny oraz niezalesione tereny leśne. Lasy znajdujące się na terenie gminy są przeważnie sztucznymi nasadzeniami, w wieku do 50 lat. Naturalne kompleksy leśne na terenie gminy Przasnysz praktycznie się nie zachowały.

Lesistość gminy Przasnysz wynosi 15,9% i jest niska w porównaniu z lesistością powiatu przasnyskiego, która wynosi 28,5%. Dominującym gatunkiem w lasach jest sosna, co związane jest z prowadzoną wcześniej polityką zalesiania – nasadzeniami monokulturowymi. Sosna na siedliskach borów świeżych (północna i wschodnia część gminy) stanowi 80% drzewostanu. Jako domieszki występują brzoza, dąb, jarzębina i topola osika. Na siedliskach wilgotnych, związanych z dolinami cieków wodnych, lokalnymi obniżeniami i terenami podmokłymi, dominuje olcha z domieszką jesionu, jarzębiny, wierzby i czeremchy. W ramach nowych zalesień (Krajowy Program Zwiększania Lesistości) na terenie gminy stosuje się sosnę, modrzew, brzozę, dąb czerwony (gatunek introdukowany z amerykańki północnej), dąb, olchę oraz inne gatunki domieszkowe (w tym gatunki krzewów).

W dolinach rzecznych zachowała się naturalna i półnaturalna roślinność, stanowiąca przede wszystkim zespoły roślinności charakterystycznej dla terenów podmokłych łąk oraz związanych z nimi oczek wodnych.

Fauna

Na terenie gminy wciąż występują tereny lasów oraz cieków wodne, sprzyjające występowaniu różnorodnej zwierzyny. W granicach gminy Przasnysz stwierdzono występowanie kilkudziesięciu gatunków ptaków, kilkunastu gatunków ssaków i kilku gatunków płazów. Według danych Gminnego Programu Ochrony Środowiska gmina Przasnysz znajduje się w obrębie programów czynnej ochrony siedlisk i gatunków, która obejmuje: ochronę kraski na Równinie Kurpiowskiej, ochronę płomykówki i nietoperzy w obiektach sakralnych na Nizinie Mazowieckiej, aktywną ochronę sowy uszatej oraz ochronę bociana czarnego na Nizinie Mazowieckiej oraz ochronę pójdzki i żółwia błotnego.

Formy ochrony przyrody

Na obszarze gminy Przasnysz nie występują powierzchniowe formy ochrony przyrody ustanowione na mocy ustawy o ochronie przyrody.

Najbliżej gminy zlokalizowany jest Krośnicko-Kosmowski Obszar Chronionego Krajobrazu, który obejmuje swoim zasięgiem gminę Czernice Borowe, graniczącą z Przasnyszem od strony zachodniej. Od strony północnej gmina Przasnysz graniczy z gminą Jednorzec, w obrębie której zlokalizowany jest obszar Natura 2000 obejmujący specjalne obszary ochrony siedliskowej Zachodniokurpiowskie Bory Sasankowe (PLH 140052) oraz fragment obszaru Natura 2000 ustanowionego w celu specjalnej ochrony ptaków – Dolina Omulwi i Płodownicy (PLB 140005). Poza granicą powiatu, na terenie powiatu makowskiego, od strony wschodniej gminy

Przasnysz, zlokalizowany jest rezerwat przyrody Zwierzyniec. Ponadto cały powiat przasnyski jest położony w rejonie Zielonych Płuc Polski.

Na terenie objętym opracowaniem zlokalizowane są jedynie pomniki przyrody, objęte ochroną zgodnie z ustawą o ochronie przyrody.

Pomniki przyrody

W rejestrze pomników przyrody Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie (stan na VI 2013 r.) znajdują się trzy pomniki przyrody zlokalizowane na obszarze gminy Przasnysz. Są to:

- lipa drobnolistna w Dębinach, działka ew. nr 90 (obwód 280 cm),
- dąb szypułkowy w Karwaczu, działka ew. nr 362, teren parku podworskiego (obwód 303 cm),
- dąb szypułkowy w Karwaczu, działka ew. nr 2279/2, teren parku podworskiego (obwód 279 cm).

Drzewa te zostały objęte ochroną pomnikową na podstawie rozporządzenia nr 11 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu przasnyskiego (DUWM.2008.29.1067).

Krajobraz kulturowy

Gmina Przasnysz charakteryzuje się harmonijnym i ciekawym krajobrazem kulturowo-przyrodniczym, na który składają się przede wszystkim: rozłóg pól wraz z siedliskami zabudowy wiejskiej, niewielkie kompleksy leśne, naturalne zadrzewienia śródpolne, dolina rzeki Węgiejki i Morawki oraz mniejsze ciek wodne. W krajobrazie dominują tereny otwarte (związane z obecnością rozległych pól uprawnych). W gminie Przasnysz przeważa jednorodny układ przestrzenny, który łączy rozmaite elementy funkcjonalne na terenie całej gminy. Wraz z rozległymi terenami przeznaczonymi pod produkcję rolną występują miejsca o wyjątkowych walorach kulturowych, a nawet zabytkowych.

Najczęściej występującym typem wsi jest ulicówka z licznymi przysiółkami o podobnym charakterze. Zabudowa jest zazwyczaj zwarta, a budynki wchodzące w skład zagrody skupione i ustawione najczęściej kalenicowo do drogi. Krajobraz wsi jest od pewnego czasu silnie przekształcany, gdyż tradycyjna zabudowa zagrodowa uzupełniana jest nowymi budynkami mieszkalnymi. Forma i styl powstającej zabudowy, pełniącej jedynie funkcje mieszkaniowe, nie zawsze odpowiada swoim charakterem istniejącej na tych terenach zabudowie zagrodowej. Zjawisko to jest powszechne nie tylko na terenie tej gminy.

Dla obszaru województwa mazowieckiego nie sporządzono audytu krajobrazowego.

2. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Okres wegetacyjny na terenie gminy Przasnysz wynosi 210 dni i jest dłuższy od średniego okresu dla Polski. Natomiast opady atmosferyczne są stosunków niskie i wynoszą maksymalnie 550 mm, są więc niewiele mniejsze od średniej rocznej sumy opadów atmosferycznych dla Polski. Okresowo mogą pojawiać się niedobory wody w glebie. W celu poprawy warunków produkcji rolniczej zmeliorowano głównie południowo-zachodnią i zachodnią część gminy. System melioracyjny obejmuje ok. 44% gminy i zaliczają się do niego rowy melioracyjne oraz urządzenia podziemne.

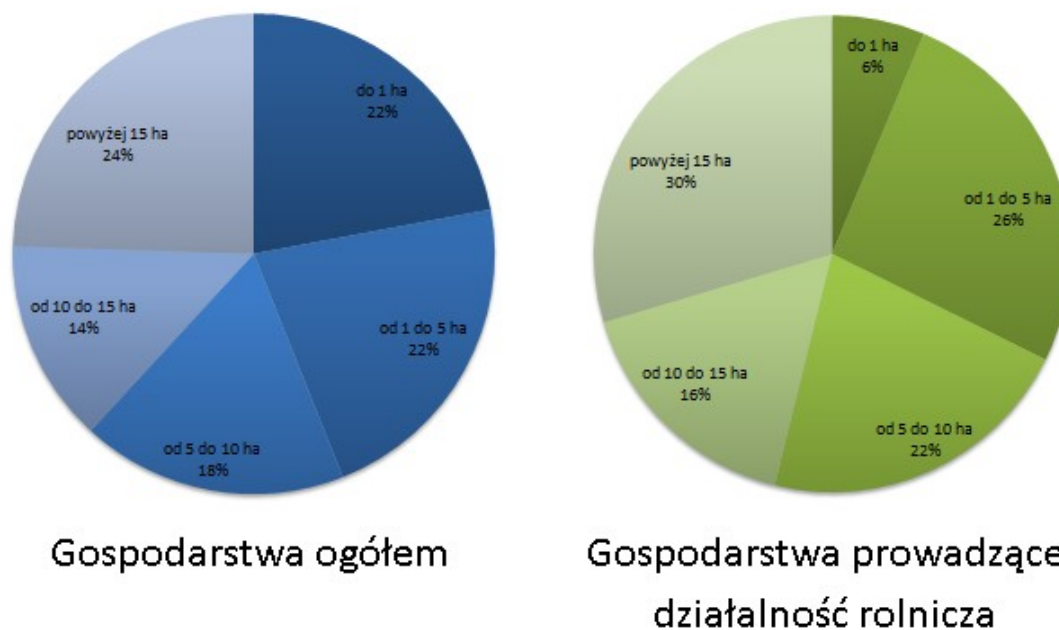
Na terenie gminy obecne są gleby bielcowe zlokalizowane głównie w północnej części, brunatne występujące na terenie całej gminy z wyłączeniem części centralnej oraz czarne ziemie w części zachodniej i północnej. Gleby, które powstały w dolinach rzek, występują głównie w korytach cieków i są to gleby mułowe, torfowe, mady oraz gleby murszowe.

Zasobność gleb na terenie gminy jest dość zróżnicowana, z przewagą kompleksów glebowych średnich (klasa IV), obejmujących 60,2% obszaru. Dalej znajdują się gleby słabe i najłabsze (klasa V, VI), stanowiące 38,6%. Do gleb bardzo dobrych i dobrych (klasa II i III) zaliczono 23,9% gleb.

Pod względem przydatności 23,4% gleb posiada kompleks pszenney dobry i bardzo dobry, 23,1% – żytnio-ziemniaczany dobry i bardzo dobry, 22,8% – żytnio-ziemniaczany słaby, a 15,4% – żytnio-łubinowy.

Według Powszechnego Spisu Rolnego z roku 2010 wynika, iż na terenie gminy funkcjonowało 1306 gospodarstw indywidualnych, z czego 1080 takich, które prowadziły działalność rolniczą. Średnia ogólna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego wyniosła 11,43 ha, dla gospodarstw prowadzących działalność wskaźnik ten jest nieco wyższy – 13,77 ha. Dane te niewiele odbiegają od średniej krajowej (10,23 ha), jednak są znacząco wyższe na tle województwa mazowieckiego (8,44 ha). Dane dla celów porównawczych pochodzą również z 2010 roku. Średnia powierzchnia użytków rolnych wyniosła: 10,13 ha dla gospodarstw ogółem i 12,22 ha dla gospodarstw prowadzących działalność rolniczą.

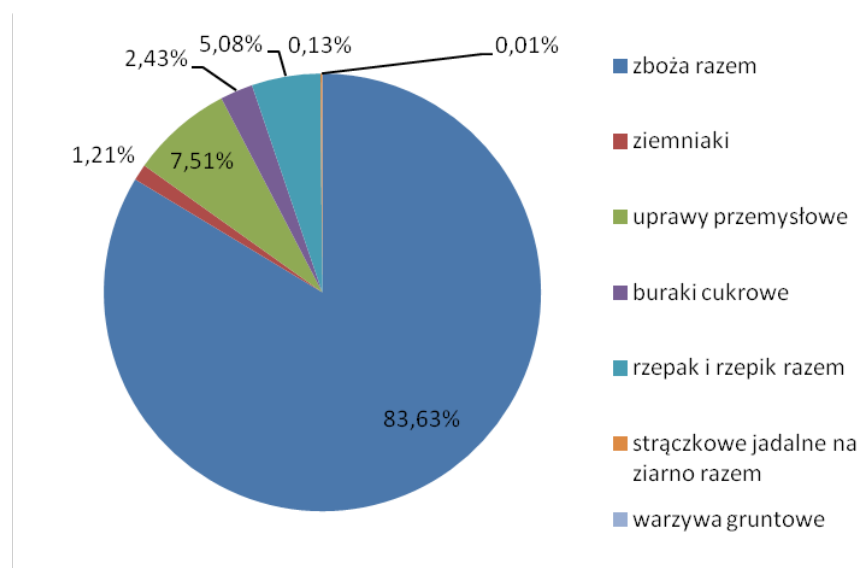
Wykres 8. Wielkości gospodarstw rolnych ogółem i gospodarstw rolniczych prowadzących działalność rolniczą w gminie Przasnysz.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2010 roku pod uprawy przeznaczonych było 9695 ha. Dominującym typem uprawy była produkcja zbóż (83,63% powierzchni zasiewów). Poniższy wykres prezentuje strukturę zasiewów na gruntach rolnych na terenie gminy Przasnysz.

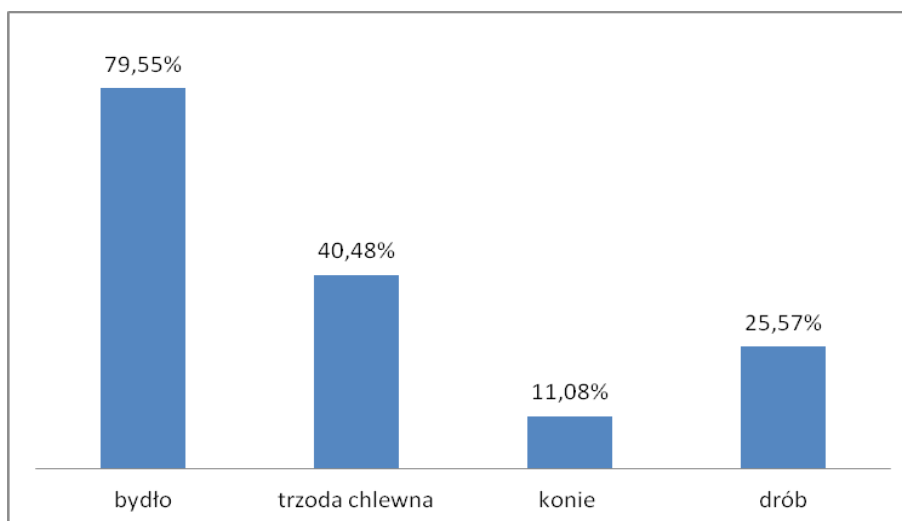
Wykres 9. Udział wybranych upraw w powierzchni zasiewów w gminie Przasnysz.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie gminy Przasnysz w 2010 r. 704 gospodarstwa utrzymywały zwierzęta gospodarskie. Aż 560 z nich zajmowało się hodowlą bydła, 285 hodowlą trzody chlewnej, 78 koni, a 108 drobiu.

Wykres 10. Udział gospodarstw rolnych według typu hodowanych zwierząt w gminie Przasnysz w 2010 roku.

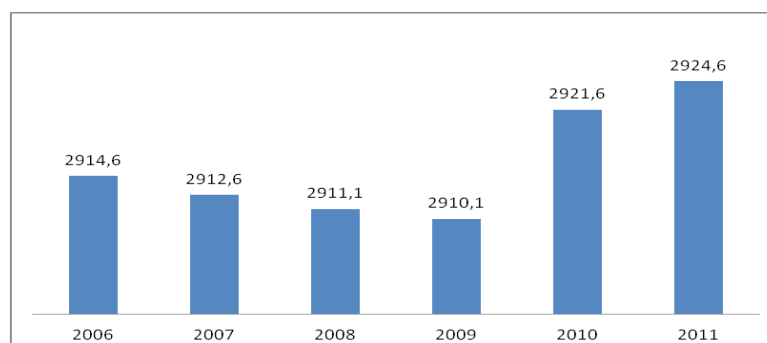

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Leśna przestrzeń produkcyjna

Tereny leśne stanowią 15,9% powierzchni gminy, jest to wskaźnik poniżej średniej województwa mazowieckiego (22,8%), w także kraju (29,2% – dane z 2011 r. wg GUS). Powierzchnia lasów od roku 2010 w niewielkim stopniu wzrasta za sprawą gruntów przeznaczanych pod zalesienie – głównie działek prywatnych. Lasy publiczne Skarbu Państwa, będące w zarządzie Lasów Państwowych, stanowią 42% wszystkich lasów w gminie Przasnysz. Pozostałe grunty leśne należą do osób prywatnych. Lasy państwowe administrowane są przez Nadleśnictwo Przasnysz. Na terenie gminy Przasnysz występują lasy ochronne (wodochronne i glebochronne) o łącznej powierzchni ok. 205 ha, będące własnością Skarbu Państwa (na mocy decyzji nr DLP-lpn-612-2/17407/12/JŁ Ministra Środowiska z dnia 27 kwietnia 2012 r.).

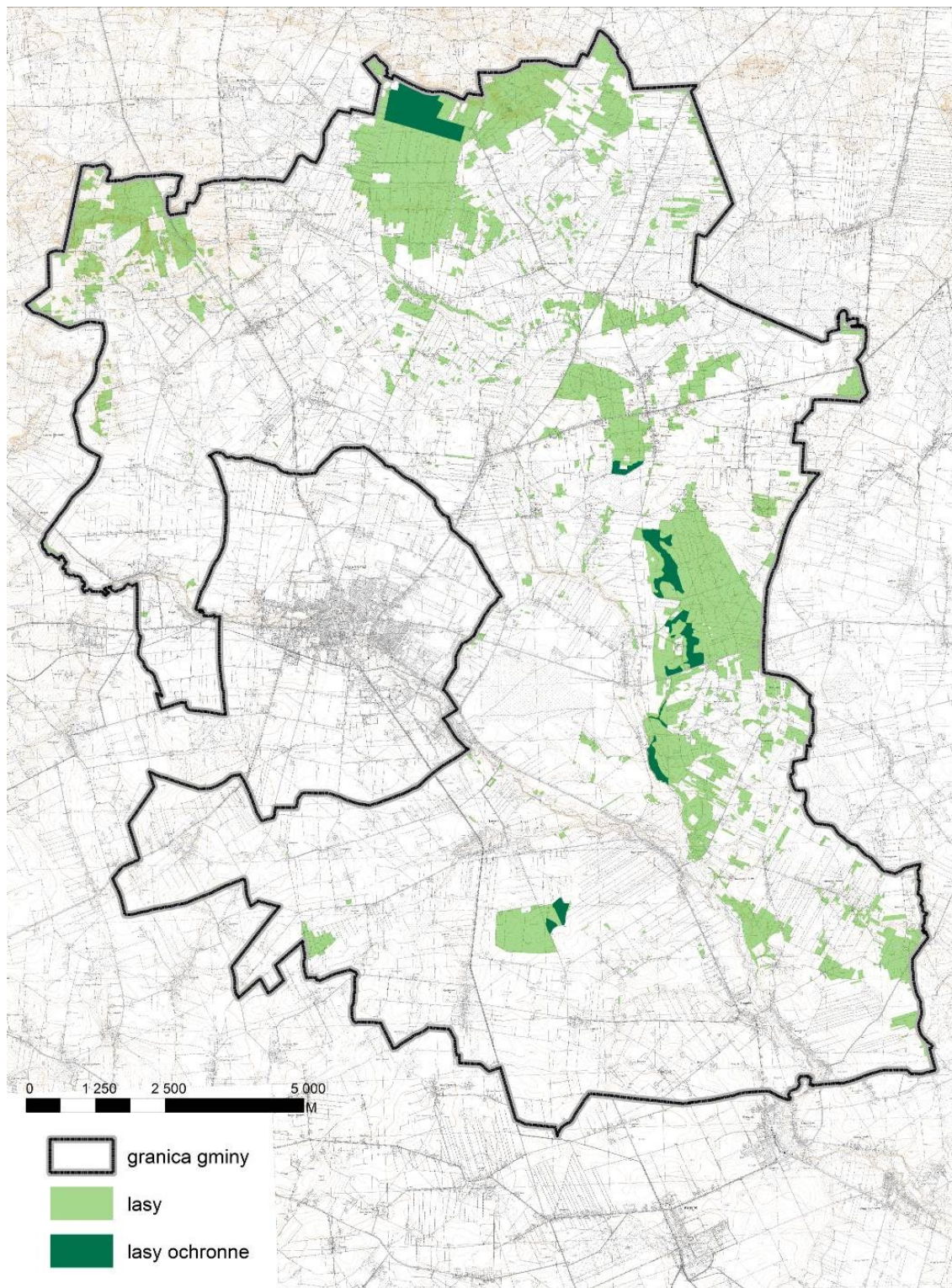
Wykres 11. Powierzchnia lasów (w ha) na terenie gminy Przasnysz na przestrzeni lat 2006-2011.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Największe obszary leśne na terenie gminy występują w jej północnej i wschodniej części. Struktura własności lasów sprzyja rozdrobnieniu kompleksów leśnych, co wpływa na brak ciągłości naturalnych ekosystemów oraz zmniejszenie liczby ostoi, a także pogorszenie funkcjonowania środowiska przyrodniczego całego obszaru.

Schemat 8. Lasy ochronne na terenie gminy Przasnysz.

Źródło: Opracowanie własne.

W większości lasy znajdujące się na terenie gminy są sztucznymi nasadzeniami sosny (do 50 lat), co sprzyja rozprzestrzenianiu się infekcji drzewostanu. Wśród gatunków domieszkowych występują głównie brzoza, dąb, jarzębina i topola osika. Na siedliskach wilgotnych, związanych z dolinami cieków wodnych, lokalnymi obniżeniami i terenami podmokłymi, dominuje olcha z domieszką jesionu, jarzębiny, wierzby i czeremchy.

3. Stan środowiska i zagrożenia

Z punktu widzenia zdrowia ludzi najistotniejsze znaczenie mają zanieczyszczenia wody pitnej oraz natężenie hałasu, w mniejszym stopniu zanieczyszczenia powietrza. Dla funkcjonowania ekosystemów podstawowe znaczenie mają zanieczyszczenie powietrza lub wód powierzchniowych, wpływające na procesy życiowe roślin i zwierząt, oraz zmieniające stan środowiska, takie jak eutrofizacja, powodująca niekorzystne zmiany w ekosystemie wód, zakwaszenie oraz uciążliwości powodowane hałasem.

Na terenie gminy Przasnysz nie ma dużych zakładów przemysłowych, a lokalne emisje zanieczyszczeń do powietrza mogą być związane z domowymi paleniskami. Jest to gmina typowo rolnicza i zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych będzie nawożenie pól gnojowicą, a także ścieki komunalne.

Rzeźba terenu

Rzeźba terenu gminy Przasnysz ulega przekształceniom, przede wszystkim na skutek działalności człowieka. Działania wywierające najsilniejszy wpływ na przekształcenia powierzchni ziemi to głównie:

eksploatacja surowców naturalnych

Na terenie opracowania występują udokumentowane zasoby surowców naturalnych w pokładach czwartorzędowych. Wszystkie aktywne złoża znajdują się w części północnej gminy. Ze złóż kopalin wydobywany jest piasek, bądź piasek ze żwirem.

W celu pełnego wykorzystania złóż konieczne jest prowadzenie racjonalnej gospodarki wydobywania, która ograniczy bezkarne, dogłębne wybieranie złóż surowców naturalnych, nieuwzględniające dobra środowiska naturalnego. Zapewnienie właściwej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych jest konieczne ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych terenów zdegradowanych. Przywrócenie obszarów poeksploatacyjnych jest wskazane. W dwóch z trzech przypadków występowania kopalin po zakończeniu eksploatacji kierunkiem rekultywacji będzie rolnictwo, a w pozostałym kierunku leśny. Obowiązek rekultywacji spoczywa na użytkowniku złoża i powinien być on konsekwentnie egzekwowany.

regulacja rzek

Zachowanie naturalnych koryt rzecznych Węgierki i Morawki sprzyja naturalnej retencji wód, wymagają one jednak oczyszczania ze względu na zamulenie i zarastanie koryta.

przekształcenia terenu związane z budową ciągów komunikacyjnych oraz realizacją zabudowy

Rzeźba terenu jest elementem przyrody nieożywionej, odznaczającym się niską odpornością na degradację i praktycznie nieodnawialnym, a jako element krajobrazu podlegający ochronie nie powinna być degradowana poprzez:

- dokonywanie zbędnych wykopów i wyrobisk,
- tworzenie składowisk gruzu i odpadów komunalnych,
- zaśmiecanie i wypełnianie wyrobisk poeksploatacyjnych odpadami bytowymi,
- zbędne plantowanie i niwelowanie naturalnych form rzeźby.

Znaczne zmiany w rzeźbie terenu powstają w obrębie i okolicach osad ludzkich, gdzie stale zajmowane są nowe tereny przeznaczone pod zabudowę.

Najsilniejsze przekształcenia terenu występują na obszarach większych skupisk zabudowy mieszkaniowej.

Wyżej wymienione zabiegi wprowadzają nieodwracalne zmiany w rzeźbie terenu, degradując jej naturalną formę.

Gleby

Przy obecnym sposobie zainwestowania gleba jest jednym z dwóch najbardziej narażonych komponentów środowiska. Intensyfikacja produkcji rolnej, wynikająca z warunków glebowych oraz topograficznych, doprowadziła do ograniczenia zadrzewień śródpolnych, gdzie teraz występują pojedyncze drzewa, które mogą być resztkami nasadzeń liniowych na miedzach. Płaski w większości teren, jak również odsłonięcie gleb, sprzyja występowaniu erozji wietrznej oraz nadmiernej utracie wilgotności.

Jednym ze źródeł zanieczyszczeń gleb są nieszczelne zbiorniki bezodpływowe, które umożliwiają bezpośrednie przedostawanie się ścieków o dużej zawartości substancji biogenych do wód gruntowych. Niebezpieczeństwo skażenia gleb substancjami ropopochodnymi występować może na terenach magazynowania i dystrybucji paliw, olejów i innych substancji

stosowanych w transporcie, a także na terenach parkingów, baz transportowych i zakładów mechanicznych. Zagrożeniem dla jakości gleb jest też zanieczyszczenie pierwiastkami śladowymi (metalami ciężkimi), dostającymi się do środowiska w wyniku działalności człowieka (głównie z przemysłu i komunikacji). O dostępności metali ciężkich dla roślin decyduje wiele czynników środowiska glebowego, m.in. skład granulometryczny, odczyn i zasobność gleb w materię organiczną.

Monitoring jakości gleb i ziemi na terenie gminy Przasnysz należy do zadań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie z delegaturą w Ostrołęce, który w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzi tego typu analizy. Nie ma jednak ogólnodostępnych danych odnoszących się do omawianego terenu.

Na terenie gminy Przasnysz nie występują obszary zagrożone osuwiskami.

Wielkość i jakość zasobów wodnych – wody powierzchniowe i podziemne

Monitoringiem jakości wody objęta jest rzeka Węgiełka, jednakże punkt pomiarowy nie znajduje się w powiecie przasnyskim, tylko w powiecie makowskim. Według danych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska rzeka Węgiełka w 2010 roku miała potencjał ekologiczny umiarkowany (III). Parametry jakości wód powierzchniowych są niezgodne z określonymi normami, dotyczą zawartości związków azotu, fosforu oraz miano bakterii coli.

Największe zagrożenia dla wód podziemnych związane są z niewłaściwym stosowaniem i składowaniem nawozów mineralnych, nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.

W mniejszym stopniu wody narażone są na zanieczyszczenia komunalne, powstające w wyniku zrzutu z oczyszczalni ścieków bądź nieszczelnych szamb. Kolejnym zagrożeniem dla poziomu warstw wodonośnych jest nieczynne składowisko odpadów w Oględzie, które mieści się w dawnym wyrobisku żwirów i przecina pierwszy poziom wodonośny. Niestety składowisko nie jest wyposażone w materiały uszczelniające dno i skarpy oraz instalację do ujmowania odcieków i gazu składowiskowego. Brak poszczególnych elementów zabezpieczających umożliwia infiltrację zanieczyszczeń.

Największą wydajnością charakteryzują się warstwy wodonośne w rejonie Mirowa, gdzie wydajność otworu wynosi ok. 133m³/h. W innych rejonach gminy wydajność wynosi 10 – 50 m³/h, jednak potrzeby gminy w zakresie pozyskiwania wody pitnej są zabezpieczone.

Zagrożenie powodzią

Dla terenu gminy Przasnysz nie ma wyznaczonych obszarów zagrożenia powodziowego, które należałoby uwzględnić w polityce przestrzennej gminy. Mogą natomiast występować lokalne podtopienia w okresie wiosennym, jak również jesiennym, skutkujące zalewaniem pobliskich pól uprawnych i łąk. W okresie letnim koryta wielu cieków często wysychają.

Powietrze atmosferyczne

Powietrze atmosferyczne jest czynnikiem bezpośrednio stanowiącym o warunkach życia człowieka, zwierząt oraz roślin. Ilość oraz rodzaj emisji zanieczyszczeń do powietrza bezpośrednio wpływa na stan jakości środowiska i zdrowie ludności. Zanieczyszczenie powietrza może powodować znaczne straty gospodarcze (kwaśne deszcze powodują m.in. uszkodzenie budynków, pomników, zakwaszenie wód, gleby, wpływają na zmianę składu roślinności, a co za tym idzie na zmianę składu gatunkowego fauny danego siedliska, obumieranie lasów) oraz przyczyniać się do pogorszenia stanu zdrowia ludności. Zanieczyszczenia przenoszą się szybko w powietrzu na dalekie odległości, oddziałują na zmiany klimatu i wywołują niekorzystne procesy w warstwie ozonowej.

O lokalnej wielkości emisji decyduje emisja powierzchniowa z niedużych obiektów mieszkalnych, przemysłowych czy usługowych ogrzewanych indywidualnie, gdzie podstawowym paliwem jest węgiel kamienny. Jego spalanie skutkuje wyższymi stężeniami zanieczyszczeń pyłu i dwutlenku siarki, szczególnie w sezonie grzewczym. Znaczącym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest także transport drogowy, zwłaszcza emisji tlenków azotu, pyłów i węglowodorów. Wielkość emisji tych zanieczyszczeń systematycznie rośnie wraz ze wzrostem liczby pojazdów.

Strefa mazowiecka została zaklasyfikowana w 2011 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie do klasy C pod względem ochrony zdrowia, z uwagi na przekroczenia poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji oraz poziomów docelowych dla pyłów PM 2,5, PM 10 oraz bezno(a)pirenu.

Nie można jednak wiązać tych zanieczyszczeń bezpośrednio z obszarem gminy Przasnysz lub powiatem przasnyskim, z uwagi na brak punktów pomiarowych jakości powietrza na ich obszarze.

4. Wskazania dla zagospodarowania przestrzennego wynikające z opracowania ekofizjograficznego

Podstawę ochrony gleby stanowi wyeliminowanie czynników, które powodują jej zanieczyszczenie i degradację oraz racjonalne gospodarowanie gruntami. W celu ochrony gleb należy:

- propagować rolnictwo ekologiczne;
- rekultywować gleby i grunty zdegradowane, w celu przywrócenia wartości użytkowych terenu (przede wszystkim na terenach nieczynnych wyrobisk),
- przeznaczyć gleby najwyższych klas bonitacyjnych na cele produkcji rolniczej lub inne cele związane z użytkowaniem przyrodniczym,
- wykluczyć składowanie nawozów (w tym nawozów naturalnych) i innych środków chemicznych bezpośrednio na powierzchni ziemi – ochrona przed zanieczyszczeniem gleby oraz wód podziemnych,
- obszary niezabudowane (obszary leśne, porzucone pola uprawne) wykorzystywać na cele wzbogacenia systemu przyrodniczego gminy.

W celu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych należy podjąć następujące działania:

- dążyć do rozbudowy systemu zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków z terenów osadniczych,
- tam gdzie podłączenie do systemu kanalizacji zbiorczej nie będzie możliwe, wykorzystywać szczelne bezodpływowe zbiorniki na nieczystości oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków;
- wykluczyć składowanie nawozów (w tym nawozów naturalnych) i innych środków chemicznych bezpośrednio na powierzchni ziemi, w celu ochrony przed przenikaniem do wód podziemnych związków chemicznych;
- nie dopuszczać do powstawania nowych źródeł zagrożeń dla jakości wód podziemnych;
- podjąć działania w celu eliminacji zjawiska nielegalnej wywózki odpadów w miejsca do tego nieprzeznaczone (lasy, doliny i koryta rzeczne, wyrobiska poeksploatacyjne).

W celu ochrony i poprawy warunków aerosanitarnych i akustycznych należy:

- zachować roślinność poprawiającą klimat akustyczny oraz warunki aerosanitarnie, w szczególności roślinność wzdłuż ciągów komunikacyjnych (ograniczenie hałasu);

- zachować i odtworzyć w miejscach ubytków zadrzewienia towarzyszące ciągom komunikacyjnym oraz ciekom i kanałom,
- zachować wszystkie obszary leśne i zaroślowe, które odznaczają się największą zdolnością do pochłaniania zanieczyszczeń atmosferycznych, a jednocześnie produkują znaczne ilości tlenu.

W celu ochrony fauny i flory:

- nowe tereny budowlane dla przemysłu należy lokalizować w takiej odległości od kompleksów leśnych, by do minimum ograniczyć ich szkodliwe oddziaływanie na ekosystemy leśne oraz stosować rozwiązania techniczne i technologiczne umożliwiające zachowanie wysokich standardów jakości środowiska;
- postuluje się wprowadzenie zakazu zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne;
- tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, letniskową lub drogi nie powinny powodować dalszej fragmentacji kompleksów leśnych, za wyjątkiem uzasadnionych przypadków;
- zapewnienie możliwości powiększenia powierzchni kompleksów leśnych poprzez przeznaczanie pod zalesienie terenów nie przeznaczonych pod produkcję rolną, a graniczących z kompleksami leśnymi, z uwzględnieniem zaleceń Krajowego Programu Zwiększania Lesistości oraz Programu zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do 2020;
- wyznaczenie granicy polno-leśnej wokół istniejących kompleksów leśnych, w celu ochrony strefy ekotonowej;
- zachowanie wszystkich terenów przyrodniczo cennych (przede wszystkim lasów, zadrzewień oraz cieków wodnych) z uwzględnieniem potrzeby zachowania cennych siedlisk na terenach niezalesionych, co sprzyja utrzymaniu dużej różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- ochrona otuliny biologicznej wzdłuż cieków oraz jej odtwarzanie i kształtowanie (ochrona przed spływem zanieczyszczeń, wycinką drzew, zakaz zasypywania dolin).

VII UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Układy i obiekty zabytkowe

Gmina Przasnysz pomimo niskiej popularności i nieznacznego ruchu turystycznego, posiada ogromny, niewykorzystany potencjał. Uwidacznia się on przede wszystkim w przyjaznym, nieskażonym środowisku, czy różnorodności krajobrazu naturalnego. Równinna rzeźba terenu o typowym, rolniczym wykorzystaniu wzbogacona jest licznymi pagórkami, malowniczo biegnącymi ciekami wodnymi, czy obszernymi fragmentami gęstych, głównie sosnowych kompleksów leśnych.

Jednak to głównie elementy pochodzenia antropologicznego stanowią najczęściej atrakcje turystyczne będące magnesami zainteresowania. Wszak obiekty materialne są śladami dorobku cywilizacyjnego poszczególnych społeczności, dają nam obraz historyczny regionu i rzutują na etapy rozwoju na przestrzeni wieków. W gminie Przasnysz atrakcjami takimi są głównie obiekty funkcjonujące jako zabytki, kreując jednocześnie, niepowtarzalną tożsamość lokalną. Wg rejestru mazowieckiego konserwatora zabytków na terenie gminy Przasnysz występują następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków:

Tabela 9. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy Przasnysz.

Miejscowość	Obiekt	Nr rej.	Podobiekty	Pochodzenie	Data wpisu do rejestru
Bogate	kościół par. p.w. św. Anny	A-402	-	XVI/XIX	10.03.1962
	dzwonnica				
	cmentarz kościelny	A-403		XVIII	
	oficyna dworska				
Dobrzankowo	cmentarzysko ciałopalne	A-801/64/64	-	okres rzymski	12.12.1968
Karwacz	zespół dworski	A-522	dwór	1916	23.12.1985
			park	XIX	10.09.1984
Leszno	park dworski	A-616	-	poł. XIX	24.10.1995
Obręb	zespół dworski	A-457	dwór	XVIII/XIX	24.09.1980
			park		27.01.1984
Święte Miejsce	kościół par. p.w. Narodzenia NMP	A-459	-	1908	7.07.1981
	kapliczka, na cmentarzu kościelnym	A-633		XVIII/XIX	12.12.1981
Obszar gminy	Przestrzenny układ komunikacyjny Mławskiej Kolei Dojazdowej	A-615	-	1914-1945	28.07.1995

Na obszarze gminy Przasnysz do gminnej ewidencji zabytków wpisane zostało 59 obiektów, które posiadają wartości kulturowe.

Tabela 10. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.

BARTNIKI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 14, drewniany, około 1900 r. 2. Dom nr 22, drewniany, około 1900 r. 3. Dom nr 26, drewniany, około 1900 r. 4. Cmentarz z I wojny św. żołnierzy niemieckich i rosyjskich
BOGATE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 73 (dawna karczma), murowany, poł. XIX w. 2. Młyn wodny, drewniany, lata 30-te XX w. 3. Budynek mieszkalny, murowany, początek XX w. 4. Dom nr 57, drewniany, 2 ćw. XX w. 5. Dom nr 150, drewniany, 1 ćw. XX w. 6. Cmentarz rzym.-kat., najstarszy istniejący nagrobek z 1860 r. 7. Park w Bogatem, założony pod koniec XVIII w.
BRZEZICE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 1, drewniany, 1 ćw. XX w.
DOBRZANKOWO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 6, drewniany, 1 ćw. XX w. 2. Dom nr 16, drewniany, 4 ćw. XIX w. 3. Dom nr 30, drewniany, 1 ćw. XX w.

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Dom nr 55, drewniany, koniec XIX w. 5. Dom nr 70, drewniany, 1 ćw. XX w.
FIJAŁKOWO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 12, drewniany, 1 ćw. XX w. 2. Dom nr 13, drewniany, 1 poł. XX w.
GOSTKOWO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 26, drewniany, 1 ćw. XX w. 2. Dom nr 39, drewniany, 1 ćw. XX w. 3. Dom nr 44, drewniany, 1 ćw. XX w.
HELENOWO NOWE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 4, drewniany, 4 ćw. XIX w. 2. Dom nr 6, drewniany, 2 ćw. XX w.
HELENOWO STARE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cmentarz z I wojny św. żołnierzy rosyjskich
KARWACZ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 31, drewniany, 1 ćw. XX w. 2. Dom nr 86, drewniany, 1 ćw. XX w.
LESZNO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 10, drewniany, 4 ćw. XIX w. 2. Dom nr 28, drewniany, 1 ćw. XX w. 3. Dom nr 35, drewniany, 1 ćw. XX w. 4. Dom nr 54, drewniany, 1 ćw. XX w. 5. Dom nr 61, drewniany, 2 ćw. XX w. 6. Dom nr 140, drewniany, 1 ćw. XX w. 7. Dom nr 142, drewniany, 1 ćw. XX w. 8. Dom nr 162, drewniany, 4 ćw. XIX w. 9. Dom nr 166, drewniany, 1 ćw. XX w. 10. Dom nr 167, drewniany, 2 ćw. XX w. 11. Cmentarz wojenny z I wojny św. żołnierzy niemieckich
LISIOGÓRA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Park w Lisiogórze
MCHOWO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 11, drewniany, 1 ćw. XX w. 2. Szkoła, murowana, 1938r.
MCHÓWKO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Park w Mchówku
OBRĄB	<ol style="list-style-type: none"> 1. Szkoła, murowana, 1939 r. 2. Obora, murowana, koniec XIX w. 3. Stajnia, murowana, koniec XIX w.
OGŁĘDA SZLACHECKA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 21, drewniany, 1 ćw. XX w.
OSÓWIEC KMIECY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 30, drewniany, 1 ćw. XX w.
OSÓWIEC SZLACHECKI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 4a, drewniany, 1 ćw. XX w. 2. Dom nr 7, drewniany, 1 ćw. XX w.

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Dom nr 15, drewniany, 1 ćw. XX w. 4. Dom nr 31, drewniany, 1 ćw. XX w. 5. Dom nr 32, drewniany, 1 ćw. XX w.
POLNY MŁYN	<ol style="list-style-type: none"> 1. Młyn wodny, drewniany, 1 ćw. XX w.
SĄTRZASKA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Park w Sątrzasce, powstał pod koniec II poł. XIX w.
SIERAKOWO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 30, drewniany, 2 ćw. XX w.
STARA KRĘPA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 6, drewniany, 1 ćw. XX w. 2. Dom nr 7, drewniany, 1 ćw. XX w.
SZLA	<ol style="list-style-type: none"> 2. Dom nr 6, drewniany, 1 ćw. XX w. 3. Dom nr 19, drewniany, 1 ćw. XX w. 4. Dom nr 32, drewniany, 1 ćw. XX w.
ŚWIĘTE MIEJSCE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 31a, drewniany, 1 ćw. XX w. 2. Dzwonnica, drewniana, około 1908 r. 3. Cmentarz rzym.-kat., najstarszy istniejący nagrobek z 1910 r.
WIELODRÓŻ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 5, drewniany, 1 ćw. XX w. 2. Dom nr 6, murowany, 4 ćw. XIX w. 3. Dom nr 33, drewniany, 1924 r. 4. Dom nr 55, drewniany, 2 ćw. XX w. 5. Dom nr 64, drewniany, 2 ćw. XX w.
ZAKOCIE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dom nr 6, drewniany, 1 ćw. XX w.

Architektura sakralna pełni ważną rolę w krajobrazie kulturowym gminy. W odniesieniu do zabytków sakralnych należy wspomnieć również o zabytkach ruchomych. Należą do nich między innymi ozdobne wnętrza kościołów, dawne nagrobki, licznie występujące na terenie gminy przydrożne kapliczki, czy krzyże. Wnętrza świątyni w Bogatym i Świętym Miejscu objęto opieką konserwatorską.

Na terenie gminy bardzo intensywnie występują tradycyjne, chrześcijańskie kapliczki i krzyże. Zazwyczaj ulokowane są one na skrzyżowaniach gminnych dróg, jako część różnorodności dorobku kulturowego. Figury te stanowią bardzo istotny element z punktu widzenia tożsamości religijnej lokalnej społeczności. Konstrukcja wielu z nich opiera się na murowanym, płaskim fundamencie. Zwraca uwagę zespół kilku drewnianych figur pochodzących z początku XIX wieku, z okolic Bogatego. Tu oraz na terenie Dobrzankowa i Gostkowa znajdują się takie właśnie ludowe rzeźby ku czci św. Rocha, natomiast w Wielodrożu znajdziemy unikalną, barokową figurkę Św. Jana Nepomucena. Wiele drewnianych zabytków tego typu uległo

zniszczeniu w okresie I wojny światowej. W Gostkowie oraz w Mchowie stoją interesujące kapliczki z połowy XIX wieku, w miejscowości Szła znajdziemy obiekt murowany usadowiony na kopcu z 1831 r. Bartniki posiadają ciekawą klasycystyczną kolumnę pochodzącą z 1908 r. Późniejsze lata przyniosły modyfikację w konstrukcji monumentów, dominowały żeliwne, fabryczne formy lub zwykłe, spawane krzyże, które stawiano na podstawach kamiennych. Obiekty tego typu bogato zdobią krajobraz wsi Oględa Szlachecka. Z okresu I wojny światowej warto zwrócić uwagę na pomnik Tadeusza Kościuszki z 1917 r. w Bogatem oraz leżące po przeciwnej stronie drogi miejsce upamiętniające poległych na tutejszej ziemi w okresie II wojny światowej. Za pamiątkę historyczną można uznać także groby nieznanymi żołnierzy w Świętym Miejsku, Lesie Karwackim i Bartnikach. W 2013 r. ufundowano pomnik Józefowi Narzymskiemu – poecie, pisarzowi, ostatniemu właścicielowi majątku Bogate.

Lokalne cmentarze stanowią cenne kulturowo obszary zabytkowe, które kultywują pamięć o przodkach rodzimej ziemi. Na wartość kompleksów wpływa samo rozplanowanie struktury, towarzysząca zieleń oraz różnorodność, kształt artystyczny mogił. Cmentarz w Bogatem odznacza się wysokimi walorami historycznymi i jest wpisany do rejestru zabytków. Historyczna część zlokalizowana jest bezpośrednio przy parafii. W strefie grzebalnej cmentarza znajdziemy nagrobek pochodzący w połowy XIX wieku, który informuje niejako o możliwej dacie założenia. Najstarsze nagrobki na cmentarzu tworzą swoistą całość w postaci lapidarium. Granice nekropolii wyznacza murowane, kamienne ogrodzenie. Nieco młodszym cmentarzem jest parafialny, grzebalny cmentarz w Świętym Miejsku, pochodzący z początków XX wieku. Nieco zanikłe i zaniedbane są cmentarze wojenne w Lesznie i Karwaczu, założone w 1915 roku. Obie nekropolie utraciły znacznie odrębność na przestrzeni lat, z uwagi na intensywne zalesienie.

Na terenie gminy można odnaleźć pozostałości pięciu założenia parków dworskich pochodzących z XIX, XX wieku. Parki te występują w Karwaczu, Mchówku, Obrębie, Sątrzasce, Lesznie. Założenia te najczęściej uległy bardzo silnemu rozmyciu, jednakże pozostałości parku można zobaczyć w Lesznie, Obrębie i Karwaczu, gdzie zachowały się aleje dojazdowe wraz ze starodrzewiem.

Elementem cennym kulturowo z zakresu systemu komunikacyjnego z pewnością jest odcinek kolejki wąskotorowej z Mławy do Przasnysza. Zespół Mławskiej Kolei Dojazdowej poddany jest wpisowi do rejestru zabytków.

Układ drogowy na terenie gminy kształtował się wraz z początkami osadnictwa w XIV w., uregulowany został w II połowie wieku XIX. Drogi są niewątpliwie ważnym dokumentem dawnych stosunków przestrzennych.

Badając stan dziedzictwa kulturowego nie można zapominać o budynkach, które poprzez unikalne wartości historyczne, czy walory architektoniczne stanowią potencjalne zabytki. Są to głównie budynki pochodzące sprzed okresu II wojny światowej. Poniższe zestawienie potencjalnych zabytków pochodzi ze „Studium Uwarunkowań Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Przasnysz w zakresie ochrony dóbr kultury”:

Annopol – budynki z okresu międzywojennego;

Bartniki – drewniane domy z początków XX wieku oraz okresu międzywojennego, w tym murowane obiekty gospodarcze;

Brzezice – 3 budynki gospodarcze, murowane, z okresu międzywojennego, a także wchodzące w skład struktury założenia folwarcznego – dworek drewniany z ok. 1920 r. wraz z budynkiem gospodarczym, murowanym z ok. 1930 r.;

Dobrzankowo – kilkanaście drewnianych domów pochodzących z ok. 1920 r., kilka z początku XX wieku, dwa murowane budynki gospodarcze z ok. 1930 roku;

Fijałkowo – jeden obiekt mieszkalny z początku XX wieku, kilka drewnianych domostw z wczesnego międzywojnia;

Golany – kilka obiektów z okresu międzywojennego;

Gostkowo – kilka obiektów mieszkalnych i gospodarczych z okresu międzywojennego oraz gospodarstwo (stodoła, dom) z ok. 1920 r.;

Helenowo Nowe – dom z glinobitki;

Helenowo Stare – kilka drewnianych obiektów mieszkalnych i murowanych, gospodarczych z okresu międzywojennego, ok. 1920 r.;

Karwacz – kilka drewnianych domostw i murowanych, gospodarczych obiektów z okresu międzywojennego, ok. 1925 r.;

Klewki – dom drewniany z początku XX wieku oraz kilka budynków różnych z okresu międzywojennego;

Kolonia Obręb – kilka drewnianych domów pochodzących z ok. 1920 r.;

Krępa Nowa – kilka obiektów z okresu międzywojennego, dom drewniany z ok. 1920 r.;

Leszno – budynki gospodarcze wchodzące z skład kompleksu folwarcznego, w tym murowany spichlerz z początku XX wieku, murowana stajnia z okresu międzywojennego oraz kilkanaście okolicznych drewnianych domków z lat międzywojnia;

Lisiogóra – dom drewniany z początku międzywojnia oraz murowany budynek gospodarczy również z tego okresu;

Mchówko – kilka drewnianych domostw i murowanych, gospodarczych obiektów z okresu międzywojennego, z lat 1920 – 1930;

Mchowo – jeden drewniany dom z początku XX wieku, parę drewnianych budynków mieszkalnych pochodzących z okresu międzywojennego oraz wyszczególniający się murowany budynek szkoły z ok. 1925;

Obręb – wchodzące w skład zespołu dworskiego: murowana brama z pierwszej połowy XIX wieku, a także murowane obiekty gospodarcze, stajnia i obora z końcówki XIX wieku. Ponadto występują tu budynki międzywojenne zarówno mieszkalne, drewniane z początku XX wieku, jak i obiekty o różnych funkcjach;

Ogłędą Szlachecka – kilka obiektów, głównie międzywojenne domy drewniane oraz z początków XX wieku;

Osówiec Kmiecy – parę drewnianych, międzywojennych domków, szacunkowo z ok. 1925 r.;

Osówiec Szlachecki – dwa drewniane domy z ok. 1920 oraz kilka innych budynków, z początku międzywojnia;

Sątrzaska – nieliczne obiekty z okresu międzywojennego;

Stara Krępa – drewniany domek z początku XX wieku;

Szła – parę drewnianych budynków mieszkalnych, z pierwszej połowy XX wieku;

Święte Miejsce – wchodzące w skład zespołu kościelnego: drewniana dzwonnica pochodząca z początku XX wieku, poza zespołem budynki z okresu międzywojnia;

Wielodróż – parę drewnianych domów mieszkalnych oraz murowanych obiektów gospodarczych z okresu międzywojnia, ponadto dwa domki drewniane i jeden murowany, gospodarczy z początku XX wieku;

Wyręb Karwacki – kilka drewnianych budynków mieszkalnych z ok. 1920 r.;

Zakocie – kilka drewnianych budynków mieszkalnych z pierwszej ćwiartki XX wieku.

Zasoby archeologiczne

Niskie zaludnienie okolic na przestrzeni wieków wpłynęło na nieznaczne wykazanie śladów w sferze archeologii. Dokonano znalezisk z okresów prehistorycznych, mianowicie z późnego neolitu, i nieliczne z epok brązu i żelaza. Cennym znaleziskiem było odkrycie cmentarzyska ciałopalnego w Dobrzankowie, z I wieku n.e. – wpisane do rejestru zabytków decyzją nr 801/64/64 z dnia 12 grudnia 1968 r. Podczas badań wykopano wiele zachowanych pozostałości cywilizacyjnych, głównie wyrobów ceramicznych w postaci urn. Obiekt ten jest znakiem obecnej niegdyś na terenach kultury przeworskiej. Spośród 60 stanowisk ogółem na obszarze gminy, dominującymi są te z pochodzeniem średniowiecznym i nowożytnym. Szczególnie ciekawe są pozostałości zespołów dworskich, jako przykłady nasilonej aktywności w sferze szeroko pojętej kultury. Dotyczy to miejscowości Bogate, Dobrzankowo, Gostkowo, Mchowo, Bartniki, Oględa Szlachecka.

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy bardzo intensywnie zakładane były w ramach ogólnopolskiego programu „Archeologiczne Zdjęcie Polski”, częściowego rozpoznania potencjalnych śladów kulturowych w krajobrazie. Trzeba pamiętać o ich istotnej roli w pogłębianiu bogatej tożsamości lokalnej, ale zbytne nasilenie obszarów tego typu nie może ograniczać rozwoju gospodarczego.

Tabela 11. Wykaz stanowisk archeologicznych.

Lp.	Nazwa stanowiska	Nr stanowiska	Funkcja obiektu	Bliższa chronologia
1.	Szła	38-66/1	osada	XV-XVII w.
2.	Szła	38-66/2	ślad osadniczy ślad osadniczy osada	epoka kamienia XII-XIII w. XVI w.
3.	Szła	38-66/3	osada	XV-XVI w.
4.	Szła	38-66/4	ślad osadniczy osada	wczesne średniowiecze późne średniowiecze
5.	Szła	38-66/5	osada	XV-XVI w.
6.	Osówiec Szlachecki	38-66/8	osada	XV-XVII w.
7.	Osówiec Szlachecki	38-66/9	osada	XV-XVI w.
8.	Osówiec Szlachecki	38-66/10	osada	XV-XVI w.

9.	Szła	38-66/11	osada	XV-XVI w.
10.	Osówiec Szlachecki	38-66/16	śląd osadniczy osada osada	epoka kamienia – epoka brązu XI-XII w. późne średniowiecze – okres nowożytny
11.	Kuskowo	39-66/1	osada	okres wpływów rzymskich
12.	Kuskowo	39-66/2	śląd osadniczy śląd osadniczy	kultura łużycka wczesne średniowiecze
13.	Szła	39-66/3	osada	XV-XVI w.
14.	Krępa Stara	39-66/4	osada	XIV-XVI w.
15.	Bartniki Cegielnia	39-66/5	osada	XV-XVI w.
16.	Szła	39-66/6	osada	XIV-XVI w.
17.	Szła	39-66/7	osada	XIV-XV w.
18.	Osówiec Kmiecy	39-66/8	osada	XV-XVI w.
19.	Szła	39-66/9	śląd osadniczy śląd osadniczy	- XIV-XV w.
20.	Osówiec Kmiecy	39-66/10	osada osada	okres starożytny XIV-XVI w.
21.	Osówiec Kmiecy	39-66/11	osada osada	okres wpływów rzymskich XIV-XV w.
22.	Szła	39-66/12	osada	okres wpływów rzymskich
23.	Dębiny	39-66/13	osada	XIV-XVI w.
24.	Szła	39-66/14	osada	XIV-XVI w.
25.	Krępa Stara	39-66/15	osada	XIV-XVI w.
26.	Oględa Szlachecka	39-65/1	osada osada	okres wpływów rzymskich XV-XVI w.
27.	Oględa Szlachecka	39-65/2	śląd osadniczy osada	- okres nowożytny
28.	Mchowo	39-65/3	śląd osadniczy	-

			osada	XV-XVI w.
29.	Bartniki	39-65/5	osada	XIV-XVI w.
30.	Wygoda	39-65/6	osada	XV-XVII w.
31.	Bartniki	39-65/7	osada	XIV-XVI w.
32.	Bartniki	39-65/8	osada	XIV-XVII w.
33.	Bartniki	39-65/9	osada	XV-XVI w.
34.	Osówiec Kmiecy	39-65/10	śląd osadniczy śląd osadniczy	okres wpływów rzymskich XII-XIII w.
35.	Bartniki	39-65/11	osada	XV-XVI w.
36.	Bartniki	39-65/12	osada	XV-XVI w.
37.	Klewki	40-65/1	śląd osadniczy	-
38.	Sierakowo	40-65/21	osada	średniowiecze
39.	Wandolin	40-65/22	osada	średniowiecze - okres nowożytny
40.	Fijałkowo	40-66/2	śląd osadniczy	epoka brązu
41.	Góry Karwackie	40-66/3	osada	X-XIII w.
42.	Góry Karwackie	40-66/4	osada	okres wpływów rzymskich
43.	Józefowo	40-66/5	osada	późne średniowiecze / okres nowożytny
44.	Karwacz	40-66/6	osada	okres wpływów rzymskich
45.	Karwacz	40-66/7	osada	późne średniowiecze / okres nowożytny
46.	Bogate	41-66/1	osada osada	okres wpływów rzymskich późne średniowiecze
47.	Bogate	41-66/2	osada	późne średniowiecze
48.	Dobrzankowo	41-66/3	cmentarzysko	kultura późno-lateńska / wczesny okres wpływów rzymskich
49.	Dobrzankowo	41-66/4	osada	okres wpływów rzymskich
50.	Dobrzankowo	41-66/5	osada	okres starożytny

51.	Dobrzankowo	41-66/6	śląd osadniczy	okres starożytny
52.	Emowo	41-66/7	osada	późne średniowiecze / okres nowożytny
53.	Fijałkowo	41-66/8	osada	późne średniowiecze
54.	Gadomic	41-66/9	osada	okres nowożytny
55.	Helenowo Stare	41-66/10	śląd osadniczy	okres starożytny
56.	Wielodrzóż	41-66/11	cmentarzysko	okres wpływów rzymskich
57.	Zamruczek	41-66/12	osada	późne średniowiecze
58.	Bogate	41-66/13	osada	kultura przeworska, okres wpływów rzymskich

Dobra kultury współczesnej

Na terenie gminy nie znajdują się obiekty mogące zaliczać się do dóbr kultury współczesnej.

VIII UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Z punktu widzenia zdrowia ludzi oraz zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia, istotne znaczenie mają uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego. Do elementów najbardziej zagrażających można zaliczyć zanieczyszczenia wody pitnej, w mniejszym stopniu zanieczyszczenia powietrza. Dla funkcjonowania ekosystemów podstawowe znaczenie mają zanieczyszczenie powietrza lub wód powierzchniowych, wpływające na procesy życiowe roślin i zwierząt oraz zmieniające stan środowiska, takie jak eutrofizacja, powodująca niekorzystne zmiany w ekosystemie wód, zakwaszenie oraz uciążliwości powodowane hałasem.

Zagrożenia związane z zanieczyszczeniem środowiska szczegółowo omówione zostały w rozdziale VI. Uwarunkowania wynikające z diagnozy stanu środowiska przyrodniczego, punkt 3. Stan środowiska i zagrożenia. Przedstawione tam zostały zagrożenia związane z antropogenicznymi przekształceniami rzeźby terenu, degradacją gleb, zanieczyszczeniami wód powierzchniowych i podziemnych, zanieczyszczeniami powietrza atmosferycznego, obszarami zdegradowanymi i wymagającymi rekultywacji.

Ponadto zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia stanowić mogą następujące elementy:

Zagrożenie hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Hałas jest istotnym parametrem środowiska odpowiedzialnym za komfort życia ludności. Rozwój komunikacji i transportu oraz wzajemne przenikanie się terenów przemysłowych z obszarami zabudowy mieszkaniowej, wymagającymi ochrony, powoduje, że problem uciążliwości hałasu dotyczy obecnie również mniejszych miejscowości.

Dopuszczalne wartości hałasu określone są w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112).

Klimat akustyczny rejonu gminy Przasnysz kształtuje głównie komunikacja drogowa oraz w niewielkim stopniu hałas przemysłowy, którego uciążliwość ma charakter lokalny, o niedużym zasięgu oddziaływania. Niezadowolający stan wszystkich kategorii dróg w połączeniu ze wzmożonym ruchem, generuje niesprzyjający klimat akustyczny.

Niemniej jednak gmina Przasnysz ma charakter gminy wiejskiej dzięki czemu zarówno zabudowa jednorodzinna, jak i rozległe tereny otwarte powodują, że obecnie występujący tu klimat akustyczny jest korzystny dla życia ludzi.

Zagrożenie powodziowe

Dla terenu gminy Przasnysz nie ma wyznaczonych obszarów zagrożenia powodziowego, które należałoby uwzględnić w polityce przestrzennej gminy. Mogą natomiast występować lokalne podtopienia w okresie wiosennym jak również i jesiennym, skutkujące zalewaniem pobliskich pól uprawnych i łąk. W okresie letnim koryta wielu cieków często wysychają.

Zagrożenia osuwaniem mas ziemnych

Na terenie gminy Przasnysz nie ma wyznaczonych osuwisk.

IX UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

1. Analiza zapotrzebowania na podstawowe usługi z zakresu infrastruktury społecznej

Zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców w zakresie zapewnienia dostępu do publicznych usług oświaty i opieki zdrowotnej, a także do wypoczynku i sportu jest jednym z podstawowych zadań jednostek samorządu lokalnego. Niezbędne jest przy tym zachowanie normatywów urbanistycznych określających przestrzenne minima społeczne i zdrowotne. Brak takich standardów często doprowadza do realizacji zespołów mieszkaniowych bez dostępu do komunikacji publicznej i infrastruktury społecznej w postaci przedszkoli, szkół, terenów zieleni i rekreacji. Regulacje te dotyczą istniejących obszarów zurbanizowanych i nowych terenów inwestycyjnych, wyznaczanych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Oświata i ochrona zdrowia należą do podstawowych i najważniejszych zobowiązań państwa wobec jego obywateli. Zaspokajanie tych zobowiązań powinno się dokonywać przede wszystkim w sferze publicznej, natomiast przedsięwzięcia prywatne powinny być uzupełnieniem wzbogacającym ofertę publiczną.

Kwestię rozmieszczenia usług publicznych na terenie gminy Przasnysz należy rozważać po wzięciu pod uwagę szeregu uwarunkowań i przyszłych tendencji, przede wszystkich prognoz demograficznych.

Rozwój usług szkolnictwa należy dokładnie zaplanować, biorąc pod uwagę prognozy demograficzne. Dlatego też w zmieniających się uwarunkowaniach należy zapewnić mieszkańcom nieprzerwany dostęp do wysokiej jakości publicznego kształcenia, usług ochrony zdrowia oraz biorąc pod uwagę zasięg dojazdu i dojazdu do poszczególnych punktów dla wszystkich mieszkańców.

Obowiązujące przepisy prawa nie regulują w żaden sposób wskaźników i standardów urbanistycznych dla zapewnienia usług z zakresu infrastruktury społecznej. Niemniej jednak w opracowywanym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego należy przyjąć zalecane przez specjalistów wskaźniki.

Zalecane standardy dla infrastruktury społecznej w zakresie usług opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych kształtują się następująco:

Tabela 12. Zalecane wskaźniki urbanistyczne dla usług oświaty.

usługa wskaźnik	żłobki	przedszkola	szkoły podstawowe	gimnazja
% liczby mieszkańców korzystających z usług (przy uwzględnieniu prognoz demograficznych GUS do 2035 r.)	0,3%	3%	6%	3%
zalecana chłonność placówki	60 dzieci	120 dzieci	500-700 uczniów	300-600 uczniów
powierzchnia działki	0,3 ha	0,4 ha	1,5 – 2 ha	1,5 – 2 ha
liczba mieszkańców / 1 obiekt	20 000	4 000 – 5 000	10 000	10 000 – 20 000
powierzchnia terenu / 1 mieszkańca	0,15 m ²	0,9 m ²	1,8 m ²	1,0 – 1,5 m ²
zalecany maksymalny promień dojścia pieszego	1000 m	500 m	500 – 800 m	800 – 1000 m

Źródło: Grażyna Dąbrowska – Milewska, 2010, „Standardy urbanistyczne dla terenów mieszkaniowych – wybrane zagadnienia”.

Oświata

Obecna sytuacja oświatowa jest korzystna. Na terenie gminy w roku szkolnym 2012/2013 funkcjonowały:

- 3 gimnazja, do których uczęszczało 145 uczniów,
- 5 szkół podstawowych, do których uczęszczało 367 uczniów,
- 7 oddziałów przedszkolnych (tzw. zerówek), do których uczęszczało 130 dzieci,
- 4 punkty przedszkolne, do których uczęszczało 61 dzieci,

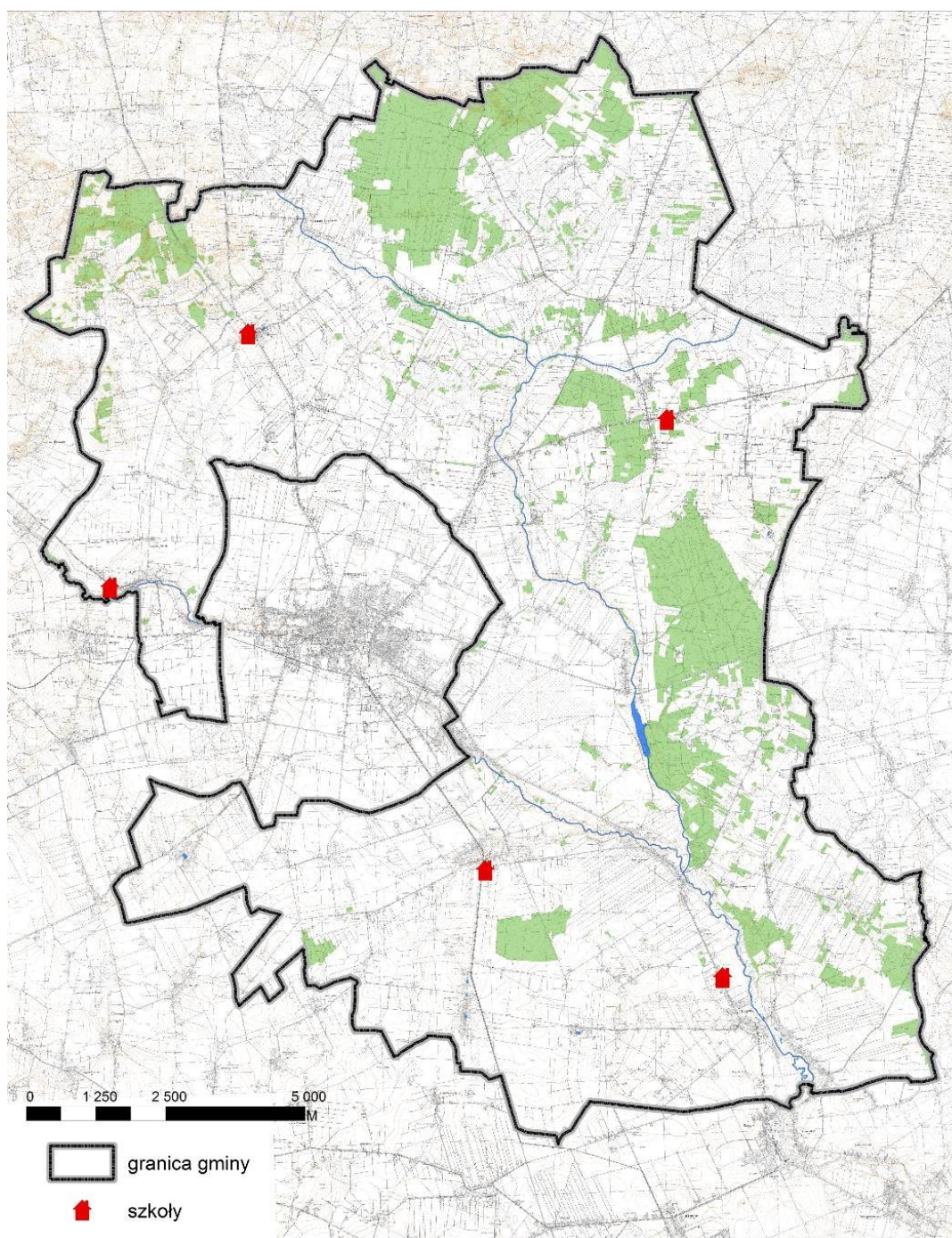
Szkoły publiczne zlokalizowane są w 5 miejscowościach, tj.:

1. Zespół Szkół w Bogatem (szkoła podstawowa i gimnazjum).
2. Zespół Szkół w Nowej Krępie (szkoła podstawowa i gimnazjum).
3. Zespół Szkół w Lesznie (szkoła podstawowa i gimnazjum).
4. Publiczna Szkoła Podstawowa w Mchowie.
5. Publiczna Szkoła Podstawowa w Obrębie, która od roku szkolnego 2016/2017 stała się filią szkoły podstawowej w Mchowie.

Ponadto Gmina Przasnysz pokrywała koszty utrzymania 78 dzieci, które uczęszczały do 7 Przedszkoli Niepublicznych na terenie miasta Przasnysz. Grupa 29 uczniów spełnia obowiązek szkolny poza szkołami obwodowymi. Dzieci z terenu gminy Przasnysz uczęszzczają do szkół publicznych w mieście Przasnysz.

Miejscowościami o najuboższym dostępie do usług publicznych w zakresie oświaty są Golany i Osówek Szlachecki. Są to miejscowości zlokalizowane w największej odległości od placówek oświatowych gminy Przasnysz.

Schemat 9. Rozmieszczenie usług oświaty.

Źródło: Opracowanie własne.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Przasnysz nie ma większych obiektów świadczących usługi z zakresu opieki zdrowotnej, występują niewielkie prywatne praktyki lekarskie. Mieszkańcy gminy korzystają głównie z placówek zdrowotnych zlokalizowanych na terenie miasta Przasnysz. Tam też znajduje się najbliższy szpital oraz pogotowie ratunkowe.

Kultura

W zakresie upowszechniania kultury na terenie gminy Przasnysz funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna im. Józefa Narzymskiego w Przasnyszu z siedzibą w Bogatem, która prowadzi wypożyczalnię, czytelnię i filie biblioteczne w Dobrzankowie i Karwaczu, a także dwie orkiestry i dwa kluby seniora. Biblioteka we współpracy z Ochotniczą Strażą Pożarną w Bogatem prowadzi także Centrum Informacji Lokalnej. Zapewnia ono współpracę między biblioteką, Urzędem Gminy z siedzibą w Przasnyszu, szkołami, kołami gospodyń wiejskich i innymi organizacjami.

Sport i wypoczynek

Istniejące na terenie gminy Przasnysz obiekty sportowe zaspokajają potrzeby mieszkańców w zakresie sportu jedynie na podstawowym poziomie. Są to boiska i hale sportowe zlokalizowane przy obiektach oświatowych – szkołach publicznych i zespołach szkół oraz korty tenisowe, a także znaczna liczba placów zabaw dla dzieci.

Duży potencjał rekreacyjny ma zbiornik wodny położony w miejscowości Karwacz, jest on wykorzystywany na cele rekreacyjne i turystyczne.

2. Główne problemy do rozwiązania

Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy wskazuje, iż stabilny i zrównoważony rozwój gminy Przasnysz wymaga rozwiązania kilku zasadniczych kwestii problemowych w zakresie sfery ekonomiczno-społecznej, strefy infrastruktury technicznej, sfery funkcjonalno-przestrzennej, a także ochrony środowiska przyrodniczego.

W zakresie sfery związanej z infrastrukturą głównym problemem jest koncentracja zabudowy wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych dróg wojewódzkich i krajowych. Związana z nimi uciążliwość w zakresie hałasu, drgań i zanieczyszczeń powietrza znacznie pogarsza warunki życia mieszkańców tych terenów. Bezpośrednie zjazdy z posesji na drogi o klasie głównej, a także głównej ruchu przyspieszonego powodują zagrożenia w ruchu drogowym.

W zakresie komunikacji problemem jest także brak ścieżek rowerowych, zapewniających bezpieczeństwo ruchu rowerzystów, w tym dzieci, poruszających się po głównych drogach publicznych oraz brak chodników przy drogach krajowych i wojewódzkich.

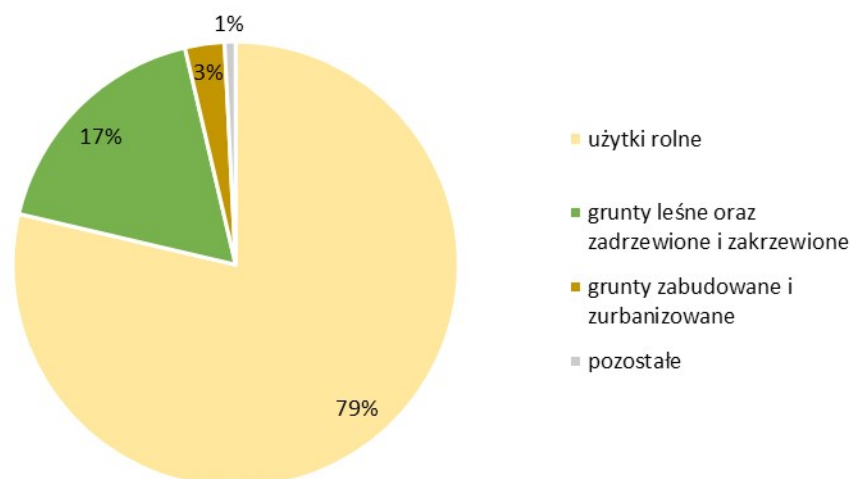
Główne problemy natury ekonomiczno-społecznej to przede wszystkim odpływ mieszkańców głównie na rzecz miast, w tym miasta Przasnysz, które posiadają bardziej zróżnicowany rynek pracy i ofertę usług w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania.

W zakresie problematyki związanej z infrastrukturą techniczną wskazuje się na brak sieci gazowej. Indywidualne źródła ciepła generują zanieczyszczenie powietrza, co może być uciążliwe zwłaszcza w sezonie grzewczym. Ponadto na terenie gminy występują pokrycia dachowe z eternitu.

W kategorii problemów przyrodniczych należy wymienić niski wskaźnik lesistości gminy, zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych spowodowane głównie niewłaściwym stosowaniem i składowaniem nawozów mineralnych, nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, a także licznym występowaniem nieszczelnych szamb. Ważnym problemem jest także brak warstwy uszczelniającej dno i skarpy nieczynnego już składowiska odpadów w Oględzie. Konieczna jest jego rekultywacja i ponowne zagospodarowanie uwzględniające wymogi ochrony środowiska.

3. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Gmina Przasnysz jest gminą typowo rolniczą, której powierzchnię w ok. 79% zajmują użytki rolne. Wg danych na 2014 r. wskaźnik lesistości w gminie był równy ok. 17%. W znacznym stopniu wpływa to na krajobraz gminy, jak również sposób użytkowania i strukturę terenów zabudowanych. Obszar zurbanizowany nie przekracza 3% powierzchni gminy. W poszczególnych miejscowościach dominuje zabudowa jednorodzinna, a także zabudowa zagrodowa, która tworzy zwarte pierzeje wzdłuż głównych tras komunikacyjnych.

Wykres 12. Struktura użytkowania gruntów w gminie Przasnysz wg stanu na dzień 31.12.2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Przasnysz położona jest w województwie mazowieckim, w zachodniej części powiatu przasnyskiego i niemal całkowicie otacza miasto Przasnysz. Ze względu na stosunkowo dużą odległość gminy od głównych ośrodków rozwojowych województwa duże znaczenie w kontekście powiązań funkcjonalno-przestrzennych odgrywają ośrodki ponadlokalne, do których zalicza się m. in. następujące miasta: Ostrołęka, Łomża, Ciechanów. Główne powiązania transportowe gminy tworzy droga krajowa nr 57, która zapewnia połączenie miasta Przasnysz z obszarem aglomeracji warszawskiej. Innymi szlakami komunikacyjnymi, istotnymi w skali regionalnej, są drogi wojewódzkie nr 544 i 617.

Na terenie gminy obecnie funkcjonuje 14 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które w całości pokrywają jej powierzchnię. W planach określono szczegółowo zasady w zakresie kształtowania ładu przestrzennego oraz zagospodarowania terenów o poszczególnych funkcjach. Przeprowadzona analiza przeznaczeń terenów wykazuje, że polityka przestrzenna gminy w dużej mierze jest zgodna potencjałem rozwojowym wynikającym z uwarunkowań oraz zapotrzebowaniem mieszkańców. W latach 2014-2015 w gminie Przasnysz wydano 50 pozwoleń na budowę nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych bądź zmianę przeznaczenia istniejących budynków gospodarczych na cele mieszkaniowe. Oznacza to, że zabudowa nowych obszarów przebiega w umiarkowanym tempie.

Gmina posiada bardzo dobrze rozwiniętą sieć wodociągową o łącznej długości 219,4 km. Według danych GUS na koniec 2014 r. ok. 94,5% mieszkańców gminy miało dostęp do bieżącej wody. Znacznie słabiej kształtuje się zaopatrzenie ludności w dostęp do sieci kanalizacyjnej, której długość wynosi 65,3 km. Zaledwie 34,6% mieszkańców ma w swoich domach podłączenie do kanalizacji. Na terenie gminy nie występuje sieć gazowa przeznaczona

do obsługi ludności, zaopatrywanie gospodarstw domowych w ciepło następuje ze źródeł indywidualnych. Ze względów środowiskowych, jak i ekonomicznych, uzasadnione jest uzupełnienie istniejącej zabudowy o nowe tereny budowlane, wykorzystujące istniejącą infrastrukturę drogową i techniczną. W przypadku, gdy tereny budowlane nie posiadają niezbędnej infrastruktury, zdecydowanie łatwiej wyposażyć dane tereny, w przypadku zwartych kompleksów zabudowy niż w przypadku terenów rozproszonych.

Na obszarze gminy w 2015 r. zarejestrowane było 447 podmiotów gospodarczych, wśród których przeważającą większość stanowiły mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób (432 podmioty). Ponadto zanotowano działalność 15 firm, które zatrudniały od 10 do 49 osób. Bodźcem dla wzmożonego ruchu inwestycyjnego może być istniejąca na terenie gminy Przasnyska Strefa Gospodarcza oraz dobra dostępność komunikacyjna, rozwijający się rynek mieszkaniowy i bezpośrednie sąsiedztwo miasta Przasnysz. Atrakcyjna oferta może przyciągnąć zewnętrznych przedsiębiorców, również tych o bardziej rozwiniętych strukturach wewnętrznych.

Możliwości finansowe gminy określane są corocznie i przyjmowane uchwałą ustanawiającą budżet gminy na bieżący rok. W budżecie określa się dochód gminy, jego źródła, a także planowane wydatki. Dochód budżetu gminy Przasnysz, według danych GUS, w 2005 r. był równy 14 430 745,00 zł, z czego 3 476 260,00 zł stanowiło dochód własny. Biorąc pod uwagę sumę dochodu budżetu gminy w roku 2014, która wynosiła 24 051 203,44 zł, w tym dochód własny – 7 370 145,54 zł, widoczny jest znaczny wzrost dochodów gminy. Analiza źródeł dochodu budżetu gminy Przasnysz wykazała m. in. wzrost dochodów z podatku od nieruchomości. W roku 2005 r. suma dochodów z tytułu podatku kształtowała się na poziomie 683 533, 00 zł, zaś w 2014 r. suma ta wynosiła 1 314 344,66 zł. Widoczny ponad dwukrotny wzrost wartości odzwierciedla przyrost zainwestowanych terenów na obszarze gminy, a także warunkuje dalsze możliwości rozwoju, dając większe możliwości finansowania inwestycji z zakresu zadań własnych gminy, wspomagających przyszłe procesy inwestycyjne.

Uwarunkowania środowiskowe są istotnym czynnikiem, wpływającym na kształt oraz przyszłe możliwości rozwoju przestrzennego gminy. Na podstawie analizy uwarunkowań przyrodniczych gminy można stwierdzić, które tereny należy wykluczyć z obszaru predysponowanego do sytuowania nowej zabudowy. Należy ograniczyć rozpraszanie zabudowy, a grunty gleb bardzo dobrych i dobrych powinny podlegać ochronie. Zwarte kompleksy leśne stanowią naturalną barierę dla rozwoju przestrzennego gminy. Wyróżnić je można w północnej i wschodniej części gminy. W granicach gminy Przasnysz nie występują żadne powierzchniowe formy ochrony przyrody ustanowione na mocy ustawy o ochronie przyrody. Na terenie gminy Przasnysz znajdują się trzy udokumentowane złoża piasku: Mchowo I, Osówek Szlachecki

i Smoleń Trzcianka. Ponadto w obszarze gminy zlokalizowano trzy obszary o charakterze perspektywicznego występowania złóż. Są to złoża piasków i piasków ze żwirami, mogących znaleźć zastosowanie jako kruszywa budowlane i drogowe oraz ility zastoiskowe i gliny zwałowe, do wytwarzania ceramiki budowlanej. Na obszarze gminy nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią ani osuwiska. Poza wymienionymi aspektami, wynikającymi ze względów środowiskowych, nie wskazuje się większych ograniczeń wpływających na możliwość realizacji zabudowy.

Niezbędną infrastrukturę społeczną na terenie gminy Przasnysz stanowią usługi oświaty i ochrony zdrowia. Gmina posiada 17 placówek oświatowych, na które składa się 9 placówek wychowania przedszkolnego, 5 szkół podstawowych oraz 3 szkoły gimnazjalne. W roku szkolnym 2014/2015 w punktach przedszkolnych przebywało 147 dzieci, do szkół podstawowych uczęszczało 389 uczniów, zaś do szkół gimnazjalnych 158. W porównaniu z latami ubiegłymi liczba uczniów uległa zmianom. Nieznacznie rośnie liczba uczniów szkół gimnazjalnych, zaś wyraźnie wzrasta liczba dzieci w szkołach podstawowych. Należy stwierdzić, że obecna oferta edukacyjna gminy spełnia zapotrzebowanie mieszkańców, niemniej jednak w miarę postępujących zmian struktury demograficznej ludności konieczne będzie dostosowanie liczby miejsc dla uczniów w ww. placówkach.

Sytuację społeczną w gminie określa również stan bezrobocia. Według danych GUS w 2014 r. udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 10,6% i był nieznacznie wyższy od wskaźnika dla powiatu przasnyskiego, który wynosił 10,1%. Tendencje z okresu ostatnich 10 lat wykazują, że stopa bezrobocia w gminie Przasnysz charakteryzuje się stosunkowo dużą zmiennością w stosunku rocznym, jednak ogólne trendy utrzymują się na względnie stałym poziomie.

4. Prognozy demograficzne

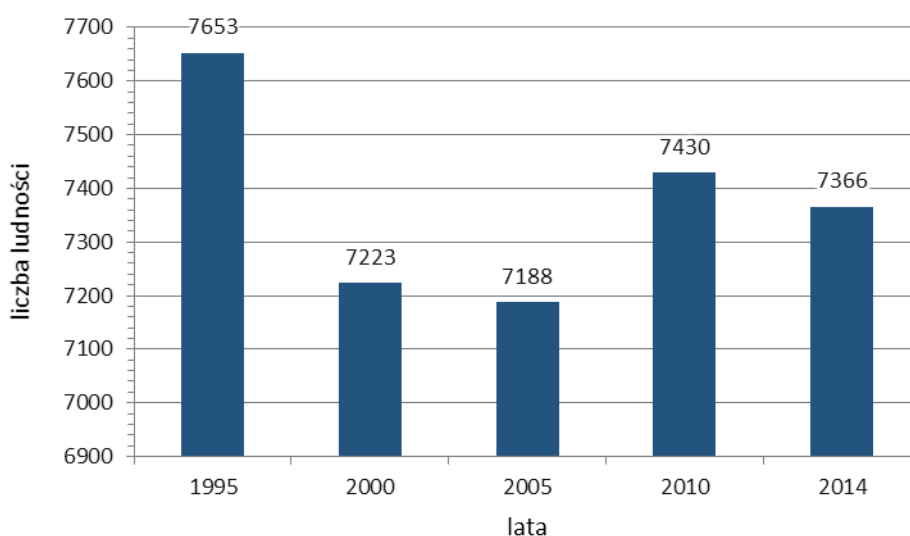
Prognozowanie demograficzne jest jednym z elementów planowania potrzeb i możliwości rozwoju gminy w kontekście realizacji zadań publicznych dotyczących zaspokajania potrzeb lokalnej społeczności. Ocena aktualnej sytuacji demograficznej oraz prognoza przyszłego stanu i struktury ludności w granicach gminy Przasnysz daje podstawę do określania potrzeb mieszkaniowych, a co za tym idzie potrzeb rozwoju nowej infrastruktury technicznej i społecznej w gminie.

Na potrzeby projektu Studium prognoza obejmuje zmiany liczby ludności w gminie na okres do 30 lat. Analizę sytuacji demograficznej oparto na wskaźnikach dotyczących gminy, zgodnie z danymi GUS wg stanu na koniec 2014 r.

Stan i dynamika zmian ludności gminy

Liczba ludności gminy Przasnysz według faktycznego miejsca zamieszkania na koniec 2014 r. wynosiła 7366 osób. Od 1995 r. liczba ludności zmniejszyła się o 287 osób. Na przestrzeni lat odnotowano liczne wahania w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. W latach 2000-2005 zarejestrowano znaczny spadek liczby ludności, jednak w okresie ostatnich 5 lat obserwuje się stabilizację poziomu populacji w gminie.

Wykres 13. Liczba ludności w gminie Przasnysz według faktycznego miejsca zamieszkania w latach 1995-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Szczegółowa analiza sytuacji demograficznej pozwala na określenie rocznego tempa zmian liczby ludności w gminie – przeanalizowano dane za ostatnie 10 lat. Zgodnie z danymi GUS na koniec 2014 r. gmina Przasnysz charakteryzuje się dodatnim przyrostem bezwzględnym zarówno w stosunku do roku poprzedniego (2013), jak i do roku bazowego (2005). Największy przyrost bezwzględny, a tym samym największe tempo wzrostu, odnotowano w 2010 r. W badanym okresie zarejestrowano ogólny przyrost liczby ludności. Średnie roczne tempo wzrostu wynosi ok. 0,28%.

Tabela 13. Zmiany liczby ludności w gminie Przasnysz w latach 2005-2014 według faktycznego miejsca zamieszkania.

rok	liczba ludności	przyrost bezwzględny	tempo zmian [%]	tempo zmian w stosunku do roku bazowego (2005) [%]	roczne tempo zmian [%]
2005	7188	x	x	x	x
2006	7168	-20	-0,28	99,72	99,72
2007	7166	-2	-0,03	99,69	99,97
2008	7257	91	1,25	100,96	101,27
2009	7240	-17	-0,23	100,72	99,77

2010	7430	190	2,56	103,37	102,62
2011	7405	-25	-0,34	103,02	99,66
2012	7350	-55	-0,75	102,25	99,26
2013	7351	1	0,01	102,27	100,01
2014	7366	15	0,20	102,48	100,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ruch naturalny ludności

Ruch naturalny ludności obejmuje szereg zjawisk, które powodują zmiany w stanie liczebnym oraz strukturze ludności. Liczba urodzeń i zgonów wpływa bezpośrednio na zmiany liczby ludności. Stosunek tych dwóch wskaźników, wyrażany przez przyrost naturalny, daje ogólny pogląd na sytuację demograficzną w gminie.

Zmiany liczby urodzeń żywych cechuje znaczna zmienność w czasie. W roku 2005 r. w gminie Przasnysz urodziło się 75 dzieci. Największą liczbę urodzeń zarejestrowano w 2007 r. i wynosiła ona 105. W kolejnych latach wskaźnik urodzeń charakteryzował się licznymi wahaniami, jednak obecnie utrzymuje on tendencję rosnącą. W 2014 r. liczba urodzeń wzrosła o 23 w porównaniu z rokiem 2005 i wynosiła 98. Podobną charakterystykę prezentuje wskaźnik zgonów w gminie. W badanym okresie największą liczbę zgonów odnotowano w 2007 r. – 99, najmniejszą z kolei w roku 2008, gdzie wynosiła ona zaledwie 5. W porównaniu z rokiem 2005 liczba zgonów wzrosła o 5 i w 2014 r. była równa 78.

Przyrost naturalny ludności, stanowiący różnicę pomiędzy liczbą urodzeń i zgonów, utrzymuje się na względnie stałym, korzystnym poziomie. Wyraźny dodatni przyrost naturalny odnotowano w 2007 r., co wiązało się ze szczególnie wysoką liczbą urodzeń przy stosunkowo niskiej liczbie zgonów. Na przestrzeni ostatnich 10 lat jedynie w 2012 r. zanotowano ujemny przyrost naturalny.

Migracje

Istotnym czynnikiem kształtującym strukturę demograficzną ludności w gminie Przasnysz są ruchy migracyjne. Biorąc pod uwagę przepływy ludności w ciągu badanego okresu należy stwierdzić, że czynnik migracji ma znaczący wpływ na stan populacji w gminie, a jego znaczenie w miarę upływu czasu będzie rosnąć. W latach 2005-2014 do gminy Przasnysz napłynęło 745 osób, przy jednoczesnym odpływie ludności na poziomie 943 osób. Największą liczbę zameldowań zanotowano w 2005 r. W roku 2006 z kolei odnotowano największy wskaźnik wymeldowań. Jedynie w 2008 r. saldo migracji wewnętrznych osiągnęło dodatni poziom, wówczas liczba nowych mieszkańców gminy przewyższyła liczbę wyjeżdżających o 20 osób. W pozostałych latach ruch migracyjny na terenie gminy Przasnysz charakteryzował ujemny

bilans. Większą mobilność, zarówno w ruchu odpływowym, jak i napływowym, wykazywały kobiety.

Analiza migracji na pobyt stały w zależności od kierunku ruchu ludności wykazuje, że wśród ludności napływowej przeważają mieszkańcy miast. W 2014 r. liczba zameldowań z miast ponad dwukrotnie przewyższyła liczbę zameldowań z terenów wiejskich. Podobne tendencje charakteryzują ruch odpływowy – przeważa liczba wymeldowań do miast. W gminie Przasnysz w czasie badanego okresu nie zarejestrowano żadnego ruchu napływowego z zagranicy, natomiast w przypadku wymeldowań do innych krajów w ciągu ostatnich 10 lat odnotowano zaledwie dwa takie przypadki.

Według typologii przyrostu rzeczywistego według Webba, na podstawie danych dla 2014 r., gminę Przasnysz można zaliczyć do jednostki typu A. Jest to jednostka aktywna demograficznie, cechująca się relatywnie wysokim przyrostem naturalnym, przewyższającym ujemne saldo migracji.

Struktura płci i wieku

Ważną charakterystyką społeczeństwa z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy jest podział ludności na ekonomiczne grupy wieku. Im większa liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, tym większe możliwości wzrostu demograficznego posiada dane społeczeństwo. W gminie Przasnysz ludność w wieku przedprodukcyjnym przewyższa liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, co stanowi bardzo korzystną cechę, wbrew powszechnie panującym trendom starzenia się społeczeństwa. Mieszkańcy w wieku produkcyjnym stanowią ponad 61% wszystkich mieszkańców gminy.

W podziale na płeć ogólna liczba mężczyzn w gminie przewyższa liczbę kobiet – wskaźnik feminizacji w 2014 r. był równy 98. Kobiety przewyższają jednak mężczyzn pod względem liczebności zarówno w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym, jak i poprodukcyjnym.

Z podziałem ludności wg ekonomicznych grup wieku związany jest wskaźnik obciążenia demograficznego. Informuje on, jaki jest stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni ostatnich 10 lat wskaźnik ten sukcesywnie malał. W 2005 r. był równy 74,7, by w 2014 r. osiągnąć wartość 62,3. Równocześnie stale wzrasta stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym, co jest odzwierciedleniem ogólnych trendów panujących w Polsce, świadczących o postępującym starzeniu się społeczeństwa. W gminie Przasnysz, pomimo spadającego

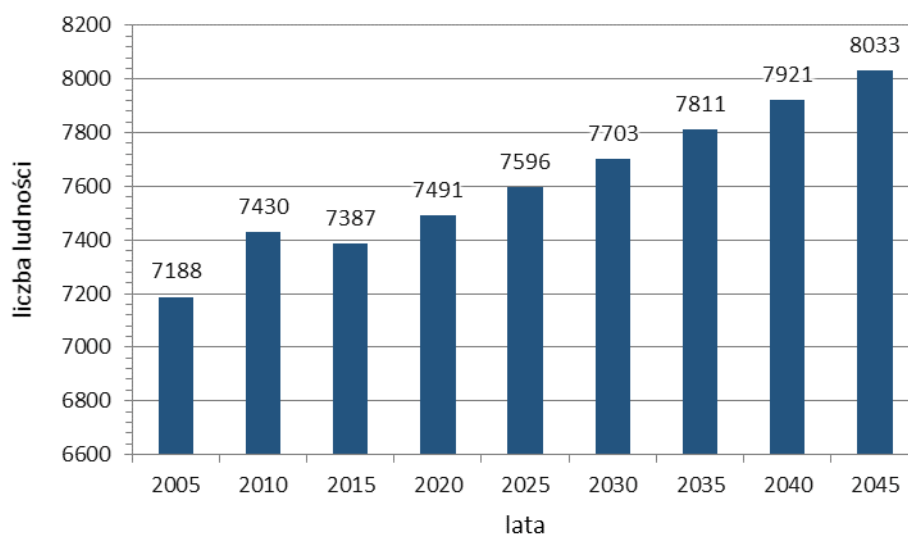
współczynnika urodzeń, rośnie liczba osób w wieku produkcyjnym, przez co struktura demograficzna ludności przyjmuje charakterystykę typową dla społeczeństw dojrzałych.

Rozkład ludności wg płci w poszczególnych przedziałach wiekowych w gminie Przasnysz obrazuje, jak kształtuje się sytuacja ludnościowa gminy i jakie procesy temu towarzyszą. W najmłodszej grupie wiekowej zanotowano przewagę liczby kobiet nad mężczyznami, jednak w przedziale wiekowym 20-59 liczba mężczyzn znacząco przewyższa liczbę kobiet. Korzystne zjawisko wydłużania się trwania życia ma przełożenie na wzrastającą liczbę osób w wieku 65 lat i więcej, w tym przedziale liczba kobiet niemal dwukrotnie przewyższa grupę mężczyzn.

Prognoza demograficzna

Prognoza demograficzna liczby mieszkańców gminy Przasnysz do roku 2045 została przeprowadzona na podstawie analizy wskaźnika średniego tempa zmian liczby ludności według faktycznego miejsca zamieszkania w gminie w latach 2005-2014. W badanym okresie średni roczny wzrost liczby ludności kształtował się na poziomie 0,28%. Wg stanu na koniec 2014 r. w stosunku do 2005 r. ogólna liczba mieszkańców gminy Przasnysz wzrosła o 2,48%. Ponadto, wykonana prognoza zakłada kontynuację istniejących procesów demograficznych – w dalszym ciągu przewiduje się stopniowy wzrost przyrostu naturalnego, który będzie rekompensował ujemne saldo migracji. W perspektywie najbliższych 30 lat niekorzystne trendy migracyjne mogą ulec osłabieniu lub odwróceniu na korzyść wzmocnienia i stabilizacji sytuacji demograficznej w gminie.

W prognozie uwzględniono również uwarunkowania lokalizacyjne, mieszkaniowe oraz infrastrukturalne, które stanowią ważne czynniki kształtujące trendy demograficzne na terenie gminy. Określają one możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego, zmierzające do zapewnienia dogodnych warunków życia dla obecnych jak i przyszłych mieszkańców gminy Przasnysz.

Wykres 14. Prognozowana liczba ludności w gminie Przasnysz do roku 2045.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na atrakcyjność gminy Przasnysz wpływa stale rozwijający się rynek mieszkaniowy. Wzrost ten obejmuje nie tylko ilościowy przyrost substancji mieszkaniowej, ale również podniesienie standardu i jakości mieszkań. W ciągu ostatnich 10 lat zanotowano przyrost liczby mieszkań, na koniec 2014 r. ich liczba wynosiła 1912, czyli o 65 więcej niż w roku 2005. O dobrych warunkach mieszkaniowych świadczy rosnąca przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania, która w 2014 r. wynosiła 92,5 m² (przy średniej dla powiatu 81,5 m²) oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę, która kształtowała się na poziomie 24,0 m². Wskazuje się na potrzebę wyznaczania nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w odpowiedzi na rosnący popyt oraz obowiązujące trendy na rynku nieruchomości.

Dostępność komunikacyjna jest kolejnym czynnikiem, który może wpłynąć na rozwój demograficzny gminy Przasnysz. Powiązania transportowe tworzą drogi krajowe i wojewódzkie, stanowiące istotne w skali regionalnej szlaki komunikacyjne przebiegające przez obszar gminy. Wśród nich należy wymienić drogę krajową nr 57, łączącą obszar aglomeracji warszawskiej z rejonami Pojezierza Mazurskiego, drogę wojewódzką nr 617 relacji Przasnysz – Ciechanów oraz drogę wojewódzką nr 544 relacji Ostrołęka – Brodnica. Dogodne połączenie z Warszawą może zachęcić mieszkańców do pozostania w gminie.

Istotne znaczenie ma również bezpośrednie sąsiedztwo miasta Przasnysz, który dzięki licznym powiązaniom funkcjonalno-przestrzennym pełni rolę lokalnego ośrodka wzrostu, wspomagającego rozwój otaczających terenów. Istotne są drogi wylotowe z miasta, przebiegające przez obszar gminy, wzdłuż których obserwuje się wzmożony ruch inwestycyjny. Przewiduje się dalsze dogęszczanie terenów zabudowanych w ich rejonie.

Atrakcyjność gminy dodatkowo podnosi Przasnyska Strefa Gospodarcza, zlokalizowana w okolicach miejscowego lotniska w Sierakowie. Obecność strefy aktywności gospodarczej stanowi ważny potencjał rozwojowy gminy. Tereny przygotowane do zagospodarowania, zaopatrzone w niezbędną infrastrukturę techniczną składają się na atrakcyjną ofertę inwestycyjną zarówno dla lokalnych, jak i zewnętrznych przedsiębiorców. Przasnyska Strefa Gospodarcza pełni również ważną rolę w kontekście przyrostu ludnościowego. Oddziałuje na rozwijający się ośrodek miejski, jakim jest miasto Przasnysz, pozytywnie wpływając na obraz gminy i zachęcając ludzi do osiedlania się na jej terenie.

Biorąc pod uwagę analizę struktury demograficznej oraz tendencje zmian liczby ludności wynikające z przyrostu naturalnego i salda migracji, a także uwzględniając uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Przasnysz należy stwierdzić, że w perspektywie do roku 2045 liczba mieszkańców gminy będzie stopniowo wzrastać. Przyczyni się to do wzrostu zapotrzebowania na nowe tereny mieszkaniowe oraz infrastrukturę techniczną i transportową, obsługującą te obszary.

5. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Struktura przestrzenna Gminy Przasnysz ściśle nawiązuje do jej rolniczego charakteru. Dominują tu użytki rolne oraz lasy, natomiast sieć osadniczą tworzą głównie rozproszone skupiska zabudowy wiejskiej i jednorodzinnej.

Wśród terenów zabudowanych w gminie wyróżnić można tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy usługowej (z uwzględnieniem usług publicznych: usług oświaty, usług kultu religijnego) oraz tereny zabudowy produkcyjnej, usługowej i magazynowej. Ukształtowanie i rozlokowanie zabudowy jest dość równomierne. Nie wyróżnia się terenów uprzywilejowanych ze względu na występowanie terenów zabudowy usługowej czy produkcyjnej i magazynowej, ich rozkład jest nieregularny.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę formułuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę oraz szacuje się chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w granicach jednostki osadniczej czyli „wyodrębnionym przestrzennie obszarze zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkanym przez ludzi”². Zarówno zapotrzebowanie, jak i chłonność wyraża się w powierzchni użytkowej zabudowy w podziale na funkcje zabudowy.

² Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych (Dz.U.2003.166.1612)

Ustawa wskazuje konieczność obliczenia powierzchni użytkowej zabudowy, jednak termin ten nie został ustawowo sprecyzowany. Na potrzeby opracowania założono, iż powierzchnia użytkowa zabudowy stanowi sumę powierzchni użytkowych budynków, jakie znajdują się w granicach wydzielonego obszaru objętego analizą.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, w podziale na funkcje zabudowy

W analizie zapotrzebowania na nową zabudowę wykorzystano dane udostępnione przed Główny Urząd Statystyczny, przedstawiające łączną powierzchnię użytkową budynków mieszkalnych zlokalizowanych na terenie gminy oraz łączną powierzchnię użytkową budynków niemieszkalnych, nowych oraz rozbudowywanych, oddanych do użytkowania w latach 2005-2014 w podziale na funkcje budynku.

Według danych GUS powierzchnia użytkowa budynków mieszkalnych w gminie Przasnysz wyniosła w 2014 roku 176 881 m². Dane odnośnie nowo oddanej powierzchni użytkowej budynków niemieszkalnych zostały zestawione w tabeli poniżej.

Tabela 14. Powierzchnia nowych i rozbudowywanych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania w latach 2005-2014.

Funkcja	Jedn.	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Suma	Średnia
budynki hoteli	[m ²]	0	0	0	0	0	0	0	766	0	722	1 488	149
budynki handlowo-usługowe	[m ²]	0	0	450	0	0	0	0	373	1 147	175	2 145	215
budynki garaży	[m ²]	0	54	699	0	0	0	0	0	35	76	864	86
budynki przemysłowe	[m ²]	0	0	0	0	0	0	0	0	2 416	0	2 416	242
zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	[m ²]	552	555	0	712	0	0	0	0	0	0	1 819	182
ogólnodostępne obiekty kulturalne	[m ²]	0	0	0	0	0	0	87	0	34	359	480	48
budynki szkół i instytucji badawczych	[m ²]	0	684	0	0	0	0	0	0	204	484	1 372	137
budynki kultury fizycznej	[m ²]	0	0	0	0	0	1 007	0	0	0	0	1 007	101
budynki gospodarstw rolnych	[m ²]	6 465	2 160	4 849	5 893	2 346	2 192	2 654	6 239	8 835	2 526	44 159	4 416
budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	[m ²]	0	0	0	0	0	0	0	288	0	452	740	74
pozostałe budynki niemieszkalne, gdzie indziej niewymienione	[m ²]	0	0	0	0	0	0	0	0	24	172	196	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z zestawieniem w ostatnich latach wśród budynków niemieszkalnych do użytkowania oddawane są przede wszystkim nowe budynki gospodarstw rolnych, przemysłowe oraz handlowo-usługowe. W ostatnich latach na terenie gminy nie powstał żaden budynek mieszkalny nie przystosowany do stałego zamieszkania (letniskowy), budynek zbiorowego zamieszkania, biurowy, łączności, dworców i terminali, muzeów i bibliotek oraz szpitali i zakładów opieki medycznej. Oznaczać to może z jednej strony brak zapotrzebowania na powierzchnie użytkowe danych funkcji, z drugiej zaś może skutkować niedostateczną liczbą istniejących obiektów.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę formułuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę oraz szacuje się chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej i chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę. Zarówno zapotrzebowanie, jak i chłonność wyraża się w powierzchni użytkowej zabudowy w podziale na funkcje zabudowy.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową

W roku 2014 liczba mieszkańców Gminy Przasnysz wynosiła 7366 osób. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w tym samym roku wyniosła 24,0 m², co jest wartością niższą od średniej krajowej (26,7 m²), wojewódzkiej (29,1 m²) i powiatowej (24,2 m²). Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie Przasnysz wg danych GUS wyniosła 92,5 m², co jest wartością wyższą od średniej krajowej (73,4 m²), wojewódzkiej (71,7 m²) i powiatowej (81,5 m²).

Wynika to z charakterystyki istniejącej zabudowy. Zabudowę mieszkaniową w gminie stanowią wolnostojące budynki jednorodzinne, brak jest budynków mieszkalnych wielorodzinnych. Większość budynków ma dość wysoką powierzchnię zabudowy (domy wiejskie), ale mieszkają w nich całe, wielopokoleniowe rodziny.

Należy jednak zaznaczyć, iż średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na mieszkańca w Polsce należy do najniższych w Europie – w Niemczech jest ona ok. 2 razy większa. Według danych Eurostatu w Polsce aż 41,2 proc. osób mieszka w nieruchomości, którą według standardów europejskich należałoby uznać za przeludnioną. W oszacowanym przez Europejski

Urząd Statystyczny rankingu przeciętnego wskaźnika przeludnienia dla 31 krajów Polska zajmuje 29. miejsce³.

Statystyczna powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego mieszkańca stale rośnie. Związane jest to z bogaceniem się społeczeństwa oraz ze zmianą trybu życia, odchodzi się od wielopokoleniowych gospodarstw domowych. Analiza danych statystycznych za lata 2004-2014 wskazuje, że średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę nieustannie rośnie. W badanych latach średni wzrost wynosił ok. 0,69% w stosunku do roku poprzedniego. W związku z powyższym przyjęto założenie, że obecny trend nie ulegnie zmianie i do 2045 roku średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wzrośnie.

Oszacowano, że przy zachowaniu obecnych trendów w 2045 roku w gminie Przasnysz średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę wyniesie 29,7 m², co będzie wartością niższą niż średnia dla powiatu przasnyskiego (34,0 m²). Dla potrzeb wyliczenia zapotrzebowania na zabudowę przyjęto, że do roku 2045 średnia powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę osiągnie większy wzrost (w skutek bogacenia się społeczeństwa, odejścia od pracy w gospodarstwach rolnych) niż to wynika z analizy trendu dla gminy w ostatnich latach i osiągnie poziom prognozowanej średniej dla powiatu przasnyskiego tj. 34,0 m².

Obecna powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej, przy liczbie mieszkańców 7366, wynosi 176 881 m². Do roku 2045 przewiduje się wzrost liczby mieszkańców do 8033 osób (przy oparciu o dotychczas występujące czynniki ekonomiczno-społeczne). W odniesieniu do prognozowanej liczby ludności w 2045 r. powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej powinna wzrosnąć do 273 122 m². Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową, czyli różnica pomiędzy istniejącą, a szacowaną powierzchnią użytkową wynosi 96 241 m². Przyjmując ustawowy wskaźnik niepewności procesów rozwojowych (30%) szacuje się, iż zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową wyniesie 125 113,3 m².

Dane statystyczne odnoszące się do powierzchni i liczby mieszkań zawierają w sobie wszystkie rodzaje zabudowy mieszkaniowej (jednorodzinna, zagrodowa, wielorodzinna). W związku z tym wyliczone zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową dotyczy wszystkich jej rodzajów. Na zasadność takiego założenia wpływa charakter zabudowy na obszarze gminy Przasnysz, gdzie występuje wymieszanie funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej. Ponadto, wyliczenia zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową odnoszą się do budynków mieszkalnych, bez uwzględniania budynków im towarzyszących, zatem rozróżnienie zapotrzebowania na zabudowę mieszkalną jednorodzinną i zabudowę zagrodową

³ Eurostat Statistics Explained – Dane statystyczne dotyczące mieszkalnictwa; http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Housing_statistics/pl

nie wpłynie na ostateczny wynik bilansu. Ponadto, według danych GUS w gminie Przasnysz od 2004 roku nie powstał ani jeden budynek mieszkalny o dwóch i więcej mieszkaniach, w związku z czym nie określa się zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową wielorodzinną.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową komercyjną

Standardy projektowe nie określają maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę usługową (komercyjną). Wskaźniki urbanistyczne nie pozwalają określić maksymalnego zapotrzebowania. Ilość usług uzależniona jest od uwarunkowań lokalnych, w tym od potrzeb mieszkańców i polityki rozwoju gminy, a także od dostępności komunikacyjnej – duże obiekty usługowe koncentrują się zwykle w miejscach dobrze skomunikowanych (węzłach komunikacyjnych).

Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy o funkcji usługowej (komercyjnej) zostało wyznaczone proporcjonalnie do powierzchni użytkowej budynków o funkcji usługowej oddanych do użytkowania w latach 2005-2014, przy uwzględnieniu tendencji występujących w ostatnich latach oraz niepewności procesów rozwojowych zgodnie z art. 10 ust. 7 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Do obliczenia zapotrzebowania na zabudowę usługową (komercyjną) wykorzystaną łączną powierzchnię użytkową nowych i rozbudowywanych budynków usługowych w latach 2005-2014. Do grupy tej zaliczone zostały budynki hoteli, handlowo-usługowe, ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki kultury fizycznej. Łączna powierzchnia użytkowa wymienionych budynków oddanych do użytkowania w latach 2005-2014 wyniosła 5 120 m², czyli średnio 512 m² rocznie. Przyjęto, że docelowy wzrost zapotrzebowania na powierzchnię użytkową zabudowy usługowej (komercyjnej) do 2045 roku będzie proporcjonalny do oddanej do użytkowania powierzchni użytkowej nowych i rozbudowywanych budynków usługowych w minionych latach. Szacunkowe zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową o funkcji usług komercyjnych zgodnie z przyjętymi założeniami wyniesie 15 360 m². Przyjmując ustawowy wskaźnik niepewności procesów rozwojowych (30%), szacuje się, iż maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową wyniesie 19 968 m² powierzchni użytkowej.

Jednakże powyższa wartość została oszacowana na podstawie analizy trendów obowiązujących w poprzednich latach. Nie wzięto pod uwagę czynników, które dopiero wystąpią oraz polityki prowadzonej w tym zakresie przez władze gminy.

Na terenie gminy Przasnysz funkcjonuje Przasnyska Strefa Gospodarcza w Sierakowie, która oferuje tereny do zainwestowania na cele produkcyjno-usługowe. Rozwijająca się strefa

gospodarcza jest bodźcem do rozwoju przedsiębiorczości, tworzenia nowych terenów usługowych związanych z obsługą produkcji, a tym samym powstawania nowych miejsc pracy. Ponadto, w miarę zagospodarowywania terenów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na cele mieszkaniowe, naturalnym zjawiskiem będzie powstawanie obiektów usługowych towarzyszącym nowopowstającej zabudowie.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że realne zapotrzebowanie na zabudowę usługową w gminie Przasnysz w perspektywie do 2045 roku będzie zdecydowanie wyższe niż oszacowane na podstawie analizy trendów panujących w latach poprzednich, dlatego skorygowano wartość zapotrzebowania na zabudowę usługową i ustalono jego wartość na 600 000 m² powierzchni użytkowej.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową publiczną

Do zabudowy usługowej publicznej zaliczane są różnego rodzaju obiekty związane m.in. z oświatą, nauką, kulturą, opieką zdrowotną, kultem religijnym, administracją i inne. Standardy projektowe nie określają maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę usługową tego typu. Wskaźniki urbanistyczne pozwalają jednak określić szacunkowe zapotrzebowanie na niektóre z rodzajów usług publicznych.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na usługi oświaty oraz usługi zdrowia określono na podstawie wskaźników urbanistycznych przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 15. Wskaźniki urbanistyczne oraz zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową publiczną (oświata i ochrona zdrowia).

Rodzaj placówki	Wskaźniki urbanistyczne (wartości wg „Standardy urbanistyczne dla terenów mieszkaniowych – wybrane zagadnienia” dr hab. inż. arch. Grażyna Dąbrowska – Milewska, Politechnika Białostocka)	Zapotrzebowanie
szkoły podstawowe	4 miejsca na 2 500 m ² całkowitej powierzchni mieszkań	546 miejsc
przedszkola	1 miejsce na 2 500 m ² całkowitej powierzchni mieszkań	137 miejsc
żłobki	60 miejsc na 20 000 mieszkańców	24 miejsca
podstawowa opieka zdrowotna	5m ² powierzchni użytkowej dla pomieszczeń POZ, powyżej 2500 m ² całkowitej powierzchni mieszkań, na każde kolejne 2500 m ²	990 m ² powierzchni użytkowej na pomieszczenia POZ

Oszacowano, że w 2045 roku powierzchnia użytkowa mieszkań powinna wynosić 273 122 m², czyli zakładając stosunek powierzchni użytkowej do powierzchni całkowitej

wynoszący 0,8, należy stwierdzić, że wartość ta odpowiada powierzchni całkowitej budynków mieszkalnych równej 341 402,5 m².

Przy wykorzystaniu wskaźników zawartych w powyższej tabeli, zgodnie z prognozowaną liczbą ludności oraz powierzchnią mieszkań w 2045 roku, minimalna liczba miejsc w szkołach podstawowych powinna wynosić łącznie 546 miejsc, natomiast w przedszkolach 137 miejsc.

Według danych GUS w 2014 roku w gminie Przasnysz działało 5 szkół podstawowych (389 uczniów), 3 gimnazja (158 uczniów) i 9 przedszkoli (78 dzieci). W gminie Przasnysz aktualnie nie znajduje się żaden żłobek. Zgodnie z reformą systemu edukacji z roku 2017 polegającą na zmianie ustroju szkolnego (likwidacja gimnazjów, zwiększenie liczby lat nauki w szkołach podstawowych) w gminie Przasnysz przestanie działać gimnazjum jako odrębna jednostka edukacyjna. Dotychczasowe klasy gimnazjalne będą realizowane w istniejących szkołach podstawowych. Budynki gimnazjów nie zmienią swojego przeznaczenia, będą użytkowane w ramach szkół podstawowych. W związku z tym liczba dostępnych miejsc w szkołach nie zmieni się. Dodatkowo cykl ośmioletniej edukacji podstawowej będzie o rok krótszy niż do tej pory obowiązujący cykl składający się z sześciu lat szkoły podstawowej i 3 lat gimnazjum. Pozwoli to na zmniejszenie liczby osób w oddziałach szkolonych oraz wygodniejsze korzystanie z infrastruktury szkolnej.

Z porównania docelowego zapotrzebowania na miejsca w szkołach podstawowych (546) z liczbą miejsc istniejących (547) wynika, że w perspektywie do roku 2045 roku nie wystąpi zapotrzebowanie na miejsca w szkołach podstawowych.

Porównując aktualną liczbę miejsc w przedszkolach (78) z ich docelowym zapotrzebowaniem (137), należy stwierdzić iż do 2045 roku będzie trzeba zapewnić 59 miejsc dla dzieci w przedszkolach na terenie gminy Przasnysz. Wartość ta przekłada się (przyjmując, zgodnie z „Podręcznikiem projektowania architektoniczno-budowlanego” P. Neuferta, 1,5-3,0 m² powierzchni użytkowej pomieszczeń przedszkola na jedno dziecko oraz dodatkowe powierzchnie na szafki, regały i stoliki) na około 200 m² potrzebnej powierzchni użytkowej przedszkoli.

Zapotrzebowanie w zakresie usług publicznych występuje również w przypadku żłobków, które stanowią znaczne udogodnienie dla osób zakładających rodziny. Placówki takie powinny być łatwo dostępne, lokalizowane w pobliżu miejsc zamieszkania. Spodziewany wzrost powierzchni funkcji mieszkaniowej będzie wiązać się ze wzrostem zapotrzebowania na żłobki. Aktualnie w gminie Przasnysz nie istnieje żaden żłobek, w związku z tym zgodnie ze wskaźnikami urbanistycznymi w perspektywie do 2045 roku istnieje zapotrzebowanie na 24 miejsca

w żłobkach. Przyjęto, zgodnie z „Podręcznikiem projektowania architektoniczno-budowlanego” P. Neuferta, 2-3 m² powierzchni pomieszczeń żłobka na 1 dziecko oraz dodatkową powierzchnię na stół do przewijania, kojec do raczkowania, szafki, regały na zabawki, stoliki i krzeselka dzieciinne. Zgodnie z tym założeniem przyjęto, że w gminie Przasnysz istnieje zapotrzebowanie na około 100 m² powierzchni użytkowej żłobków.

W zakresie usług zdrowia, minimalna powierzchnia użytkowa przeznaczona dla pomieszczeń POZ, zgodnie ze wskaźnikami urbanistycznymi, w 2045 r. powinna wynosić minimum 990 m², podczas gdy obecnie w gminie brak jest przychodni zdrowia. W związku z powyższym maksymalne zapotrzebowanie na nowe budynki opieki zdrowotnej wyniesie 990 m².

W przypadku pozostałych usług publicznych wskaźniki urbanistyczne nie pozwalają na określenie przyszłych potrzeb mieszkańców. Na podstawie przeprowadzonych analiz nie przewiduje się zwiększania zapotrzebowania na powierzchnię użytkową usług publicznych z zakresu administracji oraz kultu religijnego. Powstawanie nowych obiektów nie miałoby ekonomicznego uzasadnienia, gdyż istniejące placówki są w stanie obsłużyć większą liczbę mieszkańców.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną

Standardy projektowe nie określają maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę produkcyjną. Ilość terenów przeznaczonych pod tę zabudowę nie wiąże się bezpośrednio z liczbą mieszkańców. Wpływ na rozwój funkcji produkcyjnej ma m.in. polityka gminy, dostępność komunikacyjna, atrakcyjność gminy, co może zachęcić inwestorów do lokowania w danym miejscu swoich przedsiębiorstw.

Do obliczenia zapotrzebowania na zabudowę produkcyjną wykorzystano łączną powierzchnię użytkową nowych i rozbudowywanych budynków o tej funkcji w latach 2005-2014. Do grupy tej zaliczone zostały budynki przemysłowe oraz zbiorniki, silosy i budynki magazynowe. Łączna powierzchnia użytkowa wymienionych budynków oddanych do użytkowania w latach 2005-2014 wyniosła 4 235 m², czyli średnio około 423,5 m² rocznie. Przyjęto, że docelowy wzrost zapotrzebowania na powierzchnię użytkową zabudowy produkcyjnej do 2045 roku będzie proporcjonalny do oddanej do użytkowania powierzchni użytkowej nowych i rozbudowywanych budynków produkcyjnych w latach minionych.

Szacunkowe zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy o funkcji produkcyjnej, zgodnie z przyjętymi założeniami wyniesie 12 705 m². Przyjmując ustawowy

wskaźnik niepewności procesów rozwojowych (30%), szacuje się, iż maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną wyniesie 16 516,5 m² powierzchni użytkowej.

Jednakże powyższa wartość została oszacowana na podstawie analizy trendów obowiązujących w poprzednich latach. Nie wzięto pod uwagę czynników, które dopiero wystąpią oraz polityki prowadzonej w tym zakresie przez władze gminy.

Na terenie gminy Przasnysz funkcjonuje Przasnyska Strefa Gospodarcza w Sierakowie zajmująca obszar o powierzchni 306 ha. W skład Strefy wchodzi lotnisko o powierzchni 107 ha, Specjalna Strefa Ekonomiczna – podstrefa Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej o powierzchni 55 ha, oraz ponad 100 działek o powierzchni od 30 arów do 8 ha, przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod działalność produkcyjną, usługową, handlową⁴. Z zapisów planów miejscowych wynika, że tereny te zajmują 95% maksymalnej powierzchni użytkowej przewidzianej w obowiązujących planach miejscowych do celów produkcyjno-usługowych. W związku z powyższym widoczna jest potrzeba lokalizacji terenów inwestycyjnych o przeznaczeniu produkcyjnym, dla lokalnych przedsiębiorców, gdyż Przasnyska Strefa Gospodarcza ma na celu przyciągnięcie inwestorów z dużym kapitałem, których działalność wpłynie znacząco na lokalny rynek pracy.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że realne zapotrzebowanie na zabudowę produkcyjną w gminie Przasnysz w perspektywie do 2045 roku będzie zdecydowanie wyższe niż oszacowane na podstawie analizy trendów panujących w latach poprzednich, dlatego skorygowano wartość zapotrzebowania na zabudowę produkcyjną i ustalono jego wartość na 1 200 000 m² powierzchni użytkowej.

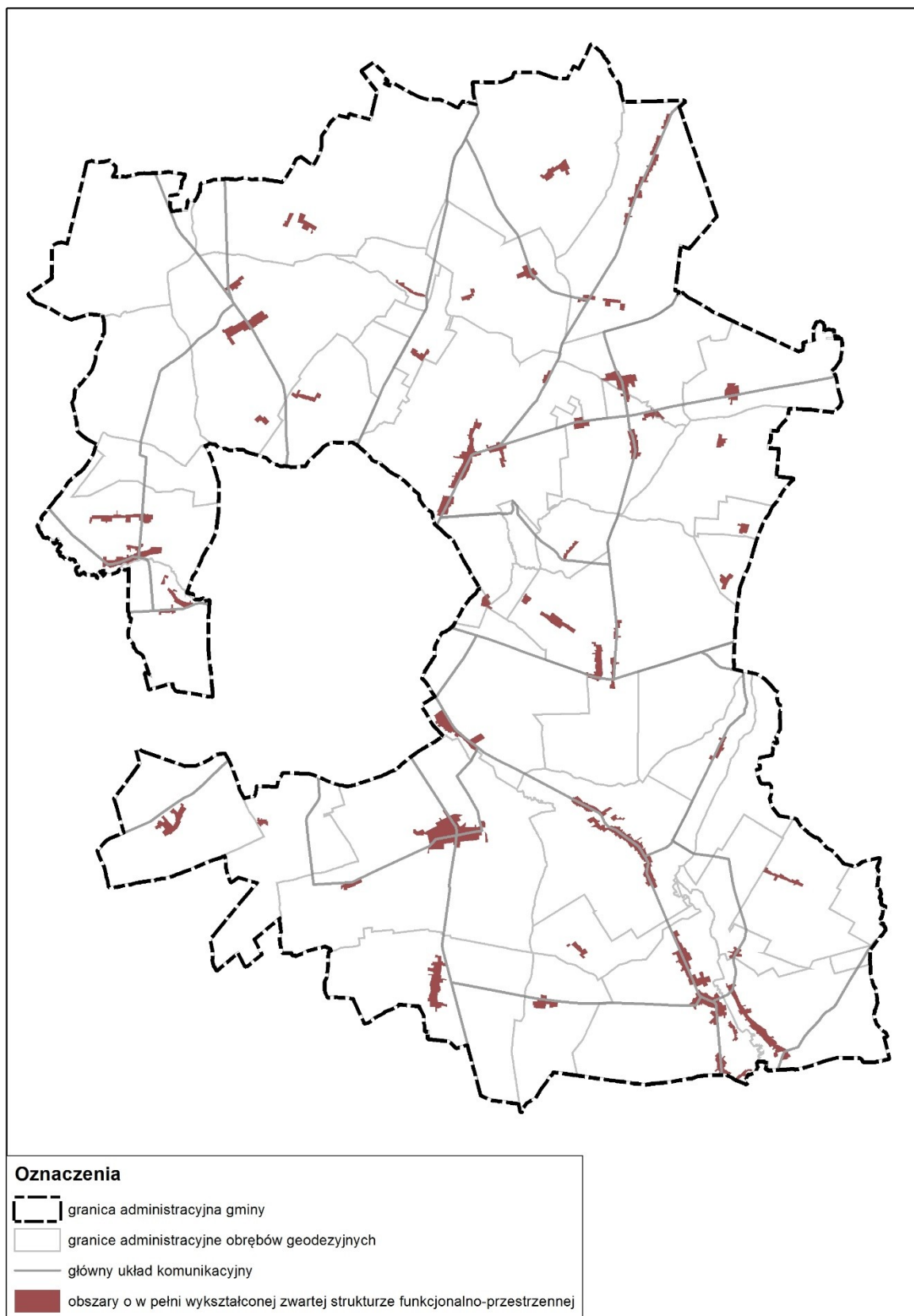
Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej

⁴ Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023

Na potrzeby wyliczenia chłonności na terenie gminy wyznaczono obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, które zidentyfikowano w 34 obrębach geodezyjnych.

Jako obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wskazano te tereny, na których występowało zgrupowanie nie mniej niż 5 budynków o funkcji mieszkaniowej, pomiędzy którymi największa odległość sąsiadujących ze sobą budynków nie przekraczała 100 m. Na terenie gminy występują obręby geodezyjne, w których nie udało się wyznaczyć obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Większość miejscowości ma charakter typowych ulicówek o zabudowie skupionej wzdłuż głównej drogi przebiegającej przez miejscowość. Występują także takie, gdzie nie na całej długości wsi zabudowa jest zwarta, w ramach jednej miejscowości występują długie przerwy w zabudowie po obu stronach drogi, a zwarta zabudowa jest kontynuowana dopiero po kilkuset metrach. W związku z powyższym na potrzeby opracowania potraktowano poszczególne, rozdzielone części miejscowości jako odrębne obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Schemat 10. Wyznaczone obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Źródło: Opracowanie własne.

Następnym etapem wyliczenia chłonności było znalezienie terenów znajdujących się w tych obszarach, aktualnie będących niezabudowanymi oraz możliwymi do zabudowania w przyszłości. Jako możliwość zabudowania rozumiano przeznaczenie tego terenu w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pozwalające na ich zabudowę. Tereny przeanalizowano pod kątem ich kształtu i powierzchni. Działki o zbyt małej powierzchni oraz kształcie uniemożliwiającym zlokalizowanie budynku zostały odrzucone z dalszych analiz.

Chłonność na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej liczono posługując się średnią powierzchnią działki na tych terenach, tj. 2000 m² oraz średnią powierzchnią budynku mieszkalnego na terenie gminy Przasnysz, tj. 92,5 m². Pomimo położenia owych terenów w granicach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, nie zastosowano do wyliczenia chłonności wskaźników zwartych w ustaleniach tych planów. Wynika to z tego, że stosując wskaźniki zagospodarowania działki tj. maksymalną intensywność zabudowy, maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy, minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej wylicza się maksymalną chłonność danego terenu, w którą wliczane są wszystkie budynki, zarówno mieszkalne jak i gospodarcze i garażowe. Ponadto, zabudowa dotychczas realizowana na podstawie wskaźników ustalonych w planach miejscowych nie wykorzystuje ich w pełni i dlatego posłużono się takimi założeniami, które pozwolą na realizowanie zabudowy charakterem zbliżonej do tej istniejącej na terenie gminy.

Z działek wyodrębniono te, które ze względu na swoją powierzchnię stanowią gotowe do zabudowania działki budowlane, bez potrzeby i konieczności ich podziału. Następnie uwzględniając średnią powierzchnię działki na obszarze o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, tj. 2000 m² dokonano podziału pozostałych działek. W wyniku powyższych działań otrzymano liczbę działek stanowiących osobne działki budowlane oraz liczbę działek możliwych do wydzielenia z pozostałych terenów niezabudowanych. Założono, że na jednej działce powstanie jeden budynek mieszkalny o powierzchni użytkowej równej średniej powierzchni budynku mieszkalnego na terenie gminy, tj. 92,5 m².

W związku z tym, że część terenów, dla których liczono chłonność położona jest na terenach przeznaczonych w planach miejscowych pod funkcje mieszkaniowo-usługowe, część na terenach przeznaczonych pod zabudowę zagrodową, dla której dopuszczona jest realizacja zabudowy usługowej, uznano za zasadne zastosowanie założenia, że funkcja usługowa będzie rozwijana proporcjonalnie do stanu istniejącego. Na terenach o w pełni wykształconej zwartej

strukturze funkcjonalno-przestrzennej udział budynków usługowych w ogólnej liczbie budynków (bez uwzględniania budynków towarzyszących budynkom o funkcji podstawowej) wynosi 2%.

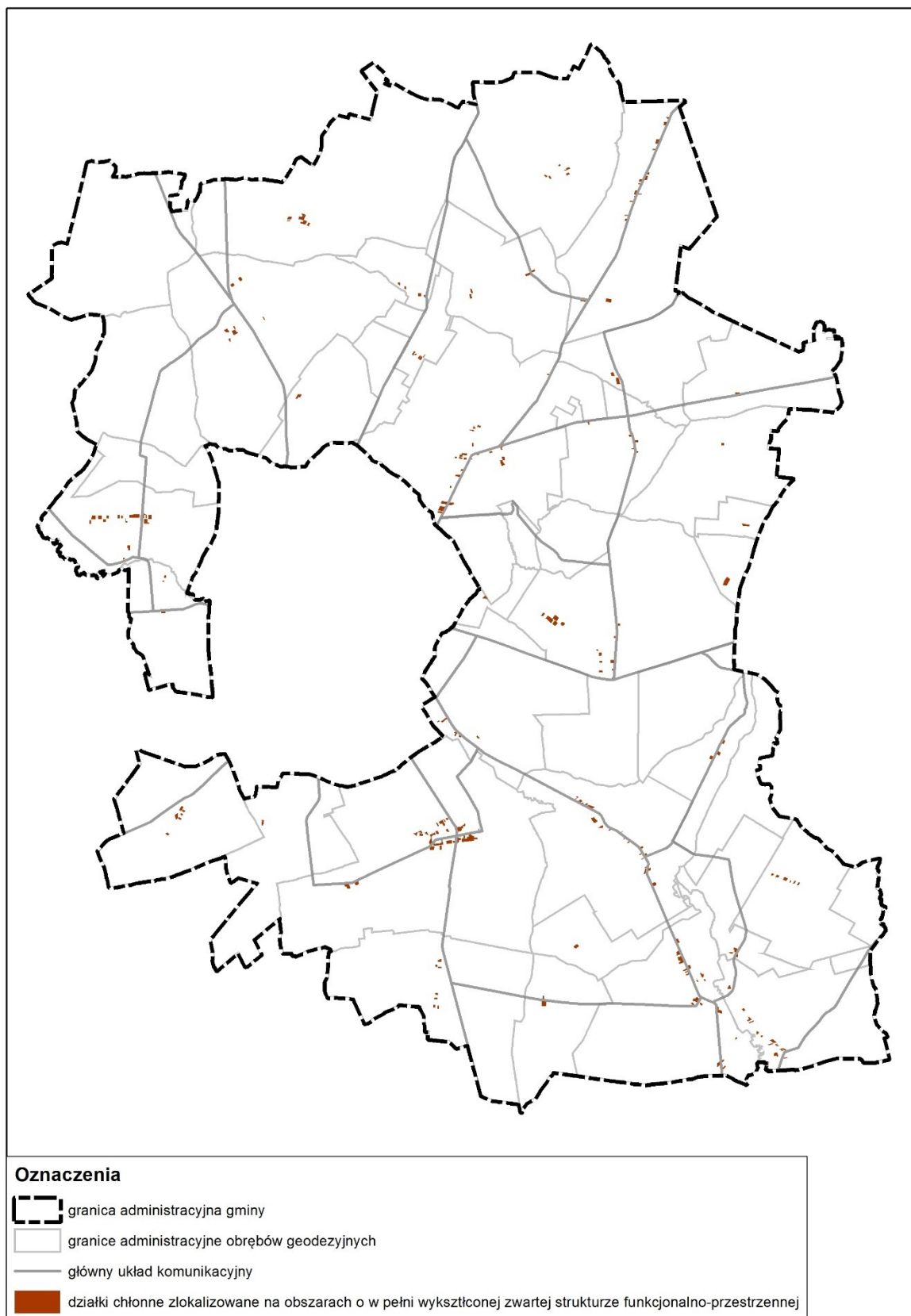
W związku z powyższym, 2% ogólnej chłonności terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wyrażonej w powierzchni użytkowej odnosi się do funkcji usługowej, a pozostałe 98 % do funkcji mieszkaniowej.

W przypadku, gdy teren o potencjalnej chłonności położony był na terenie przeznaczonym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod funkcje usługowe, jego chłonność liczone na podstawie wskaźników ustalonych w planie miejscowym. Do obliczeń chłonności przyjęto, że w przypadku kiedy plan ma kilka różnych wskaźników umożliwiających wyliczenie chłonności, priorytetowa jest wartość wskaźnika intensywności zabudowy. W przypadku, gdy wskaźnik ten jest nieokreślony użyto wartości wskaźnika maksymalnej powierzchni zabudowy. W przypadku, gdy ten wskaźnik również nie został określony użyto wartości minimalnej powierzchni biologicznie czynnej. Uwzględniono zachowanie powierzchni niezbędnej do komunikacji wewnętrznej. Przyjęto wartość 15% powierzchni terenu na komunikację. W ten sposób otrzymano szacunkową wartość maksymalnej możliwej powierzchni zabudowy (powierzchnia terenu pomniejszona o powierzchnię biologicznie czynną oraz powierzchnię terenu przeznaczoną na komunikację).

Na podstawie tak użytych wskaźników obliczono powierzchnię zabudowy przy założeniu, że zostaną one wykorzystane w 50%.

Powierzchnię zabudowy pomnożono przez maksymalną liczbę kondygnacji lub w przypadku jej nie określenia w tekście planu, przez liczbę kondygnacji możliwą do zbudowania przy zachowaniu określonej w metrach maksymalnej wysokości budynku. W ten sposób obliczono całkowitą powierzchnię zabudowy. W celu uzyskania powierzchni użytkowej zabudowy przyjęto wskaźnik określający ją jako 0,8 powierzchni całkowitej.

Schemat 11. Działki chłonne zlokalizowane w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 16. Chłonność terenów położonych w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach poszczególnych jednostek osadniczych.

Numer obrębu	Nazwa obrębu	Powierzchnia obszaru o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej [m ²]	Powierzchnia działek zabudowanych [m ²]	Powierzchnia działek wolnych od zabudowy [m ²]	Nazwa miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	Data uchwalenia mpzp	Przeznaczenie terenu	Powierzchnia terenu [m ²]	Liczba działek stanowiących gotowe działki budowlane, bez konieczności podziału	Powierzchnia terenu pozostała do podziału na działki budowlane [m ²]	Liczba działek możliwych do wydzielenia	Łączna liczba działek możliwa do wydzielenia z terenu o danym przeznaczeniu [m ²]	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]
01	Bartniki	317253,6	258711,3	58542,3	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MN/U	6944,9	4	3604,6	2,0	6,0	555,0
					MR/MN/U		15692,5	5	10030,0	5,0	10,0	925,0	
					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obręb, Sierakowo, Szla, Wielodrzó, Zakocie	2008	MNU	22014,7	2	19947,9	10,0	12,0	1110,0
02	Bogate	431930,6	373544,8	58385,8	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz, część wsi Bartniki	2012	MN/U	5210,1	3	2896,9	1,0	4,0	370,0
					RM		8680,1	2	5362,6	4,0	6,0	555,0	
					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obręb, Sierakowo, Szla, Wielodrzó, Zakocie	2003	MN/U	4935,0	3	1902,1	1,0	4,0	370,0
05	Dobrzankowo	308893,7	267478,5	41415,3	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MR/MN/U	10117,8	2	8140,1	4,0	6,0	555,0
					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obręb, Sierakowo, Szla, Wielodrzó, Zakocie		2008	RM	7330,1	1	6569,6	5,0	6,0
07	Fijałkowo	36051,8	24745,4	11306,4	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obręb, Sierakowo, Szla, Wielodrzó, Zakocie	2008	RM	7095,9	2	3093,8	2,0	4,0	370,0
08	Frankowo	26622,8	22527,2	4095,5	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obręb, Sierakowo, Szla, Wielodrzó, Zakocie	2008	RM	4095,5	0	4095,5	2,0	2,0	185,0
11	Góry Karwackie	24333,8	24333,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
09	Gostkowo	171660,2	158127,2	13533,0	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MN/U	6990,6	3	2348,7	1,0	4,0	370,0
12	Grabowo	155071,5	146022,8	9048,8	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MR/MN/U	7449,9	5	0,0	0,0	5,0	462,5
					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Grabowo i Stara Krępa	2009	RM	1598,8	2	0,0	0,0	2,0	185,0

15	Helenowo Stare	27904,9	19186,1	8718,9	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obrąb, Sierakowo, Szła, Wielodróz, Zakocie	2008	RM	5319,1	1	4784,6	3,0	4,0	370,0
17	Karwacz	242820,5	196506,5	46314,0	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MR/MN/U	7079,2	4	2511,9	1,0	5,0	462,5
					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obrąb, Sierakowo, Szła, Wielodróz, Zakocie	2008	MNU	2726,6	2	0,0	0,0	2,0	185,0
					RM		3834,9	1	3834,9	2,0	3,0	277,5	
					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Karwacz, Wyrąb Karwacki, Frankowo	2009	MU	25962,1	0	25962,1	14,0	14,0	1295,0
RM	2468,2	1	951,6	1,0	2,0		185,0						
20	Klewki	76955,4	71256,9	5698,5	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MN/U	2465,7	2	0,0	0,0	2,0	185,0
18	Krępa	136252,6	126398,8	9853,8	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Grabowo i Stara Krępa	2009	RM	9853,8	2	6211,8	3,0	5,0	462,5
22	Leszno	441103,1	332659,0	108444,1	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MN/U	15206,8	4	11196,6	5,0	9,0	832,5
					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obrąb, Sierakowo, Szła, Wielodróz, Zakocie	2008	RM	50846,8	13	32858,9	17,0	30,0	2775,0
					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz - części wsi Leszno	2009	MN/U	1705,7	1	0,0	0,0	1,0	92,5
24	Mchowo	202042,9	181460,3	20582,6	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MR/MN/U	6578,4	2	3419,6	2,0	4,0	370,0
					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Mchowo	2010	RM	8332,2	2	6120,0	3,0	5,0	462,5
27	Obrąb	264283,2	211576,6	52706,6	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obrąb, Sierakowo, Szła, Wielodróz, Zakocie	2008	RM	2115,6	0	2115,6	1,0	1,0	92,5
30	Osówiec Szlachecki	70231,9	60682,4	9549,5	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MR/MN/U	7662,9	3	2980,1	1,0	4,0	370,0
33	Sierakowo	132745,0	121144,8	11600,2	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MN/U	5407,4	1	4435,9	2,0	3,0	277,5
					MR/MN/U		4415,8	3	0,0	0,0	3,0	277,5	
					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obrąb, Sierakowo, Szła, Wielodróz, Zakocie	2008	MNU	1777,0	1	0,0	0,0	1,0	92,5
35	Szła	219373,9	173736,6	45637,4	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MR/MN/U	12794,6	2	9410,5	7,0	9,0	832,5

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PRZASNYSZ

					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obręb, Sierakowo, Szla, Wielodróz, Zakocie	2008	MNU	848,0	0	848,0	1,0	1,0	92,5
							RM	13552,2	4	8826,1	6,0	10,0	925,0
38	Wandolin	4437,4	4437,4	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
					Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MR/MN/U	2890,7	2	0,0	0,0	2,0	185,0
36	Wielodróz	202060,9	173893,5	28167,4	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obręb, Sierakowo, Szla, Wielodróz, Zakocie	2008	RM	9185,0	5	2581,9	1,0	6,0	555,0
39	Wygoda	36177,5	28075,7	8101,8	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz - wsi Wygoda	2009	RM	8101,8	8	0,0	0,0	8,0	740,0
21	Zakocie	33242,6	25540,1	7702,5	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obręb, Sierakowo, Szla, Wielodróz, Zakocie	2008	RM	7702,5	5	989,0	1,0	6,0	555,0
SUMA												21090,0	
zabudowa mieszkaniowa												98,00%	20668,2
zabudowa usługowa												2,00%	421,8

Tabela 17. Chłonność terenów położonych w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach poszczególnych jednostek osadniczych i przeznaczonych w planach miejscowych pod funkcje usługowe.

Numer obrębu	Nazwa obrębu	Powierzchnia obszaru o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej [m ²]	Powierzchnia działek zabudowanych [m ²]	Powierzchnia działek wolnych od zabudowy [m ²]	Nazwa miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	Data uchwalenia mpzp	Przeznaczenie terenu	Powierzchnia terenu [m ²]	Maksymalna intensywność zabudowy	Maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy	Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	Maksymalna liczba kondygnacji	Powierzchnia zabudowy [m ²]	Powierzchnia całkowita zabudowy [m ²]	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]
05	Dobrzankowo	308893,7	267478,5	41415,3	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	UR	1534,9			50	1	268,6	268,6	214,9
SUMA														214,9	

Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w poprzednim rozdziale

Obecnie w gminie Przasnysz obowiązuje 14 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obliczenie ich chłonności w pierwszej kolejności obejmowało wyodrębnienie działek, które nie zostały jeszcze zagospodarowane, a następnie wyłączenie terenów, których chłonność już została wyliczona w ramach chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Wyliczenia chłonności dokonano podobnie jak w przypadku obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Dla zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej posłużono się średnią powierzchnią działki budowlanej, tj. 2000 m² oraz średnią powierzchnią budynku mieszkalnego w gminie, tj. 92,5 m², a dla zabudowy usług publicznych, usług komercyjnych oraz produkcyjnej skorzystano ze wskaźników zabudowy ustalonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Chłonności zabudowy mieszkaniowej nie wyliczano ze wskaźników, z uwagi na to, że powstająca zabudowa w gminie Przasnysz odbiega charakterem od tej dopuszczanej ustaleniami planów miejscowych, głównie dlatego, że wskaźniki te odnoszą się do wszystkich budynków możliwych do zlokalizowania na działce budowlanej, a nie tylko do budynków mieszkalnych. W związku z powyższym, poczyniono takie założenia, które uwzględnią powstanie zabudowy o formie typowej dla gminnej zabudowy mieszkalnej. Tak samo jak w przypadku obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wyodrębniono działki, które już stanowią gotowe do zainwestowania działki budowlane. Następnie uwzględniając średnią powierzchnię działki na obszarze o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, tj. 2000 m² dokonano podziału pozostałych działek. W wyniku powyższych działań otrzymano liczbę działek stanowiących osobne działki budowlane oraz liczbę działek możliwych do wydzielenia z pozostałych terenów niezabudowanych. Założono, że na jednej działce powstanie jeden budynek mieszkalny o powierzchni użytkowej równej średniej powierzchni budynku mieszkalnego na terenie gminy, tj. 92,5 m².

Podczas wyliczania chłonności dla terenów o przeznaczeniu mieszkaniowo-usługowym oraz zagrodowym, które dopuszczają realizację budynków o funkcji usługowej, uznano, za zasadne zastosowanie założenia, że funkcja usługowa będzie rozwijana proporcjonalnie do stanu istniejącego. Na terenie gminy budynki usługowe w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych i usługowych stanowią 2%.

W związku z powyższym, 2% ogólnej chłonności obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę mieszkaniowo-usługową i zagrodową, wyrażonej w powierzchni użytkowej odnosi się do funkcji usługowej, a pozostałe 98% do funkcji mieszkaniowej.

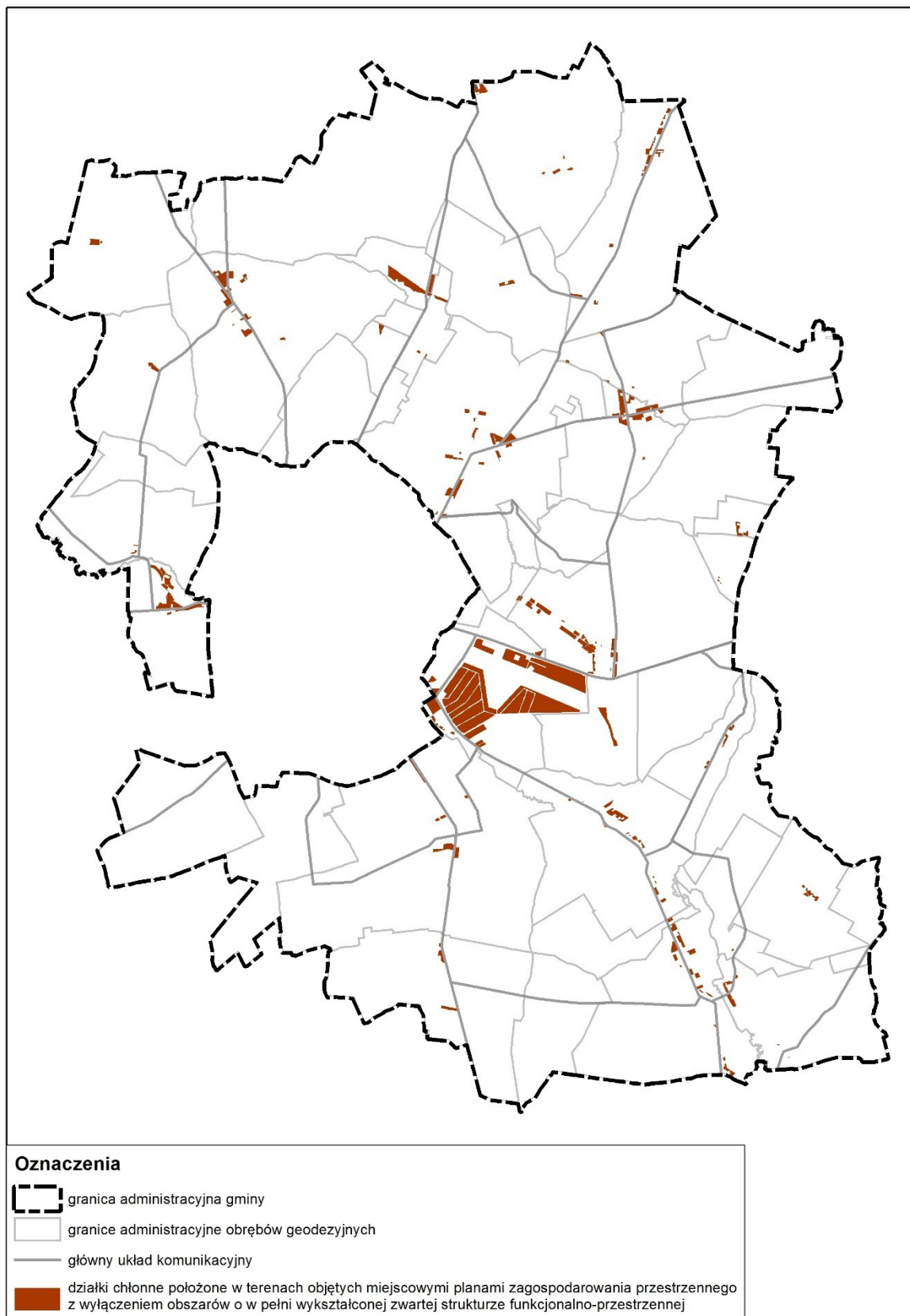
Dla wyznaczonych działek leżących na obszarach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego i przeznaczonych pod funkcje usługowe i produkcyjne sprawdzono na jakich zasadach plany dopuszczają ich zagospodarowanie, jakie określają wskaźniki urbanistyczne.

Kolejnym krokiem było wyznaczenie powierzchni całkowitej przyszłej zabudowy na obecnie pustych działkach możliwych do zabudowania w przyszłości. W tym celu posłużono się wskaźnikami urbanistycznymi określonymi w poszczególnych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Do obliczeń chłonności przyjęto, że w przypadku kiedy plan ma kilka różnych wskaźników umożliwiających wyliczenie chłonności, priorytetowa jest wartość wskaźnika intensywności zabudowy. W przypadku, gdy wskaźnik ten jest nieokreślony użyto wartości wskaźnika maksymalnej powierzchni zabudowy. W przypadku, gdy ten wskaźnik również nie został określony użyto wartości minimalnej powierzchni biologicznie czynnej. Uwzględniono zachowanie powierzchni niezbędnej do komunikacji wewnętrznej. Przyjęto wartość 15% powierzchni terenu na komunikację. W ten sposób otrzymano szacunkową wartość maksymalnej możliwej powierzchni zabudowy (powierzchnia terenu pomniejszona o powierzchnię biologicznie czynną oraz powierzchnię terenu przeznaczoną na komunikację). W przypadku, gdy plan nie określa żadnego z tych wskaźników urbanistycznych dla danego terenu założono ich wartości na podstawie zabudowy o tej samej funkcji już istniejącej w sąsiedztwie.

Na podstawie tak użytych wskaźników obliczono powierzchnię zabudowy przy założeniu, że zostaną one wykorzystane w 50%.

Powierzchnię zabudowy pomnożono przez maksymalną liczbę kondygnacji lub w przypadku jej nie określenia w tekście planu, przez liczbę kondygnacji możliwą do zbudowania przy zachowaniu określonej w metrach maksymalnej wysokości budynku. W ten sposób obliczono całkowitą powierzchnię zabudowy. W celu uzyskania powierzchni użytkowej zabudowy przyjęto wskaźnik określający ją jako 0,8 powierzchni całkowitej.

Schemat 12. Działki chłonne położone w terenach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego z wyłączeniem obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 18. Chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową, innych niż wymienione w poprzednim rozdziale.

Nazwa miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	Data uchwalenia mpzp	Przeznaczenie terenu	Powierzchnia terenu [m ²]	Liczba działek stanowiących gotowe działki budowlane, bez konieczności podziału	Powierzchnia terenu pozostała do podziału na działki budowlane [m ²]	Liczba działek możliwych do wydzielenia	Łączna liczba działek możliwa do wydzielenia z terenu o danym przeznaczeniu	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	MN	650,3	1	0,0	0,0	1,0	92,5	
		MN/U	163965,6	16	143289,7	72,0	88,0	8140,0	
		MN/U/ML	20603,9	0	20603,9	11,0	11,0	1017,5	
		MN/UR	6969,1	0	6969,1	4,0	4,0	370,0	
		MN/U	7317,2	0	7317,2	4,0	4,0	370,0	
		MR/MN/U	120896,2	1	119384,9	60,0	61,0	5642,5	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obręb, Sierakowo, Szła, Wielodróz, Zakocie	2008	MNU	299628,5	38	256215,6	129,0	167,0	15447,5	
		RM	331414,9	11	314787,5	158,0	169,0	15632,5	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Karwacz, Wyręb Karwacki, Frankowo	2009	RM	24878,8	0	24878,8	13,0	13,0	1202,5	
		MU	126742,0	0	126742,0	64,0	64,0	5920,0	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Grabowo i Stara Krępa	2009	RM	100621,9	13	85563,3	43,0	56,0	5180,0	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz - wsi Wygoda	2009	RM	4801,4	2	2623,5	2,0	4,0	370,0	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów wsi Zakocie	2009	MNU	25858,4	0	25858,4	13,0	13,0	1202,5	
		RM	16010,6	0	16010,6	9,0	9,0	832,5	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz - dla fragmentów miejscowości Mchowo	2010	MNU	25789,6	0	25789,6	13,0	13,0	1202,5	
		RM	4057,8	0	4057,8	3,0	3,0	277,5	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz, części wsi Bartniki	2012	MN/U	51981,7	12	34537,6	18,0	30,0	2775,0	
		RM	5550,3	0	5550,3	3,0	3,0	277,5	
SUMA								65952,5	
							zabudowa mieszkaniowa	98%	64633,5
							zabudowa usługowa	2%	1319,1

Tabela 19. Chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę usługową i produkcyjną, innych niż wymienione w poprzednim rozdziale.

Nazwa miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	Data uchwalenia mpzp	Przeznaczenie terenu	Powierzchnia terenu [m ²]	Maksymalna intensywność zabudowy	Maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy	Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	Maksymalna liczba kondygnacji	Powierzchnia zabudowy [m ²]	Powierzchnia całkowita zabudowy [m ²]	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	Chłonność funkcji usługowej komercyjnej [m ²]	Chłonność funkcji usługowej publicznej [m ²]	Chłonność funkcji produkcyjnej [m ²]
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz	2003	KS	11450,9	-	-	50	1	4866,6	4866,6	3893,3	3893,3		
		U	256,5	-	-	70	2	57,7	115,4	92,4	92,4		
		UP	36461,6	-	-	70	2	8203,9	16407,7	13126,2		13126,2	
		UP/MN	4764,3	-	-	70	2	1072,0	2143,9	1715,2		1715,2	
		UR	118471,1	-	-	50	1	50350,2	50350,2	40280,2	40280,2		
		UR/MN	9729,9	-	-	50	1	4135,2	4135,2	3308,2	3308,2		
		UR/P	8713,9	-	-	50	1	3703,4	3703,4	2962,7	2962,7		
		UT	50247,2	-	-	70	2	11305,6	22611,3	18089,0	18089,0		
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Bartniki, Emowo-Bogate, Bogate, Dobrzankowo, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Karwacz, Klewki, Kijewice, Stara Krępa, Leszno, Mchowo, Fijałkowo, Obrąb, Sierakowo, Szła, Wielodróż, Zakocie	2008	P	4897,5	2	-	20	12m	0,0	4897,5	3918,0			3918,0
		UO	10776,8	-	-	30	2	6735,5	13471,0	10776,8		10776,8	
		UR	69345,2	2	-	20	0	0,0	69345,2	55476,2	55476,2		
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentu miejscowości Sierakowo	2008	P/S/U	366140,3	1	-	20	15m	0,0	183070,2	146456,1			146456,1
		P/S/U2-1	1134665,8	1	-	20	15m	0,0	567332,9	453866,3			453866,3
		U	63485,3	1	-	20	15m	0,0	31742,6	25394,1	25394,1		
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Karwacz, Wyrąb Karwacki, Frankowo	2009	U	2140,4	1	-	40	2	0,0	1070,2	856,2	856,2		
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów miejscowości Grabowo i Stara Krępa	2009	P	18189,6	1	-	20	15m	0,0	9094,8	7275,8			7275,8
		UK	17315,1	-	-	70	1	3895,9	3895,9	3116,7		3116,7	
		UO	3456,2	-	-	30	2	2160,1	4320,2	3456,2		3456,2	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz dla fragmentów wsi Zakocie	2009	U	982,2	0,5	-	40	2	0,0	245,6	196,4	196,4		
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz - dla fragmentów miejscowości Mchowo	2010	P	29017,6	1	-	20	15m	0,0	14508,8	11607,0			11607,0
		UO	2608,9	-	-	30	2	1630,6	3261,1	2608,9		2608,9	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz, części wsi Bartniki	2012	P/U	38436,2	0,6	70	30	3	0,0	11530,9	9224,7			9224,7
SUMA											150548,6	34799,9	632348,0

Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy

Tabela 20. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej i chłonnością obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

	maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę w 2045 r.	chłonność obszarów			możliwość zlokalizowania nowej zabudowy
		z ust. 5 pkt. 2 u.o.p.z.p	z ust. 5 pkt. 3 u.o.p.z.p	z ust. 5 pkt. 2 i 3 u.o.p.z.p	
	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]
Zabudowa mieszkaniowa	125113,3	20668,2	64633,5	85301,7	39811,6
Zabudowa usługowa (komercyjna i publiczna)	600990,0	636,7	186667,6	187304,3	413685,7
Zabudowa produkcyjna	1200000,0	0,0	632348,0	632348,0	567652,0

Zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową w zestawieniu z łączną chłonnością obszarów wskazuje, iż maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową jest wyższe niż chłonność obszarów wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy. Zatem w kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz można przewidzieć lokalizację nowej zabudowy mieszkaniowej poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową i produkcyjną w zestawieniu z chłonnością, wskazuje iż maksymalne w skali zapotrzebowanie na nową zabudowę o danych funkcjach także jest wyższe niż chłonność terenów wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy.

W związku z powyższym zgodnie z zapisami art. 10 ust. 5 pkt 4 lit. b ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy w podziale na funkcje zabudowy, przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz terenami objętymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Należy zaznaczyć, iż ze względu na rolniczy charakter gminy, wskazane jest kształtowanie zabudowy na podstawie ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Kształtowanie zwartych jednostek osadniczych o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-

przestrzennej daje możliwość wyposażenia terenów w infrastrukturę, zmniejsza tym samym koszty finansowe, jak i niekorzystną presję na środowisko przyrodnicze rozpraszającej się zabudowy.

6. Określenie możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Realizacja inwestycji z zakresu komunikacji gminnej, infrastruktury technicznej oraz pozostałych zadań własnych gminy przebiegać będzie zgodnie z obowiązującymi przepisami, m.in. w zakresie prawa budowlanego i prawa zamówień publicznych. Sposób realizacji inwestycji infrastrukturalnych określą uchwalone przez Radę Gminy strategie, plany i programy, w tym m.in. „Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023”, która przewiduje realizację inwestycji niezbędnych w związku z rozwojem gminy i zagospodarowaniem nowych terenów budowanych.

Zgodnie ze „Strategią Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023” zakłada się:

- poprawę stanu infrastruktury wodno-ściekowej i ochrony środowiska, w tym m.in. budowę i rozbudowę sieci kanalizacyjnej, budowę kanalizacji wraz z oczyszczalnią ścieków, modernizację stacji uzdatniania wody;
- poprawę stanu technicznego dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy, w tym m.in. budowę i przebudowę sieci dróg gminnych, budowę ścieżek pieszo-rowerowych, budowę parkingów;
- rozwój infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej, w tym m.in. budowę/ przebudowę/ remont boisk sportowych i innych obiektów sportowo-rekreacyjnych, budowę/ przebudowę/ remont świetlic wiejskich i obiektów kulturalnych wraz z otaczającą infrastrukturą, modernizację placówek oświatowych i infrastruktury przyszkolnej.

Gmina Przasnysz może się ubiegać o uzyskanie finansowania inwestycji z budżetu Państwa, programów Rządu RP oraz z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Istnieje także możliwość pozyskania finansowania ze środków unijnej perspektywy 2014-2020 w tym Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014-2020, środków z fundacji zagranicznych w tym Szwajcarskich i Norweskich Instrumentów Finansowych.

Analiza dochodów, wydatków oraz stanu środków pieniężnych na rachunku bankowym budżetu na koniec roku wykazała stabilną, dobrą sytuację finansową gminy.

Tabela 21. Wykaz dochodów i wydatków gminy Przasnysz w latach 2010-2015.

Rok	Dochody [zł]	Wydatki [zł]	Wynik budżetu [zł]	Stan budżetu na koniec roku [zł]
2010	24536216,93	27003164,23	-2466947,30	1621486,14
2011	23059662,67	22010304,60	1049358,07	809494,66
2012	22947502,21	23250914,63	-303412,42	341259,00
2013	21241629,38	19584096,97	1657532,41	3801355,06
2014	24051203,44	23359777,03	691426,41	2680577,15
2015	22903350,43	20906656,06	1996694,37	3546103,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań rocznych z wykonania budżetu Gminy Przasnysz.

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Przasnysz zakłada utrzymanie dochodów jak i wydatków na podobnym poziomie. Od 2015 roku przewidziana została nadwyżka dochodów nad wydatkami.

Tabela 22. Wykaz szacowanych dochodów i wydatków Gminy Przasnysz w latach 2013-2021.

Rok	Dochody ogółem [zł]	Wydatki ogółem [zł]	Wynik budżetu [zł]
2013	21241629,38	19584096,97	1657532,41
2014	24036857,58	25679161,45	-1642303,87
2015	22392168,49	21279644,14	1112524,35
2016	21267969,00	20092369,00	1175600,00
2017	20443813,00	19258213,00	1185600,00
2018	19779201,00	18753601,00	1025600,00
2019	20088081,00	19562481,00	525600,00
2020	20204694,00	20059094,00	145600,00
2021	20323909,00	20298309,00	25600,00

Źródło: „Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Przasnysz na lata 2015-2021”.

Prognozowany wskaźnik zadłużenia jest znacznie niższy niż maksymalny dopuszczalny przez ustawę o finansach publicznych. W związku z powyższym gmina Przasnysz w razie konieczności jest w stanie sfinansować założone cele poprzez zaciągnięcie dodatkowych kredytów.

Tabela 23. Wykaz szacowanych wskaźników zadłużenia Gminy Przasnysz w latach 2013-2021.

Lata objęte zadłużeniem	J.m.	Prognozowany indywidualny wskaźnik zadłużenia po wyłączeniach	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o plan 3 kwartału roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat)	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat)
2013	%	4,54	0,00	0,00
2014	%	6,92	0,00	0,00
2015	%	6,46	13,05	12,90
2016	%	6,52	13,41	13,26
2017	%	6,49	11,62	11,47
2018	%	5,64	11,94	11,94
2019	%	2,79	10,68	10,68
2020	%	0,79	10,28	10,28
2021	%	0,16	9,27	9,27

Źródło: „Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Przasnysz na lata 2015-2021”.

Nakłady związane z infrastrukturą komunikacyjną i techniczną stanowią główne koszty realizacji dokumentów planistycznych. Nakłady te stanowią obowiązek samorządu terytorialnego i służą rozwojowi gminy. Wydatki mogą być rozłożone w czasie, nie muszą więc obciążać budżetu gminy od razu po uchwaleniu planu miejscowego. Istotne jest planowanie perspektywiczne i pozyskiwanie środków finansowych z zewnątrz.

Założenia analizy potrzeb i możliwości rozwoju gminy Przasnysz, w tym bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, zakładają zachowanie dotychczasowych tendencji, m.in. w zakresie przyrostu liczby mieszkańców i zagospodarowania nowych terenów budowlanych, co wiąże się z utrzymaniem obecnego tempa wyposażania terenów w niezbędne inwestycje z zakresu obsługi komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz podobnej wielkości środków finansowych potrzebnych na ww. inwestycje. Przedstawione powyżej dane dotyczące budżetu gminy Przasnysz wskazują, że gmina posiada możliwości finansowania rozwoju sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej, podobnie jak miało to miejsce w ostatnich latach.

Z przyrostem zainwestowanych terenów na obszarze gminy związany jest m.in. wzrost płaconego podatku od nieruchomości, co warunkuje dalsze możliwości rozwoju, pozwalając na finansowanie inwestycji z zakresu zadań własnych gminy, wspomagających przyszłe procesy inwestycyjne. Ze względów środowiskowych i ekonomicznych, uzasadnione jest uzupełnienie istniejącej zabudowy o nowe zwarte kompleksy terenów budowlanych, wykorzystujące istniejącą infrastrukturę drogową i techniczną.

Środki finansowe na cele związane z poprawą atrakcyjności inwestycyjnej gminy, wspieraniem lokalnej przedsiębiorczości, poprawą warunków życia mieszkańców poprzez poprawę stanu infrastruktury drogowej, wodno-kanalizacyjnej oraz społecznej będą pochodziły w całości lub w części z budżetu gminy oraz ze źródeł zewnętrznych, takich jak m.in. środki strukturalne, fundusze unijne, kredyty i pożyczki oraz inne, w oparciu o obowiązujące przepisy i zawarte umowy. Omawiane nakłady inwestycyjne mogą być zrównoważone częściowo poprzez wzrost wpływów do budżetu w wyniku realizacji ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Finansowanie realizacji ww. inwestycji, które należą do zadań własnych gminy, będzie określone w uchwałach budżetowych i odbywać się będzie zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych, poprzez wydatki inwestycyjne z budżetu gminy.

7. Określenie potrzeb inwestycyjnych gminy wynikających z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy

Potrzeby inwestycyjne gminy Przasnysz, wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, będą związane z lokalizacją nowej zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Gmina posiada rozwiniętą sieć wodociągową (blisko 100% wskaźnik zwodociągowania), wprowadzenie nowej zabudowy będzie wiązać się jedynie z jej rozbudową o dodatkowe odcinki w terenach dotychczas niezabudowanych.

Na terenie gminy Przasnysz wyznaczono tereny zabudowy zlokalizowane poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Obszary takie najczęściej pozbawione są uzbrojenia terenu, a dojazd do nich prowadzi nieutwardzonymi drogami polnymi. W związku z powyższym gmina Przasnysz będzie musiała ponieść w przyszłości koszty doprowadzenia do takich terenów dróg publicznych spełniających wymagania techniczne. Na potrzeby opracowania założono, że gmina poniesie koszt budowy szkieletu sieci infrastruktury, tzn. właściciele nieruchomości poniosą koszty powstania dróg wewnętrznych. Łączna długość potrzebnych dróg publicznych to około 2,5 km. Koszt powstania dróg o takiej długości to około 3,91 mln złotych, przy założeniu ceny 1565 zł za metr bieżący drogi⁵.

Podczas budowy powyższych dróg zostanie wzdłuż nich położona sieć wodociągowa o tej samej długości (ok. 2,5 km). Ponadto uzbrojenia w sieć wodociągową wymagają te tereny, do których doprowadzone zostały już drogi publiczne, lecz nie posiadają one jeszcze sieci wodociągowej (ok. 3,4 km). Budowa sieci wodociągowej pochłonie kolejne około 1,56 mln złotych przy założeniu ceny 264 zł za metr bieżący sieci wodociągowej⁶. Prace nad zbudowaniem powyższego uzbrojenia będą postępować etapami i będą rozłożone na wiele lat. Biorąc pod

⁵ zgodnie z *Biuletynem cen obiektów budowlanych część II – obiekty inżynieryjne*

⁶ zgodnie z *Biuletynem cen obiektów budowlanych część II – obiekty inżynieryjne*

uwagę bardzo dobrą sytuację finansową gminy oraz możliwość finansowania inwestycji dodatkowymi kredytami, wydatki związane z realizacją nowej zabudowy nie będą stanowiły problemu dla budżetu gminy.

W gminie Przasnysz występują duże dysproporcje pomiędzy współczynnikiem zwodociągowania a skanalizowania. System kanalizacji w gminie obejmuje miejscowości: Sierakowo, Leszno, Gostkowo, Dobrzankowo, Bogate, Klewki, Obręb, Mirów, Wielodrzó, Helenowo Stare. W pozostałych miejscowościach odprowadzanie ścieków opiera się na wykorzystaniu szamb szczelnych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Budowa sieci kanalizacyjnej postępuje etapami. Obecnie istnieją projekty budowy kanalizacji w miejscowościach Bogate oraz Bartniki, Zawadki i Karwacz. Oba projekty są wpisane do Wykazu Przedsięwzięć do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Przasnysz na lata 2015-2021 i zgodnie z powyższym dokumentem mają już zapewnione finansowanie. Kolejne etapy budowy kanalizacji będą realizowane w miarę potrzeb w miejscowościach, gdzie jest to ekonomicznie uzasadnione (gęsta istniejąca zabudowa). W związku z tym koszty budowy kolejnych etapów kanalizacji nie będą związane z realizacją nowej zabudowy, ponieważ wobec małego wskaźnika skanalizowania gminy, jako priorytetowe i wskazane do skanalizowania są obszary o już istniejącej zwartej zabudowie. Skanalizowanie nowo wyznaczonych terenów zabudowy będzie zależne od tempa zabudowywania nowo wyznaczonych terenów budowlanych.

W przypadku realizacji nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej nie przewiduje się konieczności realizacji zadań własnych. Wynika to z faktu, iż obszary te są zaopatrzone w podstawowe media oraz posiadają dostęp do dróg. Na etapie tworzenia prognoz skutków finansowych uchwalenia planów miejscowych przeanalizowane zostały potrzeby inwestycyjne gminy, wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z wyznaczaniem terenów nowej zabudowy. Wskazano w nich zakres prac, związanych z tworzeniem sieci infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

W perspektywie do roku 2045 w gminie Przasnysz powstanie konieczność zapewnienia dodatkowych obiektów socjalnych (żłobek, przedszkole, przychodnia zdrowia) mających na celu zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności. W zależności od możliwości finansowych gminy, władze gminy zdecydują czy obiekty powstaną jako nowe budynki czy usługi, na które wystąpi dodatkowe zapotrzebowanie, będą realizowane w istniejących budynkach na zasadach najmu powierzchni. W związku z tym nie ma możliwości podania szacunkowych kosztów powstania wymienionych obiektów.

Podsumowując, biorąc pod uwagę potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z realizacji zadań własnych oraz możliwości finansowania inwestycji gminnych z zakresu sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej i społecznej należy stwierdzić, że gmina posiada wystarczające możliwości finansowania przyszłych zamierzeń inwestycyjnych. Realizacja kolejnych inwestycji będzie rozłożona w czasie i przeprowadzana etapowo zgodnie z przyjętymi przez władze gminy wieloletnimi prognozami finansowymi oraz corocznymi uchwałami budżetowymi.

8. Podsumowanie

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjną wyrażone w powierzchni użytkowej przekracza wielkość powierzchni użytkowej możliwej do uzupełnienia w terenach o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz w terenach przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę.

Z wyników bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę wynika, że istnieje nadwyżka zapotrzebowania nad chłonnością w zakresie zabudowy o funkcji mieszkaniowej wynosząca 39 811,6 m² powierzchni użytkowej. Wartość ta przy założeniu, że średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie wynosi 92,5 m², a zabudowa będzie realizowana jako wolnostojące budynki na działkach o średniej powierzchni 2000 m², pozwala na wyznaczenie w kierunkach zagospodarowania przestrzennego nowych terenów zabudowy mieszkaniowej o powierzchni około 86 ha.

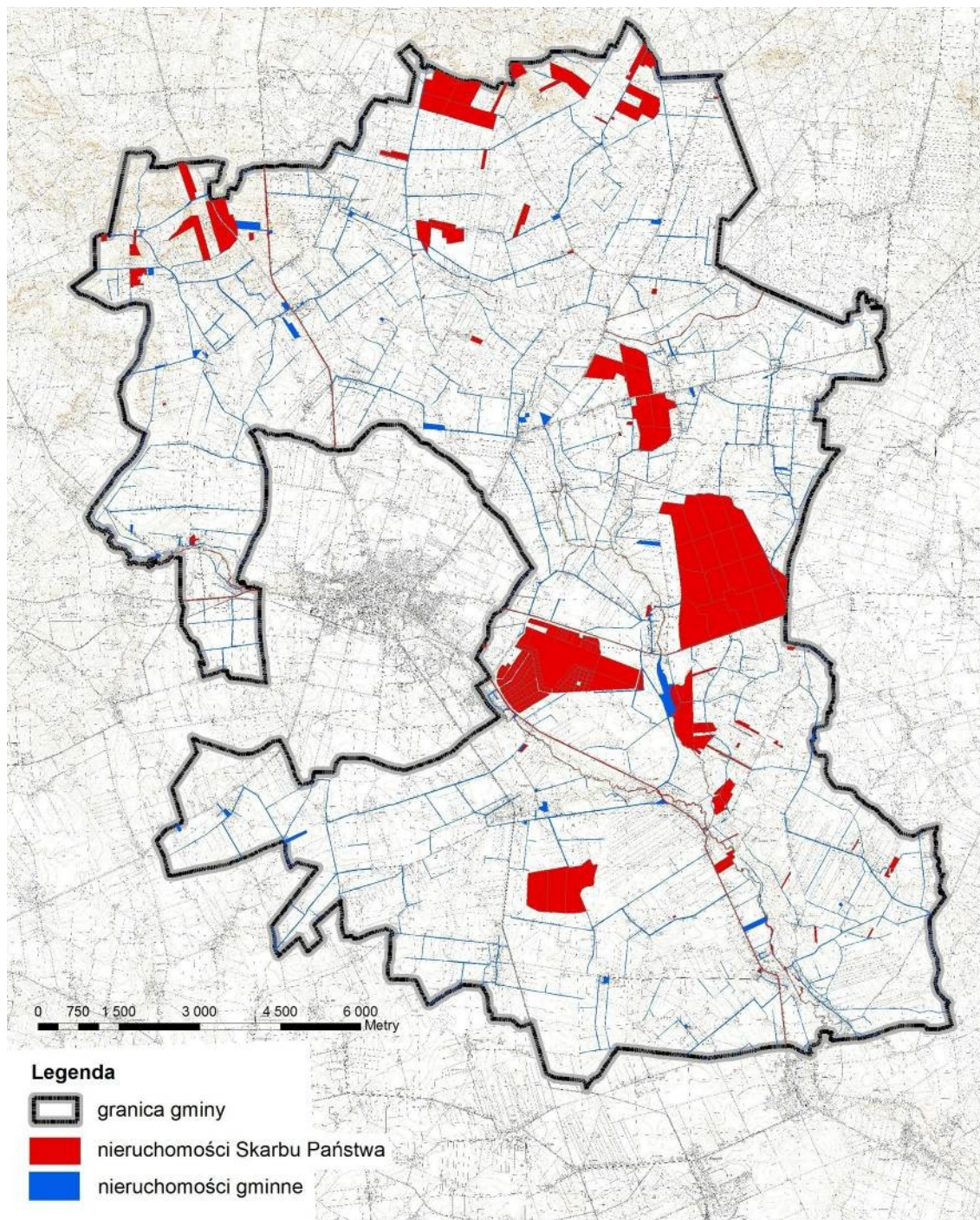
W przypadku zabudowy usługowej oraz produkcyjnej przeliczenia powierzchni użytkowej na powierzchnię terenu dokonano za pomocą wskaźników ustalonych dla terenów o danej funkcji w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Średni wskaźnik intensywności zabudowy ustalony w planach miejscowych zarówno dla zabudowy usługowej jak i produkcyjnej wynosi 1,0. W związku z powyższym powierzchnię użytkową możliwej do zlokalizowania nowej zabudowy na powierzchnię terenu przeliczono wykorzystując wskaźnik przeliczania powierzchni całkowitej na powierzchnię użytkową, tj. 0,8, oraz średni wskaźnik intensywności zabudowy, tj. 1,0.

Na terenie gminy Przasnysz możliwe jest wyznaczenie, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i obszarami wskazanymi w planach miejscowych pod zabudowę, terenów o funkcji usługowej o powierzchni około 52 ha oraz o funkcji produkcyjnej o powierzchni około 71 ha.

X UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

Stan własności gruntów na obszarze opracowania przedstawiono na podstawie informacji Urzędu Gminy Przasnysz. Grunty Skarbu Państwa oraz grunty będące własnością gminną stanowią około 1918 ha, co stanowi około 10,4 % powierzchni całej gminy.

Schemat 13. Nieruchomości Skarbu Państwa oraz gminne na terenie gminy Przasnysz.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Przasnysz.

Nieruchomości będące własnością Gminy Przasnysz zajmują powierzchnię ok. 279 ha. Nieruchomości te zajęte są głównie przez drogi (ok. 230 ha), a także przez zbiornik retencyjno-rekreacyjny, szkoły, przedszkola, niezabudowane nieruchomości gruntowe, studnie głębinowe, składowisko śmieci, przepompownie oraz inne obiekty m.in. zlewnie, świetlice wiejskie. Nieruchomości gruntowe niezabudowane stanowią głównie grunty klas III-V, część z nich zajęta jest również przez pastwiska, łąki oraz niektóre oznaczone zostały jako nieużytki. Jedna nieruchomość będąca przedmiotem własności gminy została wpisana do rejestru zabytków i znajduje się w obrębie Leszno.

Pozostałe grunty będące własnością podmiotów publicznych należą do Skarbu Państwa (ok. 1423 ha), z czego ogólna powierzchnia gruntów znajdujących się we władaniu gminy wynosi około 62 ha. Pozostałą powierzchnię stanowią nieruchomości Skarbu Państwa będące w różnej charakterystyce władania. Największą część stanowią tereny będące w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Przasnysz o powierzchni około 1053 ha. Są to głównie kompleksy leśne zlokalizowane w sołectwach Leszno, Karwacz, Szła, Grabowo, Bartniki, Osówek Szlachecki oraz Trzcianka. Około 223 ha stanowią grunty będące w zarządzie Powiatu Przasnyskiego, są to tereny położone w sołectwie Sierakowo na terenach Specjalnej Strefy Gospodarczej. Około 37 ha stanowią tereny w zarządzie Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych. Są to tereny rzek i cieków wodnych na terenie gminy.

XI UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Gmina Przasnysz dysponuje dość dużym potencjałem umożliwiającym dalszy rozwój, ale jednocześnie posiada ograniczenia tego rozwoju. W otoczeniu występują zarówno korzystne czynniki zewnętrzne, jak i stanowiące barierę dla dalszego rozkwitu.

Ograniczenia wynikające z uwarunkowań przyrodniczych:

Na terenie gminy zlokalizowane są trzy pomniki przyrody, dla których obowiązują nakazy, zakazy i ograniczenia zgodnie z przepisami odrębnymi.

Ograniczenia wynikające z zagrożenia powodzią:

Na terenie gminy nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Ograniczenia wynikające z ochrony dziedzictwa kulturowego:

Na obszarze gminy znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz stanowiska archeologiczne, które podlegają ochronie zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Działania prowadzone na obiektach objętych ochroną należy prowadzić zgodnie z powyższą ustawą.

Ograniczenia wynikające uwarunkowań transportowych i infrastruktury technicznej:

- Ze względu na przebieg przez teren gminy linii elektroenergetycznej 110 kV występuje ograniczenie w użytkowaniu terenów znajdujących się w pasie technologicznym od tej linii o szerokości po 19 m od osi linii w obie strony dla jednotorowych linii.
- Przebieg drogi krajowej 57 i dróg wojewódzkich nr 544 i 617 powoduje ograniczenia w zagospodarowaniu terenów położonych w rejonie tych dróg z uwagi na ich oddziaływanie. Ograniczenia wynikają również z Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.
- Przez teren gminy przebiega linia kolejowa turystyczna, zgodnie z ustawą z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym, budowle i budynki mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego, z tym że odległość ta od osi skrajnego toru nie może być mniejsza niż 20 m.

- Na terenie gminy zlokalizowane są ujęcia wód podziemnych. W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej dla ludności do spożycia na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. prawo wodne ustanowiona jest bezpośrednia strefa ochronna ujęcia wody. Strefa ochrona wpływa na sposób zagospodarowania wokół niej.
- Na obszarze gminy funkcjonuje teren zamknięty, zlokalizowany na działce ew. nr 53 we wsi Sierakowo. Jest to teren wojskowy, stanowiący część kompleksu wojskowego zlokalizowanego w mieście Przasnysz.

XII UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy Przasnysz nie występują obszary zagrożeń geologicznych.

XIII UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie gminy Przasnysz wstępują udokumentowane złoża kopalin oraz wyznaczone tereny i obszary górnicze, które zostały szczegółowo opisane w rozdziale VI – uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

Zasoby wód podziemnych zostały szczegółowo opisane w rozdziale VI – uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

Na terenie gminy Przasnysz nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

XIV UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMU KOMUNIKACJI

Podstawowy układ drogowy gminy Przasnysz stanowią drogi i ulice:

- w klasie dróg głównych ruchu przyspieszonego (GP):
 - droga wojewódzka nr 617 relacji Przasnysz – Ciechanów;
- w klasie dróg głównych (G):
 - droga krajowa nr 57 relacji Bartoszyce – Biskupiec – Szczytno – Przasnysz – Pułtusk;
 - droga wojewódzka nr 544 relacji Mława – Przasnysz – Krasnosielc – Ostrołęka;
 - droga powiatowa nr 2514W Myszyniec – Zdunek – Bartniki;
 - droga powiatowa nr 3216W (Janowo) – gr. woj. – Mchowo;
 - droga powiatowa nr 2361W Brzozowo Maje – Dzierzgowo – Rzęgnowo – Grójec – Klewki;
 - droga powiatowa nr 3227W Przasnysz – Baranowo;
- w klasie dróg zbiorczych (Z):
 - droga powiatowa nr 3213W Przasnysz – Kobyłaki – Brzeski Kołaki;
 - droga powiatowa nr 3237W Lipa – Karwacz;
 - droga powiatowa nr 3229W Sierakowo – do drogi nr 544;
 - droga powiatowa nr 3238W Przasnysz – Leszno – Gostkowo – Karniewo – Przemiarowo;
 - droga powiatowa nr 3230W Sierakowo – Cierpigórz – Przasnysz;
 - droga powiatowa nr 2133W Szczuki – Płoniawy Bramura;
- w klasie dróg lokalnych (L):
 - droga powiatowa nr 3224W Szla – Osówiec Kmiecy – do drogi (Przasnysz – Brzeski Kołaki);
 - droga powiatowa nr 3225W Mchowo – Kijewice – Obrąb;
 - droga powiatowa nr 3228W Przasnysz – Polny Młyn – Góry Karwackie;
 - droga powiatowa nr 3231W Bogate – Gostkowo;
 - droga powiatowa nr 3233W Dobrzankowo – Helenowo – Bogate;
 - droga powiatowa nr 3232W Dobrzankowo – Fijałkowo – Wyrąb Karwacki.

Na terenie gminy Przasnysz zlokalizowanych jest 233,6 km dróg publicznych, w tym:

- drogi krajowe – 14,7 km,
- drogi wojewódzkie – 11,1 km,
- drogi powiatowe – 81,8 km,
- drogi gminne – 126,0 km.

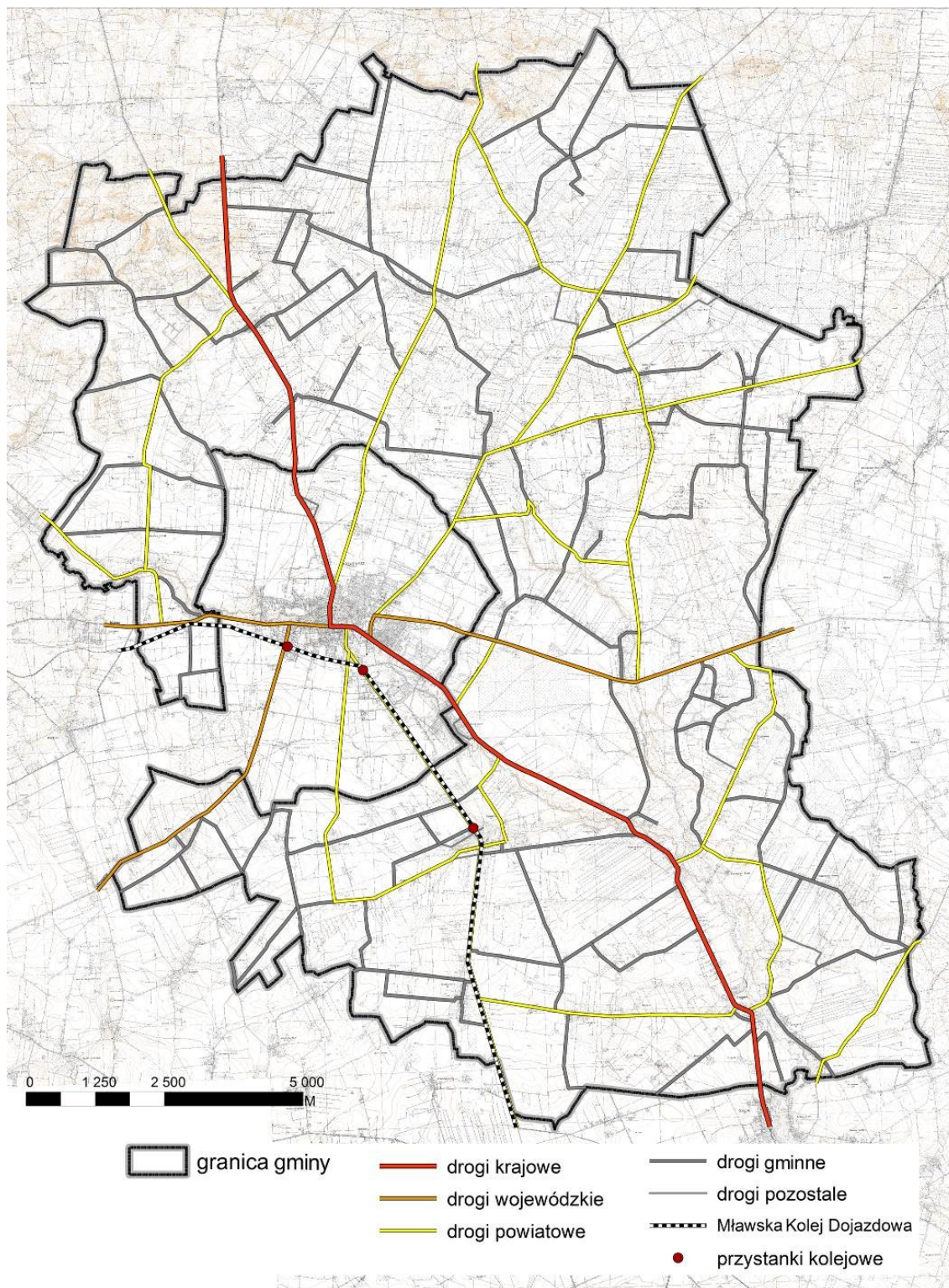
Poniższe zestawienie przedstawia wykaz dróg publicznych krajowych, wojewódzkich oraz powiatowych zlokalizowanych na terenie gminy Przasnysz.

Tabela 24. Wykaz dróg zlokalizowanych na terenie gminy Przasnysz.

Lp.	Nr drogi	Klasa drogi	Kategoria drogi
1.	617	główna ruchu przyspieszonego	wojewódzka
2.	57	główna	krajowa
3.	544	główna	wojewódzka
4.	2514W	główna	powiatowa
5.	3216W	główna	powiatowa
6.	2361W	główna	powiatowa
7.	3227W	główna	powiatowa
8.	3213W	zbiorcza	powiatowa
9.	3237W	zbiorcza	powiatowa
10.	3229W	zbiorcza	powiatowa
11.	3238W	zbiorcza	powiatowa
12.	3230W	zbiorcza	powiatowa
13.	2133W	zbiorcza	powiatowa
14.	3224W	lokalna	powiatowa
15.	3225W	lokalna	powiatowa
16.	3228W	lokalna	powiatowa
17.	3231W	lokalna	powiatowa
18.	3233W	lokalna	powiatowa
19.	3232W	lokalna	powiatowa

Źródło: opracowanie na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Przasnysz.

Schemat 14. Układ komunikacyjny gminy Przasnysz.

Źródło: opracowanie własne.

Powiązania zewnętrzne zapewnia:

- droga krajowa nr 57 o przebiegu Pułtusk (skrzyżowanie z drogą nr 61) Przasnysz – Szczytno – Biskupiec – Bartoszyce, tworzy powiązanie komunikacyjne gminy Przasnysz z centralną oraz północną częścią Polski;

- droga wojewódzka nr 544 o przebiegu od Brodnica – Mława – Przasnysz – Ostrołęka, tworzy powiązanie komunikacyjne gminy z północną częścią województwa mazowieckiego. Droga ta stanowi połączenie z drogą krajową nr 7 (z województwem kujawsko-pomorskim oraz warmińsko-mazurskim) oraz drogą krajową nr 61 (z województwem podlaskim);
- droga wojewódzka nr 617 łączy Przasnysz z Ciechanowem, stanowi część wariantu postulowanego dla wielkiej obwodnicy Mazowsza;
- droga powiatowa nr 3238W o przebiegu Przasnysz – Przemiarowo, będąca krótszą drogą w kierunku Warszawy;
- droga powiatowa nr 3213W o przebiegu Przasnysz – Brzeski Kołaki, będąca połączeniem Przasnyskiej Strefy Gospodarczej i Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Najbardziej obciążone ruchem są trasy przelotowe prowadzące przez teren gminy Przasnysz z kierunku północ – południe oraz wschód – zachód. Wzrastający ruch samochodów osobowych i ciężarowych powoduje konieczność modernizacji istniejącego układu drogowego oraz dostosowania jego parametrów zgodnie z przepisami odrębnymi.

Powiązania wewnętrzne tworzą pozostałe drogi powiatowe, które łączą gminę Przasnysz z otaczającymi ją gminami, w tym ośrodkami ponadregionalnymi (Ostrołęka, Ciechanów) i regionalnymi (Przasnysz) oraz drogi gminne, które tworzą powiązania wewnętrzne gminy.

Natężenie ruchu

W 2010 r. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadziła całoroczny cykl pomiarowy obejmujący 9 dni pomiarowych na drogach krajowych. Pomiar natężenia ruchu odbywały się w godzinach dziennych (6-22) oraz nocnych (22-6). W trakcie trwania pomiarów rejestrowano wszystkie pojazdy silnikowe oraz rowery. Największe natężenie ruchu samochodowego na terenie gminy zanotowano na odcinku Mchowo – Przasnysz (4363 poj./dobę).

Poniższa tabela przedstawia szczegółowy opis natężenia ruchu na drogach krajowych.

Tabela 25. Natężenie ruchu na drodze krajowej nr 57.

		Opis odcinka				Pojazdy silnikowe ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych							
		Pikietaż		Długość (km)	Nazwa		Sam. osob. mikrobusy	Lekkie sam. Ciężarowe	Sam. ciężarowe					
		Pocz.	Końc.						Bez przycz.	Z przycz.				
11202	57	138,2	147,9	9,7	MCHOWO - PRZASNYSZ	4363	24	3553	333	194	203	47	9	27
11204	57	150,6	169,8	19,2	PRZASNYSZ - MAKÓW MAZOWIECKI	3643	34	2614	400	166	353	65	11	48

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej <http://www.gddkia.gov.pl/pl/987/gpr-2010>.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż największy wzrost ruchu w porównaniu z rokiem 2005 wystąpił dla samochodów osobowych z 3098 poj./dobę do 3553 poj./dobę, co ma wpływ na warunki ruchu na drogach oraz stan nawierzchni drogi.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w 2010 r. przeprowadziła również całoroczny cykl pomiarowy obejmujący 5 dni pomiarowych na drogach wojewódzkich. Pomiar dzienny wynosił 8 lub 16 godzin, natomiast pomiar nocny 8 godzin. Rejestrowane były pojazdy silnikowe oraz rowery. Największe natężenie ruchu samochodowego na terenie gminy zanotowano na drodze nr 617 (3394 poj./dobę), na pozostałych dwóch punktach pomiarowych zanotowano porównywalne natężenie ruchu (2368 poj./dobę oraz 2675 poj./dobę). Poniższa tabela przedstawia natężenie ruchu na drodze wojewódzkiej nr 544 i nr 617.

Tabela 26. Natężenie ruchu na drogach wojewódzkich.

	Numer drogi	Opis odcinka				Pojazdy silnikowe ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych						
		Pikietaż		Długość (km)	Nazwa		Sam. osob. mikrobusy	Lekkie sam. Ciężarowe	Sam. ciężarowe				Ciągniki rolnicze
		Pocz.	Końc.						Bez przycz.	Z przycz.			
14015	544	94,8	112,6	17,8	GRUDUSK - PRZASNYSZ	2368	9	1658	253	140	258	31	19
14017	544	153	28,5	37,0	PRZASNYSZ - NOWA WIEŚ	2675	21	2083	276	110	158	16	11
14075	617	0,0	18,1	18,1	PRZASNYSZ - CIECHANÓW	3394	20	2606	360	143	200	41	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej <http://www.gddkia.gov.pl/pl/987/gpr-2010>.

Komunikacja zbiorowa

Transport zbiorowy oparty jest na sieci komunikacji autobusowej PKS, gdzie główną stacją jest Przasnysz oraz na prywatnych firmach przewozowych. Pojazdy te nie mają wydzielonych osobnych pasów ruchu. Przedsiębiorstwa komunikacyjne obsługują linie podmiejskie, łączące gminę Przasnysz z okolicznymi miejscowościami oraz ośrodkami ponadregionalnymi i regionalnymi.

System parkowania

Miejsca parkingowe i postojowe ogólnodostępne występują na terenie gminy nielicznie, zlokalizowane są przy budynkach użyteczności publicznej, przy zbiorniku w Karwaczu, w ramach parkingów śródleśnych, przykościelnych i przy budynkach usługowych.

Kolej

Przez teren gminy przebiega torowisko wąskotorowe Mławskiej Kolei Dojazdowej o przebiegu Mława – Rostkowo – Przasnysz – Krasne – Maków Mazowiecki, na której na niewielkich odcinkach prowadzony jest incydentalnie ruch pociągów o charakterze turystycznym. Na terenie gminy znajdują się przystanki w Lesznie i Gostkowie. Właścicielem Mławskiej Kolei Dojazdowej są Polskie Koleje Państwowe. W przypadku zaprzestania kursowania pociągów, dopuszcza się przekształcenie torowiska na ścieżkę rowerową.

Lądowisko

Na terenie gminy Przasnysz zlokalizowane jest lądowisko cywilne, powstałe w 2003 roku, a w 2006 roku wpisane do ewidencji lądowisk cywilnych (nr karty ewidencyjnej 28). Zlokalizowane jest 90 km od Warszawy i 3,5 km od centrum Przasnysza, w centrum Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Sierakowie. Zarządzającym lądowiskiem jest Aeroklub Północnego Mazowsza, właścicielem jest Skarb Państwa, a użytkownikiem wieczystym powiat przasnyski.

Lądowisko posiada trzy pasy startowe:

- Pas główny – kierunek podejścia 11L 29R o długości 800 metrów i szerokości 60 metrów (pokrywa pasa startowego – trawa);
- Pasy pomocnicze:
 - 1 pas – kierunek podejścia 22 04, o długości 900 metrów i szerokości 60 metrów (pokrywa pasa startowego – trawa);

- 2 pas – kierunek podejścia 17 35 o długości 900 metrów i szerokości 60 metrów (pokrywa pasa startowego – trawa).

Ścieżki rowerowe

Na terenie gminy zlokalizowane są dwie ścieżki rowerowe na drodze Przasnysz – Rostkowo oraz Przasnysz – Brzeski Kołaki.

XV UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Przasnysz jest w całości zwodociągowana. W 2013 r. sieć wodociągowa w gminie miała 214,78 km długości i posiadała 1611 przyłączy. Z sieci wodociągowej korzystało 98% mieszkańców gminy. Pozostałe osoby zaopatrywały się w wodę z indywidualnych studni przydomowych. Wg danych GUS zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2013 roku wyniosło 400,4 dam³.

Na sieć wodociągową gminy składa się 5 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę:

- Przasnysz – zaopatruje wsie: Klewki, Obrąb, Kijewice, Mirów, Sierakowo, Brzezice;
- Szla – zaopatruje wsie: Osówiec Szlachecki, Osówiec Kmiecy, Szla, Stara Krępa, Nowa Krępa, Dębiny, Grabowo, Sątrzaska, część wsi Wyrąb Karwacki, Frankowo, Góry Karwackie, Karwacz, Zawadki, Bartniki, Polny Młyn, Grabowo, Cegielnia, Święte Miejsce, Zakocie, Kabówko, Kuskowo, Mchówko, Wandolin, Wygoda;
- Leszno – zaopatruje wsie: Leszno, Golany, Cierpigórz, Annopol, Gostkowo, Księżtwo;
- Helenowo Nowe – zaopatruje wsie: Dobrzankowo, Helenowo Stare, Helenowo Nowe, Helenowo Gadamiec, Wielodróż, Bogate, Emowo, Fijałkowo, część wsi Wyrąb Karwacki, Lisiogóra, Józefowo;
- Mchowo – zaopatruje wsie: Mchowo, Trzcianka, Oględa.

System zaopatrzenia gminy Przasnysz w wodę oparty jest na pięciu stacjach ujmowania i uzdatniania wody z czwartorzędowego poziomu wodonośnego.

Stacja uzdatniania wody SUW Helenowo Nowe

Pozwolenie wodno-prawne ważne do 12 stycznia 2035 r., na pobór wód podziemnych w ilości $Q_{h_{max}} = 56 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{d_{sr}} = 672 \text{ m}^3/\text{d}$. Ujęcie posiada ustalone w kategorii B zasoby wód podziemnych w wysokości 80 m³/h, przy depresji $S = 4 \text{ m}$, zatwierdzonych decyzją Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej Urzędu Wojewódzkiego w Ostrołęce, znak SGK-VI-2/8530/51/89 z dnia 30 grudnia 1989 r.

Woda ujmowana jest poprzez dwie studnie głębinowe:

- Studnia nr – 1, głębokość – 79 m;
- Studnia nr – 2, głębokość – 76 m.

Ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej dla ujęcia w promieniu $r = 8 - 10$ m od obudowy każdej studni. Strefa ta w pełni zamyka się w granicach gminnej działki, na której jest posadowiona. Nie ustanowiono strefy ochrony pośredniej dla ww. ujęcia wód.

Stacja uzdatniania wody SUW Mchowo

Pozwolenie wodno-prawne ważne do 24 listopada 2034 r., na pobór wód podziemnych w ilości $Q_{h_{max}} = 21 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{d_{sr}} = 235,8 \text{ m}^3/\text{d}$. Ujęcie posiada ustalone w kategorii B zasoby wód podziemnych w wysokości $37 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji $S = 17 - 25$ m., zatwierdzonych decyzją Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej Urzędu Wojewódzkiego w Ostrołęce, znak GT.VIII-8530/18/82 z dnia 14 maja 1982 r.

Woda ujmowana jest poprzez trzy studnie głębinowe:

- Studnia wiercona SW-1, głębokość – 94 m;
- Studnia wiercona SW-2, głębokość – 101 m;
- Studnia wiercona SW-3, głębokość – 98 m.

Ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej dla ujęcia o promieniu $r=10$ m od obudowy każdej studni. Strefa ta w pełni zamyka się w granicach gminnej działki, na której jest posadowiona. Nie ustanowiono strefy ochrony pośredniej dla ww. ujęcia wód.

Stacja uzdatniania wody SUW Szla

Pozwolenie wodno-prawne ważne do 29 grudnia 2034 r., na pobór wód podziemnych w ilości $Q_{h_{max}} = 65,0 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{d_{sr}} = 974,4 \text{ m}^3/\text{d}$. Ujęcie posiada ustalone w kategorii B zasoby wód podziemnych w wysokości $65 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji $S = 6$ m., zatwierdzonych decyzją Wojewody Mazowieckiego, znak WOŚ-O/VI/7441/3/00 z dnia 19 czerwca 2000 r.

Woda ujmowana jest przez dwie studnie głębinowe:

- Studnia wiercona SW-1, głębokość – 51 m;
- Studnia wiercona SW-2, głębokość – 52 m.

Ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej dla ujęcia o promieniu $r = 10$ m od obudowy każdej studni. Strefa ta w pełni zamyka się w granicach gminnej działki, na której jest posadowiona. Nie ustanowiono strefy ochrony pośredniej dla ww. ujęcia wód.

Ujęcie wody Mirów dla potrzeb miasta Przasnysz

Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych Decyzją Starosty Przasnyskiego z dnia 11.01.2010 r. Nr ROŚ.6223/13-1/09/2010 zezwala na pobór wody.

Woda ujmowana jest poprzez pięć studni głębinowych czerpiących wodę z głębokości 83,0-92,5 m. łączna zdolność produkcyjna ujęcia wynosi $8152 \text{ m}^3/\text{dobę}$. W 2016 roku wykorzystanie zdolności produkcyjnej ujęcia wynosiło zaledwie 33,3%. Ujęcie wody jest w pełni zautomatyzowane i monitorowane. Woda podawana jest wodociągiem przesyłowym do Stacji uzdatniania wody, zlokalizowanej w Przasnyszu, przy ul. Zawodzie 70.

Decyzją Starosty Przasnyskiego z dnia 24.10.2014 r. Nr ROŚ.6341.65.3.2014 ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej dla ujęcia o promieniu $r = 10$ m wokół każdej studni. Strefa ta w pełni zamyka się w granicach działek, na których posadowione są studnie, za wyjątkiem studni nr 1, dla której strefa nieznacznie wykracza poza granicę działki, na teren prywatny dzierżawiony przez zarządcę ujęcia wody. Wszystkie obowiązki i wymagania wynikające z decyzji o ustanowieniu stref ochrony są spełnione. Nie ustanowiono strefy ochrony pośredniej dla ww. ujęcia wód.

Stacja uzdatniania wody SUW Leszno

Pozwolenie wodno-prawne ważne do 17 września 2034 r., na pobór wód podziemnych w ilości $Q_{h_{\max}} = 40 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{d_{\text{sr}}} = 444 \text{ m}^3/\text{d}$. Ujęcie posiada ustalone w kategorii B zasoby wód podziemnych w wysokości $72 \text{ m}^3/\text{h}$, zatwierdzonych decyzją Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska, Gospodarki Wodnej i Geologii, znak OS.III-8530/50/84 z dnia 28 września 1984 r.

Woda ujmowana jest przez dwie studnie głębinowe:

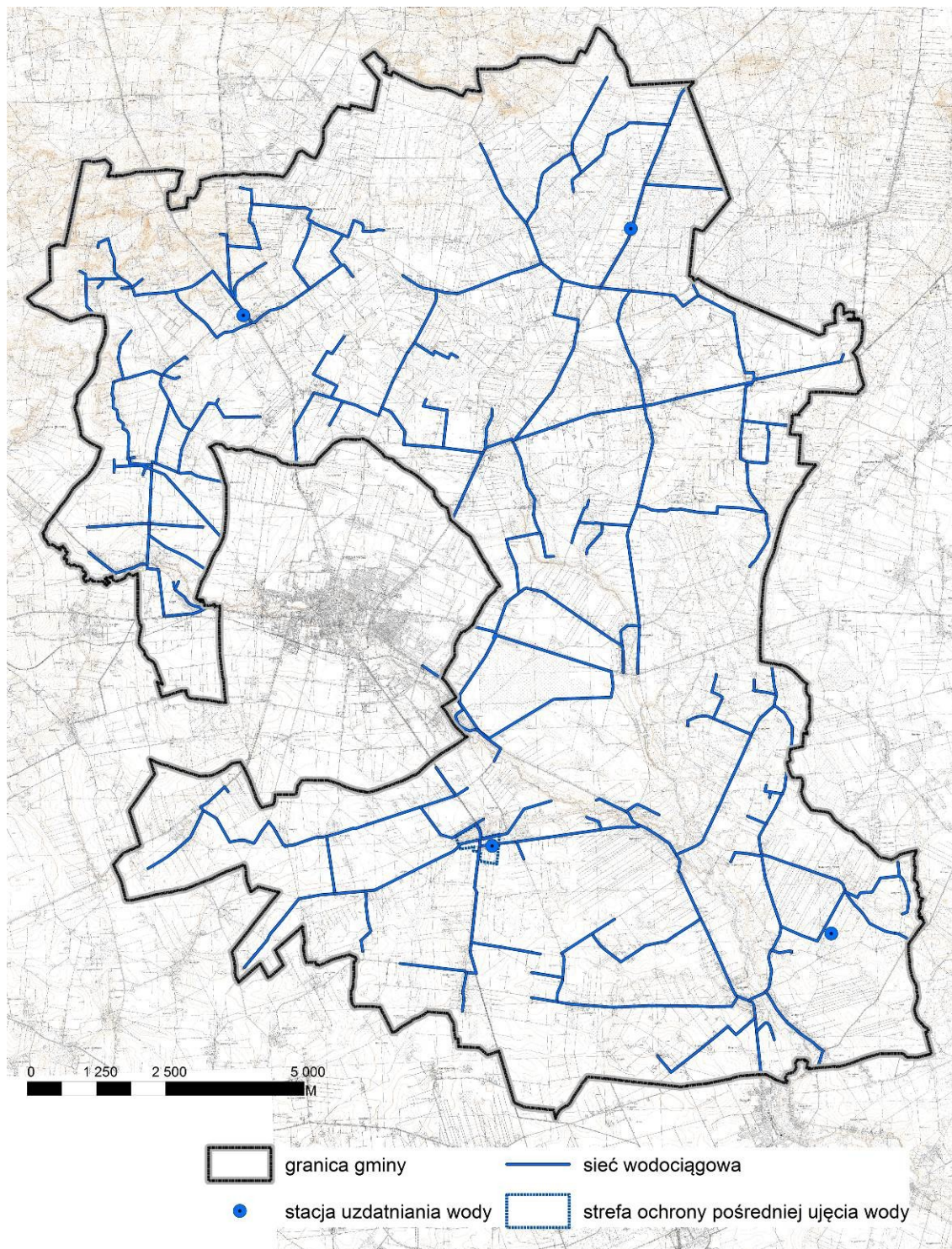
- Studnia wiercona SW-2, głębokość – 29 m;
- Studnia wiercona SW-3, głębokość – 28 m.

Ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej dla ujęcia o promieniu $r = 8 - 10$ m. Strefa ta w pełni zamyka się w granicach gminnej działki, na której jest posadowiona.

Ww. stacje uzdatniania wody wraz z ujęciami nie są monitorowane pod względem bezpieczeństwa i nie są chronione.

Na ujęciach występuje rezerwa pozwalająca na dalszy rozwój sieci wodociągowej, jednak urządzenia do uzdatniania wód wymagają modernizacji i przebudowy.

Schemat 15. Zaopatrzenie w wodę.

Źródło: opracowanie własne.

2. Odprowadzanie ścieków i wód opadowych

System kanalizacji w gminie jest wybudowany w stopniu niewystarczającym, obejmuje miejscowości: Sierakowo, Leszno, Gostkowo, Dobrzankowo, Bogate, Klewki, Obrąb, Mirów, Wielodróż, Helenowo Stare. Długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2013 roku wynosiła 79,54 km i posiadała 743 przyłącza. Łączna liczba osób korzystających z kanalizacji w roku 2011 wynosiła 2500, co stanowiło 25,8% ogółu ludności gminy. Ilość ścieków odprowadzana systemem kanalizacyjnym w 2011 r. wg danych GUS wyniosła 57 dam³. Zarządcą sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Przasnysz, z wyłączeniem terenu Przasnyskiej Stefy Gospodarczej, jest Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Przasnyszu.

Sieć kanalizacyjna działa w oparciu o zmodernizowaną w 2011 r. miejską oczyszczalnię ścieków w Przasnyszu typu mechaniczno-biologicznego z podwyższonym usuwaniem związków biogennych, pracującą w oparciu o osad czynny. Ciąg technologiczny składa się z przepompowni ścieków, która poprzedzona jest kratą. Ścieki kierowane są na piaskownik i dalej do oczyszczania biologicznego, w skład którego wchodzi selektor, reaktor biologiczny oraz osadnik radialny. Usuwanie fosforu wspomagane jest przez dozowanie PIX – Siarczanu żelazowego. Gospodarka osadowa rozwiązana jest poprzez zastosowanie procesu częściowej stabilizacji osadu nadmiernego w zbiorniku osadu nadmiernego poprzez jego napowietrzenie. Zagęszczony osad nadmierny usuwany jest na zagęszczacz grawitacyjny, skąd podawany jest na prasę taśmową w celu odwodnienia. Odwodniony osad o suchej masie około 20 % jest higienizowany wapnem palonym. W celu wyeliminowania wtórnego uwodnienia odwodnionego osadu składowany jest on czasowo pod stalową wiatą.

Aktualnie przepustowość oczyszczalni wynosi średnio 4000 m³ na dobę. Oczyszczone ścieki wprowadzane są do rzeki Węgiejki na podstawie pozwolenia wodnoprawnego wydanego Decyzją Starosty Przasnyskiego z dnia 30.12.2011r. Nr ROŚ.6341.57.2.2011.

Sieć kanalizacyjna obejmuje tylko ścieki bytowo-gospodarcze, na terenach gminy nie występuje kanalizacja deszczowa. Projektowana jest jej budowa.

Ścieki z obszarów nieskanalizowanych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (często nieszczelnych) i dostarczane wozami asenizacyjnymi do punktu zlewnego mieszczącego się przy miejskiej oczyszczalni ścieków w Przasnyszu, bądź oczyszczane w przydomowych oczyszczalniach ścieków. Na terenie gminy funkcjonuje 309 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Dopuszcza się lokalizację oczyszczalni kontenerowych oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

3. Ciepłownictwo

Na terenie gminy nie istnieją zbiorcze systemy ogrzewania, ani sieci do przesyłu czynnika grzewczego. Budownictwo jednorodzinne, zakłady usługowe i użyteczności publicznej posiadają własne kotłownie oparte na paliwach stałych, oleju opałowym lub gazie (ze zbiorników). Zaleca się wymianę pieców węglowych na paliwa ekologiczne.

4. Elektroenergetyka

Na terenie gminy Przasnysz nie występują źródła wytwarzania energii elektrycznej. Gmina zasilana jest z miasta Przasnysz, gdzie znajduje się główny punkt zasilania – stacja redukcyjna 110/15 kV, określana jako główny punkt zasilający (GPZ). Ze stacji tej wyprowadzone są linie napowietrzne, z których część stanowi sieć gminną średniego napięcia. W gminie funkcjonuje jeden system średniego napięcia 15 kV, jego łączna długość wynosi 167 km. Sieci, w przeważającej mierze napowietrzne, doprowadzają napięcie do stacji transformatorowych, w których następuje obniżenie napięcia średniego do wartości 0,4 kV, które jest napięciem sieci konsumpcyjnej i oświetleniowej. Łącznie na terenie gminy Przasnysz ustawiono 109 stacji transformatorowych. Sieć energetyczna na terenie gminy jest administrowana i eksploatowana przez PGE Dystrybucja S.A., Rejon Energetyczny Ostrołęka, Posterunek Energetyczny w Przasnyszu.

Przez teren gminy Przasnysz przebiega tranzytowo jednotorowa linia wysokiego napięcia 110 kV relacji Ostrołęka – Przasnysz – Ciechanów, która zasilą stację 110/15 kV w Przasnyszu. Wzdłuż tej linii wyznaczona jest strefa izolacji o szerokości 19 m od osi linii ograniczająca zabudowę.

Sieć linii średniego napięcia jest spięta, jej odcinki wyprowadzane są poza gminę i zasilają sąsiednie miejscowości. W razie awarii możliwe jest podawanie prądu w kierunku Przasnysza liniami średniego napięcia z poza terenu gminy.

Szacuje się, że łączne obciążenie szczytowe transformatorów 110/15 kV nie przekracza obecnie 40% mocy zainstalowanej. Dzięki temu możliwy jest rozwój gminy bez konieczności rozbudowy sieci elektroenergetycznej.

Planowana jest budowa nowego odcinka linii wysokiego napięcia 110 kV na trasie Przasnysz – Chorzele o długości około 24 kilometrów, będzie się to wiązało także z koniecznością przebudowy istniejącej sieci elektroenergetycznej. Nowy odcinek linii połączy istniejącą w Przasnyszu stację 110/15 kV z planowaną do realizacji stacją 110/15 kV w miejscowości

Chorzele. Poprzez stworzenie nowego układu pracy sieci poprawie ulegną parametry energii dostarczanej do odbiorców, możliwe będzie sprawniejsze przyłączanie nowych obiektów, ale też ograniczone zostaną straty przesyłowe.

5. Gazyfikacja

Gmina Przasnysz w chwili obecnej nie jest podłączona do krajowej sieci gazowej. Mieszkańcy dla potrzeb gospodarstw domowych korzystają z gazu bezprzewodowego.

Na terenie gminy Przasnysz zaprojektowano budowę gazociągu dystrybucyjnego w dwóch przebiegach: Maków – Krasne – Przasnysz i Lekowo – Przasnysz – Chorzele, wraz z projektowanymi stacjami redukcyjno-pomiarowymi w miejscowości Sierakowo.

6. Gospodarka odpadami

Gmina Przasnysz należy do Regionu Ciechanowskiego gospodarki odpadami komunalnymi. Obecnie wymogi jakie są stawiane przed Regionalną instalacją do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) spełnia wyłącznie instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w m. Kosiny Bartosowe, gm. Wiśniewo.

W miejscowości Oględa znajduje się nieczynne składowisko odpadów, które zostało zamknięte 10.06.2010 r.

7. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

Na obszarze gminy występują inwestycje związane z energetyką słoneczną. Zainstalowane kolektory słoneczne znajdują się we wsi Dobrzankowo – kolektor o powierzchni 6 m² służący do podgrzewania ciepłej wody użytkowej w przedszkolu (dane z Programu możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego, nie obejmują użytkowników indywidualnych) oraz w świetlicy Mchowo i Obrąb.

XVI UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Zagadnienie realizacji ponadlokalnych celów publicznych zostało szczegółowo opisane w rozdziale XXV. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego.

XVII UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Kwestia ochrony przeciwpowodziowej omówiona została w rozdziale XXIX. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych.

CZĘŚĆ B.

KIERUNKI

ZAGOSPODAROWANIA

PRZESTRZENNEGO

XVIII POLITYKA PRZESTRZENNA JAKO ELEMENT POLITYKI ROZWOJU GMINY PRZASNYSZ

Uznaje się, że generalnym celem polityki rozwojowej gminy jest utworzenie:

„gminy atrakcyjnej turystycznie, przyjaznej inwestorom, o wysokim poziomie rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej, jednocześnie chroniącej zasoby przyrodnicze i kulturowe”.

Powyższy cel zbieżny jest z ogólną wizją rozwoju województwa mazowieckiego, określoną w cytowanym uprzednio Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego oraz aktualnymi poglądami na kierunki rozwoju gminy, zawartymi w Planie rozwoju lokalnego gminy Przasnysz. W ten sposób respektowana jest generalna zasada kontynuacji i rozwijania zasadniczych kierunków rozwoju gminy i stałej oceny uwarunkowań tego rozwoju.

Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz i przyjęty nadrzędny cel rozwoju stanowią podstawę do sformułowania kierunków kształtowania struktury przestrzennej gminy, w ramach których opracowano podział obszaru gminy na tereny o różnych funkcjach, ze wskazaniem głównych kierunków i wskaźników ich zagospodarowania.

Uruchomienie nowych terenów inwestycyjnych jest przede wszystkim zależne od realizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Ponadto różnorodność komponentów środowiska przyrodniczego gminy Przasnysz, stan jego funkcjonowania, odporności i zagrożeń, stanowią główne przesłanki do ustalenia kierunków ochrony oraz wykorzystania wartości i zasobów oraz kształtowania środowiska przyrodniczego w rozwoju przestrzennym gminy.

Określony nadrzędny cel rozwoju gminy Przasnysz powinien być realizowany poprzez następujące działania w zakresie polityki przestrzennej:

- w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:
 - planowanie i realizowanie zabudowy na terenie gminy z zachowaniem obowiązujących standardów jakości środowiska (m.in.: w zakresie odprowadzania ścieków i wód deszczowych, emisji pyłów i gazów do powietrza, gospodarki odpadami, ochrony przed hałasem),
 - promocja cennych obszarów „Zielonych Płuc Polski”,

- zagospodarowanie terenów nad rzeką Węgieńką i Morawką w celu ich udostępnienia dla turystów i lokalnej społeczności, przy utrzymaniu ich funkcji jako głównych korytarzy ekologicznych,
- budowa i renowacja zbiorników retencyjnych,
- utrzymanie naturalnych ciągów ekologicznych wzdłuż cieków i rowów melioracyjnych oraz uzupełnianie ciągów komunikacyjnych zielenią uliczną,
- zwiększenie lesistości i ochrona lasów,
- poprawa stanu melioracji podstawowej i szczegółowej;
- w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:
 - ochrona cennych obiektów i obszarów objętych ochroną poprzez wpis do gminnej ewidencji zabytków, w szczególności zabytkowych parków podworskich,
 - zwiększanie atrakcyjności turystycznej gminy, eksponowanie lokalnych wartości kulturowych, rozbudowa bazy noclegowej, gastronomicznej i rekreacyjnej,
 - ochrona ekspozycji obiektów i zespołów zabytkowych oraz zachowanie historycznych relacji przestrzennych,
 - zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu – eksponowanie walorów kulturowych gminy w połączeniu z walorami krajobrazowymi i nowymi formami aktywnego wypoczynku;
- w zakresie rozwoju gospodarczego:
 - tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarczych tj. małej i średniej przedsiębiorczości i gospodarstw agroturystycznych,
 - wykorzystanie położenia gminy w stosunku do układu dróg międzyregionalnych i regionalnych (droga krajowa nr 57, drogi wojewódzkie nr 544 i nr 617) dla aktywizacji gospodarczej terenów gminy,
 - tworzenie ofert lokalizacyjnych pod działalność gospodarczą i usługową oraz promowanie lokalnej przedsiębiorczości,
 - tworzenie warunków dla rozwoju handlu, gastronomii i rzemiosła, poprzez dopuszczenie lokalizacji usług niekolidujących z zabudową mieszkaniową w terenach o dominującej funkcji mieszkaniowej,

- promocja Przasnyskiej Strefy Gospodarczej i Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej;
- w zakresie rozwoju komunikacji:
 - przebudowa układu komunikacyjnego polegająca na rozdzieleniu ruchu tranzytowego i lokalnego – zmiana przebiegu drogi krajowej nr 57 oraz drogi wojewódzkiej nr 544,
 - budowa chodników i ścieżek rowerowych przy drogach krajowych i wojewódzkich, w strefie zabudowy zwartej, a także poza zwartą zabudową,
 - budowa i modernizacja sieci dróg lokalnych (gminnych i powiatowych),
 - budowa chodników i ścieżek rowerowych,
 - budowa ścieżki rowerowej w układzie przestrzennym Mławskiej Kolei Dojazdowej;
- w zakresie rozwoju społecznego:
 - poprawa warunków życia i pracy mieszkańców gminy, w tym dostępu do infrastruktury technicznej i społecznej,
 - organizacja miejsc spotkań mieszkańców wsi, między innymi tworzenie i rozwój świetlic, boisk, terenów rekreacyjnych, sportowych,
 - aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych,
 - organizacja szkoleń i kursów z wykorzystaniem środków unijnych, przyczyniająca się do nabycia nowych uprawnień i umiejętności przez mieszkańców gminy, szansą na dodatkowe zatrudnienie poza rolnictwem,
 - rozwój kół gospodyń wiejskich i organizacji pozarządowych,
 - wyposażenie szkół w nowoczesne materiały dydaktyczne oraz sprzęt sportowy,
 - rozwój biblioteki jako centrum kultury,
 - zagospodarowanie czasu wolnego ludzi w wieku poprodukcyjnym poprzez tworzenie klubów seniora i alternatywnych form spędzania czasu;

- w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej:
 - pełne wyposażenie w infrastrukturę techniczną w terenach istniejącej zabudowy, przygotowanie terenów pod nowe inwestycje poprzez kompleksowe uzbrojenie terenu,
 - zasada realizacji zabudowy z wyposażeniem terenów w infrastrukturę techniczną,
 - poprawa stanu istniejących obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej oraz ich rozbudowa, z zachowaniem niezawodności dostępu do poszczególnych sieci infrastruktury technicznej,
 - zapewnienie dostępu do mediów w celu poprawy warunków życia mieszkańców;
- w zakresie zmian w strukturze przestrzennej gminy:
 - wykorzystanie położenia i funkcji gminy w strukturze osadniczej województwa, różnorodnych związków zewnętrznych oraz terytorialnych warunków rozwoju dla podnoszenia jej atrakcyjności jako obszaru korzystnego do inwestowania,
 - uzyskanie przestrzennej ciągłości terenów zurbanizowanych i terenów otwartych przy uwzględnieniu zasady eliminacji rozpraszania zabudowy, wykorzystanie terenów już zainwestowanych i uzbrojonych oraz maksymalnego zachowania terenów otwartych spełniających funkcję ekologiczną, przestrzenno-kompozycyjną i funkcjonalną,
 - uzyskiwanie coraz wyższej sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych poprzez korektę układu komunikacyjnego oraz podnoszenie stopnia wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
 - dążenie do przeniesienia funkcji uciążliwych poza zespoły zabudowy mieszkaniowej, w tym m.in. rozdzielenie funkcji produkcyjnej i mieszkaniowej,
 - realizacja zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w gabarycie i formie oraz układzie zgodnym z istniejącą zabudową,
 - przygotowanie terenów pod inwestycje mieszkaniowe – wyposażenie ich w infrastrukturę techniczną (wodociąg, kanalizacja), modernizacja dróg i dostosowanie ich do parametrów zgodnych z przepisami odrębnymi, pozyskiwanie terenów pod drogi publiczne.

W kształtowaniu polityki przestrzennej gminy Przasnysz należy dążyć do wytworzenia czytelnej i efektywnej struktury przestrzennej poszczególnych miejscowości oraz całego obszaru gminy, która w oparciu o idee rozwoju zrównoważonego zapewnia możliwość zdywersyfikowanej gospodarki oraz tworzy zdrowe, przyjazne i bezpieczne środowisko do zamieszkania i rozwijania przedsiębiorczości. Wszechstronne zaspokojenie potrzeb mieszkańców, optymalna dostępność do usług i dogodne warunki prowadzenia działalności gospodarczej prowadzić powinny do podniesienia atrakcyjności gminy w skali regionu i całego kraju. Ponadto zachowanie trwałości podstawowych procesów przyrodniczych i równowagi przyrodniczej, zintegrowane z procesami rozwoju społeczno-gospodarczego, daje równoważne szanse dostępu do środowiska obecnemu, jak i przyszłym pokoleniom.

XIX KIERUNKI WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA TERENÓW

1. Przyjmuje się rozwiązania planistyczne zawarte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako podstawę dla określenia kierunków dalszego rozwoju przestrzennego gminy;
2. W zakresie zabudowy: należy dążyć do wielofunkcyjnego rozwoju Gminy przy jednoczesnym zachowaniu równowagi pomiędzy poszczególnymi funkcjami, jak również właściwej proporcji pomiędzy terenami zainwestowanymi a otwartymi. Należy efektywnie wykorzystywać istniejące zainwestowanie kubaturowe. Zabudowę należy sytuować tak, aby uzupełniać już istniejące kompleksy zabudowy, w celu uniknięcia nadmiernego rozproszenia;
3. W zakresie ochrony środowiska: należy planować i realizować zabudowę na terenie Gminy z zachowaniem obowiązujących standardów jakości środowiska (m.in.: w zakresie odprowadzania ścieków i wód deszczowych, emisji pyłów i gazów do powietrza, gospodarki odpadami, ochrony przed hałasem);
4. W zakresie dóbr kultury: ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz utrzymuje się ustanowione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego strefy konserwatorskie;
5. W zakresie komunikacji: podstawowym kierunkiem przebudowy układu komunikacyjnego powinno być rozdzielenie ruchu tranzytowego i lokalnego: przewiduje się zmianę przebiegu drogi krajowej nr 57 i dróg wojewódzkich nr 544 i nr 617 w celu ominięcia miasta Przasnysz i utworzeniu obwodnicy miasta Przasnysz oraz dostosowanie parametrów istniejących dróg do zgodnych z przepisami odrębnymi;
6. W zakresie infrastruktury technicznej: zachowuje się projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia w dwóch przebiegach Maków – Krasne – Przasnysz i Lekowo – Przasnysz – Chorzele wraz z projektowanymi stacjami redukcyjno-pomiarowymi oraz linię elektroenergetyczną WN 110 kV relacji Chorzele – Przasnysz, zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa.
7. Na terenie gminy Przasnysz obowiązuje zakaz lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii.